

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

1
HESIODI ASCRÆI

OPVSCVLA INSCRIPTA ΕΡΓΑ ΚΑΙ

ΗΜΕΡΑΙ, SIC RECENS NVNC LATINE

reddita, ut uersus uersui respondeat,

unà cum Scholijs obscuriora

aliquot loca illustran-

tibus.

VLPPIO FRANEKERENSI

Frísio autore.

Addita est antiqua NICOLAI VALLÆ
translatio, ut quis conferre queat.

Item accessit ANGELI POLITIANI Rusti-
cus, ad filum & exemplar secundi libri
Hesiodi factus.

SVM

~~Basileæ~~
Basileæ, apud Iacobum Parcum
anno M. D. LIII.

100

100

100

100

UT STEMMATE, SIC ETIAM
MORIBVS ORNATO IUVENI SIXTO
Grumbach, Vlpivs Franekerensis Frisius s. d.

Villæ amicitia tam firmæ atque
immortales permanere solent,
Sixte dulcissime, quàm eorum
qui iisdem literis initiati sunt,
quique in pueritia eidem præceptorum ope-
ram dederunt, quemadmodum nos feci-
mus. Id quod quum re ipsa verissimum sit,
tum etiam asserit Quintilianus autor gra-
uissimus, qui huius rei causa publicas scho-
las magis probat, quàm priuatam sub pæ-
dagogo institutionē. Vide me, qui tametsi
iam per longum temporis interuallum à
primis meis cōmilitonibus seiunctus sim,
nullus tamen ex his est cuius mihi obrepfit
obliuio. Cuius rei ut clarius extet argumen-
tum, hoc iam ad te mitto philosophicū-
ne dicam an rusticum opusculum, nō con-
tentus te nuda epistola inuisere. Sunt anni
plus minus decem, ex quo relictā patriā ad
exterās scholas me cōtulerim: quos annos
consumpsi partim discendo, partim docen-
do, uel potius Pythagoreorum more, pri-
mū tacendo, deinde loquendo. Didici

Harlemi & Louanij, docui Coloniae & Erfurdiae, quò iuuenis uocabar ad professionem literariam, uirili aetate & sapientia indigentem, quam ego profectò ante barbaram suscipere ausus fui, temerè fortasse magis quàm prudenter. Sed me hoc nomine non iactò, imò magis mihi ipse gratulor, quòd sciam istud munus, seu malis onus, pro acerrimo mihi fuisse calcare. Nam magnos diligentie subdidit stimulos, uariosq; libros me euoluere fecit, quos aliter fortè nunquam attigissem. Græcos autem auctores quos enarraui, non sat habui uulgari more interpretari, sed totos in Romanam linguam transfusos, deinde postulantibus auditoribus dictaui. Id factum à me est in Cyro Theodoro Prodromo Poëta ecclesiastico, quem proximis nundinis ex officina Iſingrinij latinum unà cum Euripidis Phœnissis exhibebimus. id etiam factum est in Hesiodo, quē ex tempore ἀμειβομένων, ἀλλὰ σαρπείσσορ uertimus, ne sic etiam meorum uotis deessem. Quod quidē non tentassem, si mihi ad manum fuisset exemplar Nicolai Vallæ, aut si quicquam de ipsius uersione sciuissem. Quanquā quid nocet

DEDICATORIA.

5

cet tractari *ἡς ἡμετέρας τὰς ἀλλὰ*. Non dero-
 go Vallæ: hoc tamen scio, illum omnibus
 doctis non satisfacere. Si illum in nulla a-
 lia re, certè in hoc superauimus, quòd apud
 nos ea commoditas habeatur, ut uersus
 uersui respondeat, quod præstare sine ulli-
 us sententię detrimento quàm difficile sit,
 ille nouit qui in aliquo autòre tentauerit.
 Verùm Hesiodus meus solis discipulis di-
 ctatus mansisset, nisi à candidis nonnullis
 amicis ad ædendum compulsus fuisset.
 Ad hæc mi Sixte, tu etiã magna causa fui-
 sti quare euulgauerim. Scio enim te in ea
 fortunæ sublimitate situm, ut aliquando
 Frisia nostra te in suum consiliarium et mo-
 deratorem acceptura sit, quam lampada pa-
 ter tuus uir prudentissimus, post mortem
 tibi tradet. Volo igitur in tempore præce-
 pta tibi ministrare, quæ tũ usui futura sunt.
 Nam poëta noster in primo libro nihil ma-
 gis facit, quàm quòd iudices & consiliari-
 os instruit, eosq; sui officij admonet, ne tu
 putes illum duntaxat de agro loqui. Vale,
 & Hesiodum hunc amicitia nostræ ueluti
 perpetuum pignus habet. Datum Franco-
 fordix, pridie cal. April. 1539.

A 3

Η ΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ

ΑΣΚΡΑΙΟΥ ΕΡΓΑ ΚΑΙ

ΗΜΕΡΑΙ.

οὔσαι πόριμθον ἀοιδῶσι κλείσαι,
δοῦτε δὲ ἐννέπετε σφέτορον πα-
τέρ' ὑμνεῖσαι,
ὅμ τε δὲ βροτοὶ ἀνδρῶν ὁμῶς ἄφα-
τοί τε φατοί τε,

Ρητοί τ' ἄρ' ῥητοί τε (δῖος μεγαλοῖο ἐκὼν)
Ρῆα μὲ γὰρ βεβαίη, ρέα δὲ βεβαίοντα χαλέπῃη,
Ρῆα δὲ ἀρίζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἄξει,
Ρῆα δὲ τ' ἰθύνει σκολιὸν καὶ ἀγνώονα κέρφει,
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, ὃς ὑπέρτατα δώματα ναίει.
Κλυθεῖς ἰδὼν αἰῶν τε, δίκη δὲ ἰθύνει θέμιστας
Τιώνη, ἐγὼ δὲ καὶ Πέρση ἐτήτυμα μυθολογέω.

οὐκ ἄρα μῦθον ἔλω εἰδὼν γένος, ἀλλ' ὕδῃ γαῖαν
εἶσι δύνω, τὴν μὲν ἱερὴν ἐπαινήσας ἐνοήσας,
ἥ δ' ἐπιμωμητὴ, δὲ δὲ ἀνδρῶν θυμὸν ἔχουσιν.
Ἡ μὲν γὰρ πόλεμόν τε κακὸν καὶ δῆριν ὀφέλλει,
Σχέλιη, ὅτις τλῶγε φιλεῖ βροτῶς, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης
ἀθανάτων βολῇσιν εἰν ἱμῶσι βαρύνει.
τῇ δ' ἑτέρῃ (πρωτέρῃ μὲν ἐγείνατο νύξ ἐρεβυνή)
Θῆκε δὲ μαρτυρονίδης ὑψίστου ἀθανάτων,
Γαίης τ' ἐρρίξῃσι, καὶ ἀνδρῶσι πολλὸν ἀμείνω,
ἦ τε καὶ ἀπάλαμνόν πορ, ὁμῶς ὕδῃ ἔργον ἐγείρει.
εἰς ἑτόρον γὰρ τίς τε ἰδὼν ἔργοιο χατίζων,
ἐλάστον, ὃς ἀνδρῶν μὲν ἀρόμυθον καὶ φυτόν τε,

οἶκον

HESIODI ASCRAEI

OPERA ET DIES, NVNC CASTIGAT-
tius uersa, autore Vlpio Franekerensi Frisio.

Vsæ Pierides, præstâtes laude canēdi,
Adsuus, patrē celebrâtes dicite uestrū,
Dicite, cur homines inter sit nobilis
ille

Conspiciusq; hic obscurus? (Iouis illa uoluntas)
Nam facilè extollit, facilè elatumq; refrenat,
Et clarum obscurans, obscuri nomen adauget,
Erigit & miserum facile, extinguitq; superbum,
Iuppiter altifremus, cui celsum regia cœlum,
Audi cuncta uidens noscensq; & dirige rectè
Hæc oracula, ego sic Persen uera docebo.

Scilicet in terris gemina est contentio, uerū
Hanc animaduertens aliquis laudarit, at illam
Dixerit esse malam, sibi nam contrariæ utraq;,
Seminat illa etenim bellum, litesq; maligna,
Hinc hominum nulli grata est, sed sæpe sequuntur
Atque colunt illam Dñs instigantibus ipsis.
Alteram at ipse (etenim prior atra nocte creata est)
Terris imposuit summi regnator Olympi
Iuppiter, & longè mortalibus utiliore,
Nanq; facit segnem quamuis meminisse laboris,
Qui cernens alium ditescere, dum piger ipse est,
Festinat quoq; arare, & humi defigere plantas,

Tum curare domum: nam uicino æmulus usq;
 Vicinus ditescenti: at pugna utilis hæc est.
 Sic figulus figulum, sic & fabrum faber odit,
 Sic uates uatem male fert, sic Irus & Irum.

Ast immitte tuis hæc Perse cordibus imis,
 Ne mala sic placeat, nulla ut sit cura laborum,
 Lis tibi, clamorosas rixasq; forumq; sequenti.
 Ille etenim lites fugere & contemnere debet,
 Cui non plena domus, cui non sunt horrea plena
 Maturi fructus, Cereris quem terra dat alma.
 Huius si sat habes, age iurgia dira moueto
 Ob res alterius: mecum facere amplius istud
 Haud licet, at potius rursum causam experiamur
 Iudicijs rectis, quæ uel Deus optima dicat.
 Quum fieret nostræ sortis diuisio, rapta
 Plurima iudicibus sic corrumpendo dedisti
 Doniuoris: hanc qui cupiunt discernere litem,
 Stulti, quos latet ut toto sit dimidium plus,
 Et quanta in molli malua asphodeloq; uoluptas.
 Quippe occultarunt homini nunc numina uictum,
 At quondam tantum facile una luce parasses,
 Vnde anno segnis potuisses uiuere toto,
 Continuò ad fumum licuisset ponere stiuam,
 Ac tibi cessarent operæ mulûmq; boumq;.
 Abdidit at pater hæc iratus pectore secum,
 Imposuit quòd ei uersata mente Prometheus,

Hinc

Οἶκον τ' εὖ θέσθαι, ζῆλον δ' ἔτε γέγονα γέγων
 εἰς ἄφρονος ἀνδρῶν, ἀγαθὴ δ' εἰς ἡδὲ βροτοῖσι.
 καὶ κοράμευς κοράμει κοτέει, καὶ τέκτονι τέκτων,
καὶ πῆλκος πῆλκω φθονέει, καὶ αἰοδιὸς αἰοδίῳ.

ὦ Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα τεῷ ἐνικᾷ θεο θυμῷ.
 Μηδὲ σ' ἔρις κακὸ χάρις ἀπ' ἔργου θυμὸν ἐρύκοι,
 καὶ κέ οἱ πιπθούοντ' ἀγορῆς ἐπακτὸν ἔοντα.
 ὧς γὰρ τ' ὀλίγη πέλεται νεικέων τ' ἀγορεύετε,
 ὥπινι μὴ βίῃ ἐνδὺν ἐπνετανὸς κατὰ κῆτος.
 ὦραί τοι, ῥυγχαί φέρεαι ἀμύτορ ἀκτῶν,
 τοῦ κεκορησάμενός, νείκεα καὶ δῖον οὐφέλλοις
 κτήμασ' ἐπ' ἀλλοφροῖσι. ὅτι δ' ἔτι δούτορον ἔσται
 ὦ δ' ἔρδεις, ἀλλ' αὖθι διακρινώμεθα νείκος
 ἰθέοι δίκαις, αἵ τ' ἐκ διὸς εἰσιρ ἄρυσται,
 ἥ δ' κ' ἢ γ' κληῖρον ἐδασάμεθα, ἄλλα τε πολλὰ
 ἄρπαζων ἐφόρεις μέγα κυδαινῶν βασιλῆας
 Δωροφάγους, οἳ τῶν δὲ δίκῃ ἐθέλῃσι δικάσαι,
 Νῆπιοι, οὐδ' ἴσασιν ὅσω πλέον ἡμισυ πάντες,
ὅσῳ δ' ὅσον γ' ἡ μάλα χε τεῷ ἀσφοδιέλω μέγ' ὄνειαρ.
 Κρύψαντες γ' ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.
 Ῥηϊδίως γὰρ κεν ᾧ ἐπ' ἡματι ἐργάζασαι,
 ὧς τε σέ κ' εἰς γένωτον ἔχει καὶ ἀδργὸν ἔοντα,
 Αἶψά κε πεδωλῖον ἢ ὑπὲρ καπνὸς καταβῆο,
 ἔργα βροτῶν ἀπτολοῖο καὶ ἡμιόνων ταλαδργῶν.
 Ἀλλὰ Ζεὺς ἐκρυψε χλωσάμενός φρεσὶν ἡσιν,
 ὅτι μὲν ὕδα πάντα πτομηθεὺς ἀγκυλομήτης,

Τόνεκ' ἄρ' ἀνθρώποισι μύθεο λήδεια λυγρὰ.
 Κρύψε δὲ πῦρ, τὸ μὲν αὖθις εὖς παῖς Ιαπετοῖο
 ἔκλεψ' ἀνθρώποισι διὸς παρὰ μητιόγντος,
 Ἐρ κοίλῳ νέεθ' ἔκει λαβὼν δ' ἰὰ τὸρ πικέραννον,
 Τόν τε χολωσάμενος πρῶσέ φη νεφεληγερέτα Ζεὺς,
 Ιαπετιονίδην πάντων πῶερα μῆδεα εἰδὼς
 Χαίρει πῦρ κλέψας, ὃ ἐμᾶς φρεσὶν ἠπρὸς πόδας,
 Σοί τ' αὐτῷ μέγα πῆμα ὃ κῶδρά σιν ἔασο μύοισι,
 ὧς δ' ἐγὼ αὐτὶ πυρὸς δώσω κακόν, ὃ λυγρὸν ἅπαντας
 Τέρπειναι κ' ἔσθ' θυμὸν, ἐὸν κακὸν ἀμφαγαπάντας.

Ὡς ἔφατ', ἐκ δ' ἐτέλασσε παῖρ αὐδρῶν τε θεῶν τε.
 Ἡφαιστον δ' ἐκέλευσε πόδεσσιν ὅττι τάχιστα
 Γαῖαν ὑδρὶ φύεσθαι, γῆν δ' ἀνθρώπων θέμεν αὐδὲ λῶν
 ὃ δύνῃ, ἀθανάτης δὲ θεῆς εἰς ὧπα εἴσκειν
 πρὸ θνητῶν, καλὸν εἶδος ἐπὶ ἥρατον. αὐτὰρ Ἀθήνη
 ἔργα διδασκῆσαι πολυδαίδαλον, ἱστὸν ὑφαίνειν,
 ὃ χεῖρ ἀμφοτέρω κεφαλῇ χρυσῷ Ἀφροδίτῃ,
 Καὶ πόθον ἀργαλέον, καὶ γυμνότης μελεδῶνας.
 Ἐρ δὲ θέμεν κύνεόν τε νόον καὶ ἐπίκλοπον ἦδ' ὃ
 ἑρμείῳ ἦν ὡγε δῖα κτορεὺν ἀργεῖ φόντιν.

Ὡς ἔφατ', οἱ δ' ἐπίθοντο δῖι κρονίωνι ἀνάκτῃ.
 Αὐτίκα δ' ἐκ γαίης πλάσσε κλυτὸς ἀμφιγυγῆς
 Παρθένω αἰδοίῃ ἔκελον, κρονίδεω δῖα βουλᾷ,
 Ζῶσε δὲ καὶ κόσμῳ θεᾷ γλαυκῶπις Ἀθήνῃ.
 Ἀμφὶ δ' οἱ χεῖρτές τε θεαὶ καὶ πότνια ποσειδά
 Ὀρμόνς χρυσέας ἔθεσαν χροί, ἀμφὶ δὲ τλήγε

Hinc generi humano mala tristia plurima struxit,
Primum occultauit sæuus mortalibus ignem,
Quem satus Iapeto rursus est furatus in usum
Humanum, in ferula deportans clam Ioue summo.
At pater offensus uerbis est talibus usus:
Qui superas cunctos ô calliditate Prometheu,
Ob me deceptum ac sublatum lætus es ignem,
Sed dolor hinc ingens tibi erit cunctisq; futuris,
His dabo nanque malum, mihi quòd furatus es ignem,
Ob quod gaudebunt cuncti, propriũ malum amantes.

Sic dixit, risitq; parens hominumq; deũq;
Vulcanoq; iubet, properanter fingeret udo
E limo plasma, hinc uires hominisq; loquelam
Inderet, ac uultu cœlestibus assimilaret
Virginibus, forma effingens pulchra: inde Minervam
Cum textura alias artes quoque tradere mandat,
Et Venerem capiti speciosum adhibere decorem,
Atque comes desiderium, curasq; uoraces:
Addere fallaces mores mentemq; caninam
Mercurium iussit, tibi qui caput abscidit Arge.

Dixit, & implebant patris omnes iussa uolentes.
Extemplo è terra primus pede claudus utroq;
Mulciber effinxit diuæ simile omnia plasma,
At cinxit uarieq; ornavit cæsia Pallas,
Vndiq; per totum Charites Suadelaq; corpus
Contorta ex auro posuere monilia fuluo,

Pulchri

Pulchricomæ uernis cinxerunt floribus Horæ,
Aptauit reliquum mundum Tritonia Pallas,
Instruxit pectus Maia genitrice creatus,
Vas fritiam imponens, mendacia uerba dolosos
Mores: consilium Iouis hoc erat. indidit idem
Præco deum nomen mulieri, nomine recto
Pandoram appellans, illam quod quisq; decorum
Dono donarat, quod non hominum fuit ex re.

Postquam igitur factus dolus insuperabilis esset,
Tum pater omnipotens cum dono Epimethea adire
Iussit Mercurium, qui nuncius astricolarum est.
Immemor ast erat hic, frater quod iusserat olim,
Ne Iouis acciperet donum, sed sperneret, à se
Dimittens iterum, ne cladis origo sit orbi:

At miser accipiens, malum habens tum deniq; sensit.

Ante Epimethei erratum mala cognita nulla
Prorsus erant, facilis sed uita erat absq; labore,
Difficiles aberant morbi senium accelerantes,
(Nanq; statim inq; malis homines morbisq; senescunt)
At mulier digitis dum tollit opercula uasi,
Omne malum, lædens homines graue, sparsit in orbē,
Sola ibi se infirmis tenuit spes ædibus, intus
Pyxidis ad labrum latitans non euolat extra,
Atque etiam citius rursus uas tegmine clausit,
Consilium mentemq; Iouis Pandora secuta.
In terram exiliit reliquum genus omne malorum,

Hinc

ὦρα καλλίνομοι εἴφον αὖθις ἐαρινόισι.

Πάντα δὲ οἱ χροὶ κόσμον ἐφύεμμε παλαιὰς ἀθίνας.

Ἐν δ' ἄρα οἱ συνέασι διακτορῶ ἀργυφόντης

ὕδωρ δ' αἰμυλίας τε λόγος ἐπὶ κλοπῇ ἤθη

τόφει, διὸς βολῆσι βαρυκτύπε, ἐν δ' ἄρα φωνῇ

Θῆκε δέωρ κήρυξ. ὀνόμηνε δὲ τιμῷδε γυναικᾷ

Πανδώραν, ὅτι πάντων ὀλύμπια δώματ' ἔχοντις

Δωρον ἐδώρησεν, τῇ μ' ἀνδράσι ἀλφειῇσι.

Αὐτὰρ ἐπεὶ δόλον αἰπὴν, ἀμήχανον ὄξετέλειον,

εἰς ἐπιμηθεῖα πέμπε πατὴρ κλυτὴν ἀργυφόντην

Δωρον ἄγοντα θεῶν ταχὺν ἄγγελον, ὅδ' ἐπιμηθεὺς

εφράσσαθ' ὥς οἱ ἔειπε πέμθευς, μὴ ποτε δῶρον

δέξασθαι παρ' ἑνὸς ὀλυμπίου, ἀλλ' ἀχρεΐμην

εξοπίσω, μὴ τὸ τί κακὸν δυητοῖσι γένηται.

Αὐτὰρ ὁ δέξαμεναι, ὅτε δὴ κακὸν εἴχ' ἐνόησε.

Πεῖρ ἢ γὰρ ζώοντι ὡδὶ χθονὶ φύλ' ἀνθρώπων,

νόσφι ἅτ' ὁ κακῶν, καὶ ἅτ' ὁ χαλεποῖο πένουτο,

νόσωρ τ' ἀργαλίων, αἷ τ' ἀνδράσι γῆρας ἐδίακται.

αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτὶ καταγχεῖσθαι.

ἀλλὰ γυνὴ χείρεσι πίδε μέγα τῶ μ' ἀφελῶσα

ἔσχελασ', ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κίεα λυγρὰ.

Μένει δ' αὐτὰρ ἐλπίς ἐν ἀρρήτοις δόμοις

Εὐδὴν ἐπιμνε πίδε ὑπὸ χεῖρσιν, ὅδ' ἐδύραζε

ἔξ' ἐπ' ἡ. πρόδον γὰρ ἐπέμβαλε τῶμα πίδοιο

Λιγυόχῳ βολῆσι διὸς νεφεληγερέταο.

Ἄλλα δὲ μερῖα λυγρὰ κατ' ἀνθρώπους ἀλάλονται.

Γλαίη μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλείη δὲ θάλασσα·
 Νῆσοι δ' ἀνθρώποισι μὲν ἡμέρη καὶ δ' ὡτὶ νυκτὶ
 αὐτόματοι φοιτῶσι κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι
Σιγῇ, ἐπεὶ φωνὴν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' ἔτι ζεύς.
οὕτως ἔστι που ὅστις διὰς νόον οὐκ ἔχει, ἀλλ' ἔτι.

Εἰ δ' ἐθέλῃς ἐτόρόν τοι ἐγὼ λόγου ἐκκυρυνφώσω
 εὖ καὶ ἐπισταμένως, σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσιν,
Ὡς οὐ μὲν γὰρ γαῖασι θεοὶ θνήσκουσιν, ἀνθρώποι.
 Χρυσίου μὲν πρῶτα γένεθ' ἰσχυρῶν ἀνθρώπων
 Ἀθάνατοι ποίησαν ὀλύμπια δώματ' ἐχόντες,
 οἱ μὲν ἐπὶ κρόνῳ ἦσαν, ὅτ' ἔβαντο ἐμβασιλεύοντες,
 ὥς τε θεοὶ δ' ἐζωὸν ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες
 νόσφιν ἄτορ τε πόνων καὶ οἴζος, ὅστις τι δειλὸν
 γῆρας ἐπὶ πῶ, αἰεὶ δὲ πόδας καὶ χεῖρας ὅμοιοι,
 τέρποντ' ἐν θαλίῃσι κακῶν ἐκτοδόν ἀπάντων.
 Οὐησκορ δ' ὥς ὕπνω δειδιμημένοι, ἐδλὰ δὲ πάντα
 τοῖσιν ἔειπεν, καὶ τὸν δ' ἐφάρξετο λέειν ἄρχαι·
 αὐτομάτη πολλὸν τε καὶ ἄφρονον, οἳ δ' ἐβελήμοι
 ἡσυχίᾳ ἔργα νέμονται σὺν ἐδλοῖσιν πολέεσιν.

Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ οὗτος γένεθ' ἤτι γαῖα κάλυψεν,
 ταῖ μὲν δαίμονες εἶσι διὸς μεγαλοδίδακτο Βολῆς,
 ἐδλοὶ ἐπιχθόνιοι φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων,
 οἳ ῥα φυλάσσειν τε δίκας καὶ χεῖρ' ἔργα
 ἥερα ἑοσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν
πλετοδύται, καὶ οὗτος γέρας βασιλῆϊον ἔχει.

Δούτορον αὖτε γένος πολὺ χεῖρότερον μετόπισθεν

Ἀργείων

Hinc mare nunc illis est plenum, plenaq; terra,
Nocte dieq; homines miseros invadere nunquam
Exangues cessant morbi, mala multa ferentes,
Et tacite adveniunt, nam vox est à Iove dempta,
Sic non ulla Iovis mentem euitare potestas.

Nunc aliud referam, si non audire graueris,
Ordine quodq; suo memorans, tu mente reconde.

Postquam unà nati, Dii mortalesq; fuerunt,
Primum fecerunt hominum genus aureum, Olympi
Qui celsas habitant ædes Dii sine carentes,
Hiq; homines, cœli Saturno sceptrā tenente,
Vivebant. Et erat Dijs vita simillima, curis
Ærumnisq; uacans, nunquam quassata senectā,
Robore semper erant simili manuumq; pedumq;
Perpetuas epulas agitabant pectora lati,
Mors accedebat tanquam sopor illa fuisset,
Commoda nulla aberant, immensos terra ferebat
Sponte sua fructus, illi sine murmure donis
Diuūm vivebant, inter se pace fruētes.

At genus hoc postquam tellus contextit in aluo,
Continuò facti sunt diui mente tonantis,
Atq; colunt terras, hominum custodiam agentes,
Qui nunc quid iustē observant, quid fiat iniquē,
Aëre uestiti, peragrantes undiq; terram,
Diuitias tribuunt, regale hoc munus eorum est.

Inde genus superi fecere argenteum olympi.

Longē

Longè deterius multis in partibus aureo,
 Haud mentis probitate ualens, haud indole tantum.
 Tempore at hoc hominū, bis quinquaginta per annos
 Matris lacte domi uiebat paruulus infans,
 Sed quum pubertas iam plenaq; contigit ætas,
 Tempus ad exiguum post illis uita manebat.
 Plurima uiderunt mala, nanq; iniuria nunquam
 Mutua cessabat, reuerentia nulla deorum,
 Nullus erat cultus, nulla aris sacra ferebant,
 Ut mos est alijs mortalibus: hinc pater altus
 Iuppiter accensus merita illos perdidit ira,
 Quod superis nullos dare dignarentur honores.

At genus hoc postquam tellus quoq; texit in aluo,
 Illi sub terris sedes habitare secundas
 Sunt iussi, atq; illic non sunt ab honore remoti.

Æneum at hinc hominū genus alti rector olympi
 Iuppiter, æquandum non parte argenteo in ulla,
 Quercibus ex duris fecit durum ualidumq;
 Mars erat his cordi, & uesana libido nocendi,
 Non frugem ederunt, adamantis pectus habentes,
 Infandum suberat robur, fortesq; lacerii
 Pende bāt de humeris, membra omnia crassa ferebant,
 Arma quidem ex solido constabant ære domusq;
 Omnia (adhuc ferro tum ignoto) ex ære parabant.
 Vita illis proprio manuum finita furore est,
 Atrāq; Plutonis nullo cum nomine regna

Intrarent,

Αργυρίου ποίησαν, ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,
 χρυσῷ οὔτε φύλῳ ἐναλίγκιον, οὔτε νόημα,
 ἀλλ' ἐκαστὸν μὲν πᾶσι ἔτα πρῶτα μητέρι κεδνῇ
 ἔβρετ' ἀτάλῳ μέγα νέπτος ὧ ἐνὶ οἴκῳ.
 Ἀλλ' ὅταν ἠβήσῃσι β' ἡβης μέτρον ἴκοιτο,
 Παιδείῃ ζώοντες ἐπὶ χρόνον ἄλγ' ἔχοντες
 Αφραδίαις, ὕβειν γὰρ ἀτάσθαλον ἐκ' ἐδιδάκντο
 ἀλλήλων ἀπέχειν, ὅδ' ἀθανάτους θόρακ' οὖεν
 ἠθέλου, ὅδ' ἔρδ' ἐν μακάρων ἰοροῖς ἐπὶ βωμοῖς,
 ἢ θέμις ἀνθρώποισι κατ' ἠθεα. οὗ μὲν ἔπειτα
 Ζεὺς ἱερνίδης ἐκρυψε χολούμενθ', ὅνεκα ἱμάς
 οὐκ ἐδίδον μακάρεσσιν θεοῖς οἱ ὀλύμπου ἔχουσιν.

Αὐτὰρ ἐπεὶ κ' ἰδὼν γένθ' ἦν γαῖα κάλυψε,
 τοὶ μὲν ἔσποχθόνιοι μάκαρες θυητοὶ καλέοντα
 Δούτοροι, ἀλλ' ἐμπης πρὶν κ' ἰδοῖσιν ὀπηδῆι.

Ζεὺς δ' πατὴρ φίτ' ἄλλο γένος μερόπων ἀνθρώπων
 Χάλκῳ ποίησ' ἐκ ἀργυρῷ ὅδ' ἐν ὁμοίῳ,
 ἑμελιᾶν, σιφύον τε β' ὀμβειμον οἷσιν ἄρηθ'
 ἔργ' ἐμελε σονόοντα β' ὕβειν. ὅδ' ἐτι σῆτορ
 ἠδῖον, ἀλλ' ἀδίαμαντος ἔχον κρατερόφρονα θυμόν
 Ἀπλάστοι. μεγάλη δὲ βίη β' χεῖρας ἀαπτοί
 ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ὑπὲρ σιβαροῖς μελέεσσιν.
 τοῖς δ' ἦν χάλκεα μὲν τόλκεα, χάλκεοι δ' ἐτε οἰκῆ,
 χαλκῷ δ' ἐργάζοντο, μέλας δ' ἐκ' ἔσκε σίδ' ἦρθ'.
 καὶ τοὶ μὲν χεῖρεσσιν ὑπὸ σφετέρῃσι δ' αμύντες,
 βῆσαν ὅτ' ἐνρώοντα δόμον κρυοῖσ' αἰδέοιο

8

Νῶνυμοι, θάνατ' ὃ δὲ καὶ ἐκπάγλ' οὐδ' ἔχοντα
 εἴλε μέλας, λαμπρὸν δ' ἔλιπον φάτ' ἠελίοιο.

Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ ὄψ' ἔγιντο καὶ γαῖα κάλυψε,·
 αὖθις ἔτ' ἄλλο τέτατον ἔδωκε χθονὶ πρυβότῃ·
 Ζεὺς κρονίδης ποίησε δίκαιόν τε καὶ ἄριστον,
 Ἄνδρ' ἠρώων θεῖον γένετο, οἳ καλέονται
 ἡμίθεοι πῶτ' ἔχοντες κατ' ἀπείρονα γαῖαν
 καὶ ὄψ' ἣ πόλεμος τε κακὸς καὶ φύλοπις αἰνὴ,
 τὰς μὲν ἐφ' ἑπὶ πύλῳ θύβη καδμηΐδι γαίῃ
 ὤλεσε, μαρναμένους μήλων ἔνεκ' οἰδιπόδαο.
 τὰς δὲ τ' ἐν νήεσσιν ὑπὲρ μέγα λαῖτμα θαλάσσης
 εἰς τροίῳ ἀγαγὼν, ἑλθέης ἔνεκ' ἠυκόμοιο,
 ἔνθ' ἦτοι μὲν ὄψ' θανάτ' οὐ τέλος ἀμφεκάλυψε.
 τοῖς δὲ διχ' ἀνθρώπων βίον καὶ ἦθε ὀπίστας
 Ζεὺς κρονίδης κατένασσε πατὴρ εἰς πέρας γαίης
 καὶ τοῖ μὲν ναῖεσσι ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντο
 ἑρμακάρων νήσοισι, πρὶν ὠκεανὸν βαθυδίνῳ
 οὐβίοι ἦρωε. τοῖσι μεληδέα καρπὸν
 τοῖς τ' ἔπος θάλλοντα φέρει ζείδωρ' ἄεθρα.

Μηκέτ' ἐπειτ' ὄφελον ἐγὼ πέμπησι μετῆναι
 Ἄνδράσι, ἀλλ' ἢ πρόσθε θανέειν, ἢ ἔπειτα γηῖ' ἔδωκε.
 νῦν γὰρ δὴ γένετο ὅδε σιδήρεον. ὅδε ποτ' ἦμαρ
 παύσσονται καμάτ' οὐδ' οἰζύτ', ὅδε τι νύκτωρ
 φθιδόμενοι, χαλεπὸς δὲ θεοὶ δώσουσι μόριμνας.
 ἀλλ' ἔμψης καὶ τοῖσι μεμίσχεται ἐσθλὰ κακοῖσι.
 Ζεὺς δ' ὅλῳσι καὶ ὄψ' ἔγιντο μόρ' ὅπως ἀνθρώπων.

Εἰ

Intrarunt, quamvis fortes, quamvisq; superbos,
Mors tamen inuasit, solemq; relinquere fecit.

At genus hoc quoq; postquam tellus textit in aluo,
Iuppiter in terris Saturni filius inde
Rursum aliud fecit quartum, præstantius atq;
Iustius, heorum genus, ipsis æquiparandum
Dijs, ac semideos hos secla priora vocabant,
Abstulit at nimius bellorum ardorq; furorq;
Hos septemgeminæ Cadmeæ ad mœnia Thebes,
Ob tua pugnantes pecora, atq; ipsum Oedipe regnū.
Illos nauigio sala per spumantia ponti
Ad Troiam uectos, te propter Tyndaris alma,
Oppressitq; illic mors ultima linea rerum.
Iuppiter at simul hos ad mundi extrema remouit,
Longè à terricolis tribuens uitamq; domosq;
Atq; quidem læti semper uacuiq; dolore
Calcant Elysios campos prope littora vasti
Oceani, hic illis dulcem unoquoq; ter anno
Effundit fructum mater gratissima tellus.

Dij utinam quinta mihi uitam ætate negassent,
Sed nascendus adhuc miser essem, aut mortuus olim:
Ferream enim nunc est genus, intermissio nunquam,
Nunquam finis erit noctū ue diē ue malorum,
Perpetuis hominum Dij stringent pectora curis,
Ast aliquando malis his succedent bona rursum,
Nanq; pater genus hoc hominū quoq; morte domabit,

Vtraq; cū fuerint iam cani tempora facti,
 Nec similis nato genitor, nec filius illi,
 Nec socius socio, nec fidus suscipienti
 Hospes erit, proprio nec fratri frater, ut antè:
 Despicient senio fessos sine honore parentes,
 Insuper audebunt duris incessere uerbis,
 Vtpote nec numen reuerentes, adde quòd ipsi
 Dira seni patri proles alimenta negabit,
 Ius erit in dextra, suaq; alterna oppida scindent,
 Vir bonus aut iustus nullius fiet honoris,
 Sed magis insignem sua per scelera atq; rapinas
 Suspicient, cedet ius dextræ, nec pudor ullus
 Notus erit, fallet probum & improbus, ore dolofo
 Verba obliqua loquens, periuriaq; insuper addens.
 Deniq; lior edax, pallens, tristisq; malisq;
 Alterius gaudens, homines se spargit in omnes.
 Tum Pudor & Nemesis duo maxima numina, cceli
 Antiquas repetent sedes, uelamine corpus
 Obtecti niueo, terramq; hominesq; superbos
 Gaudebunt liquisse, quibus tamen ægra relinquent
 Tot mala, quæ nullo poterunt medicamine tolli.

Nunc age principibus referam doctis licet ipsis,
 Fabellam. Accipiter sic parvam ad Aëdona dixit
 Alta in nube ferens, conuellensq; unguibus atris,
 Hæc miserè eluxit curuo lacerata sub ungue,
 At fuit accipitri uox illa tyrannica diri,

Quid

Εὐτ' ἄν γ' ἐνόμηναι πολιορκέταφοι τελέθωσιν,
 οὐδὲ πατὴρ παῖδας ἰσὶν ὁμοῖον, ὅδ' ἔτι παῖδ' οὐ,
 οὐδὲ ξένον ξενολόκῳ, καὶ ἐταῖρον ἐταίρῳ,
 οὐδὲ κασιγνήτος φίλον ἔσεται ὡς ὑπάρσασθαι,
 αἵψα δὲ γηρασκοντας ἀπὸ μύσσοι τοκῆας.
 μέμψοντ' δ' ἄρα αὖ χαλεποῖς βάλλοντες ἐπέεσσιν
 Σχέτλιοι, ὅδ' ἐθέων ὅππρ' εἰδύτ' οὐ. ὅδ' ἔμην οἷ γο
 ἱγρὰ ῥέουσι φασγάνῳ ἀπὸ δρεπῆμα δοῖον
 Χαιροδίκαι, ἐταῖρον δ' ἐτέρῳ πολὺν ὄζα λαπάξαι.
 οὐδ' ἐπὶ δούρεσσιν χεῖρας ἔσεται, ὅτε δικάϊα,
 οὐτ' ἀγαθὰ, μάλλον δὲ κακῶν ῥεκτῆρα ὅσον
 ἀνέρα πρὸς μύσσοι, δίκῃ δ' ἐν χορσὶ καὶ αἰδῶς
 οὐκ ἔσαι. βλάψῃ δ' ὁ κακὸς τὸν ἀρείονα φάτα
 μύθοισι σκολιοῖς ἐνέπων, ὡς δ' ὅρῳ ὁμείται.
 Ζῆλος δ' ἀνθρώποισιν οἷζυροῖσιν ἄπασιν
 δυσκέλαδος, κακὸς χαλεπὸς ὁμαρτήσιν ἐνδράπῃς.
 καὶ τότε δὴ πρὸς ὀλυμπον ἀπὸ χθονὸς δούρου δ' αἰὲς
 Ἀδύκοισι φάριεσσιν καλυψαμένῳ χροῖα καλόν,
 Αἰωνάτων μετὰ φύλον ἵτ' ἐπὶ πολὺ πόντ' ἀνθρώπων
 Αἰδῶς ὅσον νέμεσις, τὰ δὲ λείψεται ἄλγος ἀνθρώπων
 ὅσον τοῖς ἀνθρώποις, κακὸς δ' ὅσον ἔσεται ἀλγὸς.
 νῦν δ' αἶνον βασιλῆα' ἐρέω φρονέουσι καὶ αὐτοῖς.
 ὦ δ' ἱρήν πρὸς ἐπὶ πρὸν ἀπὸ δόνα ποικιλόδιστον,
 ὕψι μάλ' ἐν νεφέεσσιν φέρων ὀνύχεσσιν μεμαρπῶς,
 ἦ δ' ἐλὸν γναμπῆοις πεπῆρμένῃ ἀμφ' ὀνύχεσσιν
 μύρεθ'· τίω δ' ὅγ' ἐπικρατέως πρὸς μῦθον ἔειπε,

Δαιμονίῃ τί λείλακας ἔχει νύ σε πολλὸν ἄρείων,
 Τῆς δ' εἰς ἧς ἄν ἐγὼ πῶρ ἄγω, καὶ αἰοιδὸν ἔδωκα.
 Δῶπνον δ' αἰεὶ βέλω, ποιήσομαι, ἢ ἐμεθήσω.
 Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀντιφρίξαι,
 Νίκης τε σέρεται, πρὸς τ' αἰχλὸν αἰγέα πάχει.
 Ως ἔφατ', ὠκυπέτης ἱρῆς τανυσίπλοος ὄρνις,

Ω Πέρση, σὺ δ' ἄκχε δίκης, μηδ' ὕβρις ὄφελλε.
 Ὑβρις γάρ τε κακὴ δειλῶ βροτῶ. ὅδ' ἔμ' ἐδδλός
 Ρηϊδίως φερέμεν δαΐαται, βαρύνθαι δέ τ' ἐπ' αὐτῇ
 Εγκύρως ἄτησιν. ὁδὸς δ' ἐτέρηται παρελθεῖν
 Κρείσσων ὄντα δίκαια, δίκη δ' ὑπερῷοις ἔχεται
Ες τέλος ὀξελεῖται. παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω.
 Αὐτίκα γὰρ ῥέχει ὄρκος ἅμα σκολίῃσι δίκησι.
 Τῆς δὲ δίκης ῥόβος ἑλκομένης ἢ κ' ἄνδρ' ἄγῃσι
 Δωροφάγῃ, σκολιᾷς δὲ δίκαις κείνωσι θέμιστας.
 Ἡ δ' ἐπεται ἑλάνισσα, πόλιν τε καὶ ἄθρα λαῶν
 Κέραι' ἔοσα μῶν, κακῶν ἀνθρώποισι φέρουσα,
 Οἳ τέ μιν ὀξελεύσσι, καὶ ὅκ' ἰθὺς ἀνείμαρ.
 Οἳ δὲ δίκας ξένοισι καὶ ἐν δ' ἡμοῖσι διδίδουσι
 ἰθείας, καὶ μή τι πρὸς ἐκβαίνουσι δικάειν,
 Τοῖσι τέθηκε πέλις, λαοὶ δ' ἀνθρώποι ἐν αὐτῇ.
 Εἰρλήνη δ' ἀνὰ γλῶττι βροτόφορος, ὅδ' ἐποτρύνει τοῖς
 Αἰγαλῆον πόλεμον τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεὺς,
 Οὐδέ ποτ' ἰδυδίκαισι μετ' ἀνδράσι λιμὸς ὀπηδεῖ.
 Οὐδ' ἄτη, θαλῆς δὲ μεμνηότα ἔργα νέμονται.
 Τοῖσι φέρει μὲν γαῖα πολὺν βίον, οὐρεὶ δὲ δρυὶς

Quid garris demens? nunc longè fortior in te
Ius habet, hac tibi cantrici, quàm duco, sequendum,
Nunc mihi si placeat, tibi parcam, aut cœna futura es,
Stultus maiori cupiens contendere contrâ,
Vincitur, atq; ignominiam cum clade reportat.
Sic ait accipiter sulcans celeri aëra penna.

Tu sequere ô Perse, iustum iniustumq; relinque,
Nam multum petulans homines iniuria lædit,
Quàm uir ferre nequit patiens, quin corde mouetur
Cladem ullam accipiens, melior sic semita monstrans
Iustitiam, cedit quoq; tandem iniuria iuri
Succumbens, stultus non nouerit hoc nisi passus,
Iamq; statim comes est iuri periurium iniquo.
Iustitia huc sequitur, trahitur quocunq; ab auaris
Iudicibus, quos lege finit decernere iniqua,
Hinc lachrymans urbis uicos populumq; pererrat
Aëre tecta, illis secum mala plurima uoluens
A quibus exacta est, fraudataq; partibus æquis.
Qui uerò externis & ciuibus omnia iustè
Distribuunt, nil flectentes à tramite recto,
His uiret urbs, populiq; uigent, atq; omnia florent,
Pax iuuenum nutrix usq; est, non horrida bella
Latiuidens illis immittit Iuppiter unquam,
Nec populos inter rerum nulla penuria iustos,
Insument epulis in sacris parta labore:
Terra dat immensos fructus in montibus altum

Quercus fert glandes caput, est apis incola uentris,
Grex ouium lana per agros incedit onustus.

Et similem sobolem genitrices patribus ædunt,
Deniq; cunctarum rerum ubertate fruuntur,
Non scandunt naues, tellus uictum alma ministrat.

At quibus est cordi mala uis, malefactaq; dira,
Destinat extemplo his Saturnius æthere poenas.
Nomine sæpe uiri scelerati urbs plectitur omnis,
Qui peccet, faciatq; Ioui non facta ferenda.
Verum ut subiiciam mala quæ Deus æthere mittit,
Dat cum peste famem, tacta omnis plebs cadit igni,
Incedunt sterili mulieres uentre, domusq;
Ac stirpes pereunt, supero id rectore uolente.
Agmina qui nunc sternit eorum, aut moenia frangit,
Currentesq; rates disrumpit in æquore sæuus.

O uos qui regitis terras, aduertite mentem
Huc ad iustitiam, quoniam superi prope nos sunt
Dij qui cuncta uident, & eos qui per mala iura
Defraudant alios sprete ratione Deorum,
Ter numerum exuperant cœlestia numina, terram
Quæ nobiscum habitant, in tutelam data nostrum.
Illaq; quid iustè obseruant, quid fiat iniquè,
Aëre tecta, omnem pedibus peragrantia terram,
Ipsaq; Iustitia est uirgo Ioue parente,
Clara deos inter superos reuerendaq; multum,
Quam si quis uiolet meritò ne fraudet honore,

Continuo

Ακρη μὲν τε φέρει βαλάντες, μέσση δὲ μελίστας,
 Εἰροπόνοι δ' οἶδ' ἀλλοῖς καταβεβείβασιν,
 Τίκτευσιν ἢ γυναικὸς εἰσηύτα τέκνα γονόσιν.
 Θάλασσαν δ' ἀγαυοῖσι διαμπόρις, ἢ δ' ὑπὸ νηὶ
 Νέουσονται, καρπὸν δὲ φέρει ζείδωρος ἄρδρα.

Οἷς δ' ὕβρις τε μέμλε κακὴ καὶ χέτλια ἔργα,
 Τοῖς ἢ δίκῃ βρονίδης τεκμαίρεται εὐρύσπαστος.
 Πολλάκι δ' εὐμπασα πόλις κακῷ ἀνδρὸς ἐπαυρεῖ,
 Οἷς ἀλιτρεύνει, καὶ ἀτάσθαλα μηχανάκτου.
 Τοῖσι δ' ὄρανός θ' ἐπ' ἐπὶ γαγὴ πῆμα βρονίωι
 Λιμὸν ὁμῶς καὶ λοιμὸν. ἀκροβυνύθουσι δὲ λαοί,
 Οὐδὲ γυναικὸς τίκτευσιν, μινύθουσι δὲ οἶκοι,
 Ζηνὸς φραδμοσύνησι ὀλυμπίῃσιν. ἄλλοτε δ' αὖτε
 ἢ τῶν γε στρατῶν εὐρυὴ ἀπώλεσεν, ἢ ὄγε τέχνη,
 ἢ νέας ἐν πόντῳ βρονίδης ἀκροτίννυται αὐτῇ.

Ὡ βασιλεῖς, ὑμεῖς δὲ καταφρονέετε καὶ αὐτοὶ
 Τῇ δὲ δίκῃ. ἐγγὺς γὰρ ἐν ἀνθρώποισιν ἐόντος
 Αθάνατοι λούσασιν, ὅσοι σκολιῇσι δίκησιν
 Ἀλλήλους βίβουσι θεῶν ὅπιν ἀκάλειγοντες.
 Τεῖς γὰρ μύριοι εἰσὶν ὑπὸ χθονὶ πωλυβοτείρῃ
 Αθάνατοι ζωὸς φύλακός θνητῶν ἀνθρώπων,
 Οἷς φυλάσσειν τε δίκας καὶ χέτλια ἔργα
 Ἡέρα ἐσαμύλει, πάντῃ φοιτῶντες ἐπ' αἶαν.
 ἢ δὲ τε παρθένῳ δὲ Δίκη δὸς ἐκ γαῖας,
 Κυδινὴ τ' αἰδοίη τε θεαῖς, οἷ ὀλυμποῖ ἔχουσιν.
 Ὅς ὅπότε ἂν τις μὲν βλάπῃ σκολιῶς ὀνοτάζωμ,

Αὐτίκα παρ' δι' πατρὸς καθεζομένη ἱρονίῳνι,
 Γηρύετ' ἀνθρώπων ἀδικον νόον, ὅφρ' ἀκρίση
 Δῆμος ἀτασθαλίας βασιλῆων, οἱ λυγρὰ νοοῦντες
 ἅλῃ παρακλίνουσι δίκας σκολιῶς ἐνέποντος
 ταῦτα φυλασόμενοι βασιλῆων ἰθαῦτε μύθους
 Δωροφάγοι, σκολιῶν δὲ δίκων ὤπ' ἀγὰρ ἑλθεῖν.
 οἱ αὖθρ' κακὰ τόλχει αἰὲρ, ἄλλω κακὰ τόλχων.
 Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ θεῶν βουλόμενα κακίη,
πάντα ἰδὼν διὸς ὀφθαλμός καὶ πάντα νοήσας,
 καί νυ τὰ δ' αἶψ' ἐθέλεις ὕψι λίσσεται, ὅδ' ἐκλήθει
 οἴῳ δὴ καὶ τῷ δὲ δίκῳ πόλις ἐντὸς ἔργει.
 Νῦν δ' ἐγὼ μὲν τ' αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι δίκαιον
 εἶλω, μήτ' ἐμὸς υἱὸς, ἐπεὶ κακὸν ἄνδρα δίκαιον
 ἐμμεναι, εἰ μείζω γε δίκῳ ἀδικώτορ' ἔξει.
 ἀλλὰ τὰ γ' ὅπως ἔοικε τέλει δία τόρπι κέραιον.
 ὦ γέρση, τὸ δὲ ταῦτα μετὰ φρεσὶ βάλλεις σῆσι,
 καί νυ δίκης ἐπ' αἶνον, βίης δ' ὕψι λήθει πάμπαν.
 Τὸν δὲ γὰρ ἀνθρώποισι νόμον δέταξε ἱρονίωρ,
 ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσί, καὶ οἰωνοῖς πετεινοῖς
 ἐθερ ἀλλήλους, ἐπεὶ ὃ δίκη δὲν ἐπ' αὐταῖς.
 ἀνθρώποισι δ' ἐδωκε δίκῳ, ἥ πολλὸν αἶψα
 γίνεται, εἰ γὰρ τις κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγορεύειν
 γινώσκων, θεῶν μὲν τ' ὄλβον διδοῖ θυρύνοντα ζεύς.
 Ὅς δ' ἐκεῖ μαρτυρίῃσι ἐκὼν ἐπίορκον ὁμόσας
 ψεύσεται, ἐν δὲ δίκῳ βλάψας νόκτον ἀάδῃ,
 τὸ δ' ἐπ' ἀμαυροτέρῃ γῆνι μετόπισθε λείπειται,
ἐνδρὸς

Continuò ante pedes residens patris Iovis alti,
Humanae exponit mentis scelera, & dare poenas
Vult fraudis, populi rectores, qui sacra iura
Detorquent, mala dum ob nummum sententia fertur.
Sed memor o iudex horum, tua dirige rectè
Iudicia, & capiant te obliuia iuris iniqui.
Noxius ipse sibi est, alij qui quærit obesse,
Consiliumq; malum danti fert maxima damna.
Perspicit ac sentit sacrum Iovis omnia lumen,
Nunc videt & nobis quid agatur, si velit, illum
Nec latet hac quòdnam ius exercetur in urbe.
Ast ego mortales inter iustus minimè essem
Filius, aut itidem, si peccatum foret, esse
Iustum, aut præmia, si iniustum maiora manerent,
Talia sed minimè est facturus Iuppiter unquam.

Ast immitte tuis hæc Perse cordibus imis,
Audi iustitiæ, uimq; obliuiscere diram,
Hanc etenim legem nobis Deus ipse reliquit,
Piscibus at nemorumq; feris, auibusq; se ut ipsi
Inuicem edant, iuris quia non discrimen in illis.
Iustitiam nobis, quæ præstantissima longè est,
Tradidit, & quoties audet quis dicere uerum
Existens testis, Deus huic dat prospera cuncta.
Qui dum testis adest temerè periuria iurans
Mentitur, lædens hic ius, mage læditur ipse,
Nam genus ipsius perit atq; extinguitur omne:

At genus in claro iusti post nomine uiuit.

Nunc tibi præcipue memorabo salubria Perse,
 Scilicet ex uitijis facile est uel prendere turbam,
 Nam uia non longa est, foribus uicina morantur.
 At regina graui uirtus sudore paratur,
 Est uia difficilis, præceps, longa, aspera, ad illam
 Principio, postquam iam stas in uertice summo,
 Tum facilis, tum fit dulcis, licet antè molesta.
 Optimus ille uir est, primusq; sibi omnia noscens
 Consulere, expendens quæ post prodesse ualebunt.
 Sed bonus hinc ille est, audit qui recta monenti:
 Qui sibi consulere ignorat, nolitq; monenti
 Auscultare alij, nullusq; & inutilis hic est.

Sed tu nostra animo semper præcepta reuoluens,
 Esto operi intentus Perse diuine, fames ut
 Te premat inuidia, Cereri, sed amere pudicæ,
 Illa tua omnigeno sic impleat horrea uictu.
 Ecce fames comes est homini certissima pigro,
 Adde quod hunc odio superiq; hominesq; sequuntur,
 Quisquis segnitia fucos imitatur inertes,
 Quorum uenter apum consumit parta labore,
 Ocia agens: sed opus tu quodq; in tempore cura,
 Horrea ut accipiant maturum in tempore fructum.
 Ditescunt homines ex sedulitate laborum,
 Quin operans fies multo mortalibus & Dijs
 Charior: his odio, cui corpus torpet, habetur.

Turpe

Ἄνδρὸς δ' εὐόρεκα γῆρ' ἐν μετόπισθ' ἀμείνων·
 Σοὶ δ' ἐγὼ ἐσθλὰ νοέωμ' ἐρέω μέγα νήπιε Πέρσῃ,
 Τὼ μὲν τοι ἱακότητα καὶ ἱλαδίην ὅσιμ' ἐλέδαι,
 Ρηϊδίως ὀλίγη ῥ' ὁδὸς, μᾶλα δ' ἐγγύθι νᾶσι.
Τῆς δ' ἀρετῆς ἴσθ' ὅτ' αἰετ' ἀπὸ πρὸς πᾶσι θεῶν ἐβήκαμεν
 Ἀθάνῃσι, μακρὸς δὲ ἔσθ' οἴμ' ἐπ' αὐτῶν,
 Καὶ τρυχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὶ δ' εἰς ἄκρου ἵκηται,
 Ρηϊδίη δ' ἥπαιτα πέλ' χαλεπὴ πρ' ἐῶσα.
 Οὐτ' ἄν μὲν πανάρεϊς ὅς αὐτῶν πάντα νοήσει
 Φρασάμενος, τὰ κ' ἐπείτα ἔσ' ἔλεος ἥσιν ἀμείνων·
 Εσθλὸς δ' αὖτε ἀκείν' ὅς εὖ εἰπόντι πίθηται.
 Ὃς δ' ἐπεὶ μήθ' αὐτῶν νοέη, μήτ' ἄλλ' ἀκούωμ'
 Ἐν θυμῷ βάλληται, ὅσ' αὖτ' ἀχρήϊ' αὐτῆς.
 Ἀλλὰ σὺ γ' ἡμετέρης μεμνημένος αἶψ' ἐφετιμῆς,
 Εργάζου Πέρση δίον γγύν', ὅφρα σε λιμός
 Ἐχθαίρῃ, Φιλίη δ' ἐσ' εὐσεφάν' Δημήτρε
 Αἰδοίῃ, βίότ' δὲ τελεῶ πῖμπλησι καλῶν.
 Λιμός γάρ τοι πάμπαν ἀδργῶ σύμφορος ἄνδρ' ἵε·
 Τῶν δὲ θεοὶ νεμεσῶσι καὶ ἀνέροισιν, ὅς κεν ἀδργὸς
 Ζῶν καφύεοσι κοῖτοισιν ἵκηται ὀρεμνῶν,
 Οἳ τε μελίσσων κῆματορ τρύχουσι ἀδργοὶ
 Ἐδόντες σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἐσω μέτρια κοσμεῖν.
 Ως κ' ἐπὶ ὥραις βίότ' πλήθωσι καλῶν.
 ὅθ' ἔργων δ' ἄνδρ' πολὺ μῆλοί τ' ἀφνειοί τε
 Καὶ τ' ἐργαζόμενοι πολὺ φίλτατόν τε ἀθανάτοισιν
 Ἐσθλα ἥσ' ἐβροτοῖς, μᾶλα γὰρ συγέσσιμ' ἀδργῶν.

Ἐργον

ἔργου δ' ἄδ' ἐμ' ἀνείδ' ὦ, ἀδ' ὅργην δ' ἔτ' ἄνείδ' ὦ.
 εἰ δ' ἐκὼν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσει λαόργος
 Πλατεῦντα. πλάτῳ δ' ἄριτ' ἡ καὶ λυδ' ὦ ὅπως δ' ἔ,
 Δαίμονι δ' οἷ' ὦ ἔηθα (τ' ἐργαζέσθαι ἄμεινον)
 εἶκον ἅπ' ἀλλοτεῖων λετάνων ἀδύφρονα θυμὸν
 εἰς ἔργον τρέψας, μελετᾶς βίᾳ ὥς σε κελεύω.
αἰδ' ὥς δ' οὐκ ἀγαθὸν λεχημαλόν' ἀνδρα νομίζει,
 αἰδῶς, ἢ τ' ἀνδρας μέγα σίνετοι ἢ δ' ὀνίνησι.
 αἰδῶς τοι πῶς ἀνολβίη, θάρσ' ὦ δὲ πῶς ὀλβω.
Χρήματ' αὖτ' ἀχ' ἀρπακτὰ θεόσδοτα πολλὸν ἀμείνω.
 εἰ γάρ τις καὶ χόρσι βίη μέγαν ὀλβον ἔλκτοι,
 ἢ ὅγ' ἀπ' γλώσσης ληΐσεται (οἶώ τε πολλὰ
 γίνετο, εὐτ' αὖ δὴν κέρδ' ὦ νόον ὄξαπατήσῃ
 ἀνθρώπων, αἰδῶ δ' ἔτ' ἀναιδέη κατὰ πάζῃ)
 ῥῆα τε μὴν παυρῶσι θεοί, μινύθουσι δὲ οἶκοι
 ἀνέρι τῷ, παῦρον δ' ἔτ' ὑπὶ χρόνον ὀλβ' ὦ ὅπως δ' ἔ,
 ἱού δ' ὅς θ' ἰκέτιω, ὅς τε ξείνον λακόν' ἔρξει,
 ὅς τε λασιγυῖοιο ἰοῦ ἀνὰ δ' ἐμνία βαίνοι,
 Κρυπῆαδ' ἴης δυνῆς ἀλόγου παρακαίεια ῥέζου,
 ὅς τέ τ' ὀ ἀφραδ' ἴης ἀλιτράινεται ὄρφαν' ἅ τέκνα,
 ὅς τε γονῆα γέροντα λακῶ ὑπὶ γήρα' ὦ ὅπως δ' ἔ,
 πεκῆη, χαλεποῖσι λαθαπῆμόν' ὦ ἔπειοσι.
 τῷ δ' ἡρι ζεὺς αὐτὸς ἀγαίετα, ὅν δ' ἐτελεύτιω
 ἔργων ἀντ' ἀδ' ἰκὼν χαλεπὴν ἐπέθουκ ἀμοιβήν.
 ἀλλὰ σὺ τῷ μὲν πάμπαν ἔργ' ἀδύφρονα θυμὸν,
καδ' ὁ μῦθ' αὖτ' αὖτ' ἔρπειν ἱερ' ἀθανάτοισι θεοῖσιν
 ἀγνῶς

Turpe labor non est quicquam, sed inertia turpe,
Tu studio, ad studium quoque perstimulabis inertem,
Ditescens, at opes virtusque decusque sequuntur,
Dij similis fies: melius nil ergo labore,
Si que nec alterius cupiens rerum, usque laborans
Ut iubeo, proprium studeas acquirere victum.
Vtilis haudquaquam est homini pudor hospes egenti,
Nunc iuvat ille virum, nunc offendit ille vicissim.
Vir pudibundus inops manet, audax fit cito dives.
Nil unquam rapias, data cœlitus optima dona.
Cuius enim fuerit manuum res aucta rapinis,
Sive usu linguæ mendacis (qualia fiunt
Humanis animis lucri dulcedine captis,
Dumque pudor nullus, sola irreuerentia regnat)
Hunc male Dij vexant, rursus possessio primum
Atteritur, felix nec longo tempore vivit,
Par scelus hic, à quo supplex et læditur hospes,
Patrat, et ingreditur quicumque cubilia fratris,
Vxorem maculans, sancta cubilia stupro.
Peccat et is qui lædit utroque parente carentes,
Quique senectutis supremo in limine stantem
Haud timet immiti sermone offendere patrem,
Hunc pater ipse deum Saturnius odit, et illi
Factis pro iniustis tandem mala digna rependit.
Sed nunquam Perse tu quicquam feceris horum,
At pro virili superis Dij fac sacra, prætè

Mundeque

Mundeq; & pingues coxas adoleto sub aris,
Nunc uni pateris, nunc placam thuris odore,
Solis ad occasum facies & solis ad ortum,
Ut tibi perpetuò fausti sint atq; fauentes,
Viq; iuuare queas alios, non te iuuet alter,
Hoste tuo, ad cenam tui amantem accerse, relicto,
Hunc tamen ante omnes, paries quem separat unus
Abs te: si qua etenim tibi res peragenda domi sit
Discincti vicini aderunt, cingentur amici.
Damnum uicinus malus, auxilium bonus ingens,
Atq; bonum nactus uicinum, est nactus honorem,
Nec res, uicinus ni sit malus, ulla peribit. —
A uicino aliquid capias si mutuò, eadem
Mensura, ac non, si possis, sine fœnore redde.
Indigus ut rursus nullam patiare repulsam.
Ne mala lucra pares, mala lucra æqualia damnis.
Sis charus charo, uisentem inuise uicissim,
Quiq; dedit, redeas: nil da, qui nil dedit unquam.
Danti aliquis dedit, ac nil danti quis dedit unquam?
Dus bona, sed nunquam bona mortifera ulla rapina.
Qui dat sponte lubens, quamuis hic grandia præstet
Munera, letatur, facit atq; hoc corde sereno.
Qui uerò ipse rapit, nullo remorante pudore,
Sit quamuis paruum, cruciatum hinc pectore sentit.
Nanq; super paruum, si paruum apponere cures,
Sæpius & facias, citò magnus fiet acervus.

Effugit

Ἀγνῶς καὶ καθαρῶς, ἐπὶ δ' ἄγλαά μιν κεία καίει.
 Ἄλλοτε δὲ πονοδῆσι θυέεσσι τε ἰλασκέσθαι,
 Ἡ μὲν ὅτ' εὐνάει, καὶ ὅταν φάτο ἰδρὸν ἔλθῃ,
 ὣς κ' ἐπὶ ἰλαὸν ἱεραδίῳ καὶ θυμὸν ἔχουσιν,
 Οφρ' ἄλλωρ ὦν ἡ ἐλπίς, μὴ τὸν τεὸν ἄλλοι.
 Τὸν φιλέοντ' ἐπιδᾶτα καλῆν, τ' δ' ἔχθρον ἑᾶσαι,
 Τὸν δὲ μάλιστα καλῆν ὅς τις σέθεν ἐγγύδι ναίει.
 Εἰ γάρ τι καὶ χεῖμα ἐγκώειον ἄλλο γένετο,
 Γαῖονδ' ἄζωσοι ἑκίον, ζώσαντο δὲ πάντες.
 Γῆμα κακὸς γέτωρ, ὅσοντ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ.
 Ἐμμορεῖτο ἡμῖς ὅς ἔμμορε γέγονε ἑδλοῦ.
Οὐδ' αὖ βῆς ἀπόλοιτ', εἰμὴ γέτωρ κακὸς εἴη.
 Εὖ μ' μετρεῖδ' παρὰ γέγονε, εὖ δ' ἀφελόναι
 Αὐτὰρ τὰ μέτρω, καὶ λώϊον αἰεὶ διώκει,
 ὣς ἄρ' ἡγήζωρ καὶ οὐ ὕδρον ἄρκιον ἔρηκε.
 Μὴ κακὰ κορδαίνεμ, κακὰ κέρδεα ἴσ' ἄτρεσι.
 Τὸν φιλέοντα φιλεῖν, καὶ τὰ πρὸς ὄντι προσεῖναι,
 Καὶ δόμων ὅς τις διῶ καὶ μὴ δόμων ὅς τις μὴ διῶ.
 Δώτη μὲν τις ἐδωκεν, ἀδωτὴ δ' ἔτις ἐδωκεν.
 Δὼς ἀγαθὴ, ἄρπαξ δὲ κακὴ, θανάτοιο δότειρα.
Ὅς αὖ γὰρ κεν αὐτὸς εἴδωμ, ὃ γε καὶ μέγα δῶκε
 Χαίρει τὰ δῶκεν, καὶ τέρεται οὐ ἴσθι θυμὸν.
 Ὅς δὲ κεν αὐτὸς ἔληται, αὐαδ' εἴη τι πιδύει,
 Καὶ τε σμικρὸν ἐόν, τό, τ' ἐπάχνωσε φίλον ἦτορ.
 Εἰ γὰρ κεν καὶ σμικρὸν ὑδὶ σμικρὸν καταβῆοι,
 Θάμα τ' ἂν ἔρδεις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γέναιτο.

ὅς δ' ἐπ' ἐόντι φέρει, ὃ δ' ἀλύξεται αἰθοπαλιμόν,
 οὐδὲ τὸ γ' εἰς οἶκον κατακείμενον ἀνέρα λήθει,
 οἶκοι βέλτορον εἶναι, ἐπεὶ βλαβόρον τὸ θυρήτω.
 ἑδλὸν μὲν πρεόντων ἐλέσθαι, πῆμα δὲ θυμῷ
 χρεΐζον ἀπείοντες, ἃ οὐ φραζεῖσθαι αὐτοῖσι.
 ἀρχαῖον δὲ πῖσος καὶ λήγοντες κορέσασθαι,
 μέσσοι φείδεσθαι. δεινὸν δ' ἔνι θυμῷ φειδῶ.
 μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημύτης ἄρκιόν ἐστι.
 καὶ τε κασιγνήτῳ γελῶσας ὕδρι μάρτυρα θέσθαι.
 πίσεις δ' ἄρα ὁμῶς καὶ ἀπιστίας ὤλεσεν ἀνδρας.
 μήδ' ἐμνήσεν νόον του γαστέρος ὄζα πατάτω,
 αἰμύλα κωτίλλουσα, τέλει δὲ φῶσα καλῶ.
 ὅς δ' ἐμνήσεν πεισθεῖν, πεισθεῖν ὅγε φησὶν ἄνθρωποι.
 Μυνοχρῆς δὲ πᾶσι σώζοι πατρώϊον οἶκον
 φέρβειν, ὥς γὰρ πλοῦτος ἀέξετο ἐν μεγάροισι.
 Γηραιὸς δὲ θάνοισι ἔτορον παῖδ' ἐγχεῖν ταλείπῳ.
 εἴα δὲ ἴεν πλεόνεσσιν πόροι Ζεὺς ἀσπερ ὄλβου,
 πλείων μὲν πλεόνων μελέτη, μείζων δ' ἐπιθήκη.
 Ζοὶ δ' εἰς πλοῦτον θυμὸς ἐέλδετα ἐν φρεσὶν ἥσιν
 ὧν δ' ἐρῶν, ἐργῶν δὲ σὺν ἐργῶν ἐργάζεσθαι.

ΗΜΕΡΑΙ ΒΙΒΛΙΟΝ Β.

Περὶ τῆς ἀρχαίας ἀτλαγνέων ἐπιτελεσμένων
 ἀρχαίας ἀμνηστίας, ἀροτοῦ δὲ διανομῆς αὐτῶν.
 Αἱ ἀρχαὶ ἀμνηστίας καὶ ἡμᾶς τὰς ἀρχαίας καὶ τὰς
 κεκρυφάταις, αὐτὸς δὲ πόδας πλοῦτος ἐμαυτῷ
 φαίνεται, τὰ πρῶτα χαρᾶς ἀμνηστίας στήλην.

Εὐτοῦς

Effugit ille famem præsentem qui auget aceruum.
 Sufficit hoc minimè quod cella penaria seruat.
 Esse domi præstat, nam damnosum foris esse.
 Dulcè est de cumulo præsentis sumere, contra
 Est graue egere aliqua re absente, hinc sis memor horum
 Dum plenum est fermeq; uacet uas, largius hauri,
 In medio parcas, in fundo parcere serum.
 Dicta prius merces famulo detur, idq; benignè,
 Et cum fratre iocans cura tum testis ut adsit,
 Fidere sæpe nocet, nocet & diffidere sæpe.
 Ne fucata tua spoliet te mente caueto
 Ecce mina, blanda, loquax, nidi damnoſa uorago,
 Confidit furi, qui confidit meretrici.
 Hinc patrias seruet dilectus filius ades,
 Sic tibi res crescent, procedentq; omnia dextrè.
 Fac moriari senex gemina ex te prole relicta,
 Nanque Ioui facile est locupletes reddere plures,
 Curaq; multorum maior plus fertur in arcam,
 Si cupias summis quoque tu ditescere uotis
 Perse sic facito, usque laborem annecte labori.

LIBER SECVNDVS.

PLeiadas cernens orientes demete frugem,
 Vomere uerte solū cū submergūtur in undas.
 At bis uicenas latitant noctesq; diesq;
 Hinc iterum apparent impletis mensibus anni,
 Tempore quo primū incipiunt splendescere falces.

Hæc lex aruorum est cunctis seruanda colonis;
 Siue habitent illi rauci prope littora ponti,
 Pingua siue colant in uallibus arua remota,
 A ponto procul. At nudus sere, nudus arato,
 Et nudus metito, Cereris si in tempore cuncta
 Officia exoptes curata, ut tempore crescant
 Quæq; suo, ne quando, grauis dum uexat egestas,
 Frustra mendices aliena per ostia uictum,
 Ut qui nunc ad me uenisti, at non dabo quicquam
 Aut dono aut usu, sed Perse stulte labora,
 Ipsi terricolis Dij constituere laborem,
 Me cum filiis cum coniuge pectora tristis
 Panem à uicinis quæras, ipsiq; repellant.
 Forsitan accipies bis terue, at si inde molestes
 Efficies nihil, in uanum sed plurima dices.
 Sed quid uerba iuuant: hortor memor esto parare
 Ipse, feram unde famem places, ac debita soluas.

Primum ædes, famulam, taurum qui ducat aratrum
 Emptam, non ductam, tua quæ iumenta sequatur.
 Hinc memor apta tuæ domui instrumenta parato,
 Ne poscas alium illa, & eo ludare negante.
 Tempora diffugiunt, inceptaq; res caret auctu,
 Ne differ sub cras opus, adq; diem inde sequentem,
 Nam sua desidia sectans replet horrea nunquam,
 Nec cunctator iners: studium tem promouet inuit,
 Hinc est lucta pigro cum paupertate perennis.

Cum

Οὗτος δὲ πεδίωρ πέλεται νόμος, οἳ τε θαλάσσης
 ἐγγύθι ναετᾶσσι, οἳ τ' ἄγρια βροσθήντα,
 Γόντο κυμαίνοντος ἀπὸ πλοῦ πόνα χῶρον
 Ναῖοσι, γυμνὸν ἀείρειν, γυμνὸν δὲ βρωτῆρ,
 Γυμνὸν δὲ ἁμᾶδι, εἶχ' ὥρα πάντα ἐβέλκοντα
 ἔργα νομίζεσθαι δὴμήτορ θ', ὥς τοι ἕκαστε
 Δεῖ ἄέξεται, μή πως τὰ μεταξὺ χατίζων,
 Γτώσῃς ἄλλοτρίους οἴκους, καὶ μηδὲρ ἀνύσῃς.
 Ως καὶ νῦν ἐπ' ἐμ' ἤλθας, ἐγὼ δέ τοι ὅκ' ἐπισιῶσω.
 Οὐδὲ ἐπιμετρήσω, ἔργα δ' οὐ νήπιε Πέρση,
 ἔργα τὰ τ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο,
 Μὴ ποτε σὺν παίδεσσι γυναικί τε θυμὸν ὀχλύωρ
 Ζητούης βίον ἢ γέτονας, οἳ δὲ ἁμελῶσι,
 Δις μὲν γὰρ καὶ τρεῖς τάχα τόλμῃαι. ἢ δὲ ἐν λυπῇς,
 χρεῖμα μὲν ὅτ' ἐπρήξεις, σὺ δὲ ἐτώσια πολλὰ ἀγορεύσῃς.
 Ἀχρεῖος δὲ ἔσται ἐπέωρ νόμος, ἀλλὰ σ' ἄνωγα
 Φραζέσθαι χρεῶν τε λύσιν, λιμοῦ τ' ἀλεωρίω.
 Οἶκον μὲν πρότις, γυναικὰ τε βοῦν τ' ἀροτῆρα,
 Κτητῶν δ' ἀγαμέτων, ἢ τις καὶ βοσὶν ἔποιτο,
 Χρήματα δὲ εἰς οἶκον πάντα ἀφύμνα ποιήσασθαι,
 Μὴ σὺ μὲν αὐτῆς ἄλλον, ὅς τοι ἄρ' ἤντα, σὺ δὲ κητᾶ,
 ἢ δ' ὥρῃ παραμείβηται μανύθῃ δέ τοι ἔργον.
 Μήδ' ἀναβάλλεσθαι ἐς τ' αὐριον ἐς τ' ἐννηφιν.
 Οὐ γὰρ ἐτωσιοβργὸς ἀνὴρ πῖμπλῃσι καλίω,
 Οὐδὲ ἀναβαλλόμενος. μελέτη δέ τοι ἔργον ὀφέλλει.
 Αἰεὶ δὲ ἀμβολιβργὸς ἀνὴρ ἄταισι παλαίει.

Ημ' ὁ δὲ λήγει μὲν ὅξ' ἡελίοιο
 καύματ' ἰδαιλίμῳ, μετ' ὀπωρινὸν ὁμβρῆσαντ'
 Ζήωσ' ἐλαδγνέ', μετὰ τρέπεται βρότ' ἡρώς
 πολλὸν ἐλαφρότ' ὅτ' ὁ δὲ γὰρ τότε σείει ἄσπερ
 Βασιὸν ὑπὲρ κεφαλῆς ἡγετρεφῆων ἀνθρώπων,
 ἔρχεται ἡμῶν, πλεον δὲ τε νυκτὸς ἐπαυρεῖ.
 Ημ' ἄσκητοτατ' ἡ τέλειται τμηθεῖσα σιδήρῳ
 ὕλη, φύλλα δ' ἔραζε χέει πῆροιο τε λήγει,
 Τῆμ' ἄρ' ὕλο τομῆν μεμνημέν' ὤκειον ἔργον.
 Ολμον ἤϊρι πόδι' ἰσχυρὸν, ὕπ' ὀδόν δ' ἐτριπκῆυν,
 Αἶονά τ' ἐπὶ πόδι' ἰσχυρὸν. μάλα γὰρ νύ τοι ἄρ' ἔμην' ὅτ' ἴστω.
 Εἰ δὲ κεν ὀκταπόδι' ἰσχυρὸν καὶ σφύραν κετάρμοιο.
 Τεισσίδαμον δ' ἄψιν τάρμην δεκαδιδώρῳ ἀμάρξῃ.
 Πολλ' ὕδ' ἡκαμπύλα καῖλα, φέρει δ' ἑνὶ γυνὴν ὅτ' αὖ ἐώρης
 εἰς οἶκον κατ' ὅρ' ἰσχυρὸν δὲ καὶ σφύραν κατ' ἄρ' ἔμην' ὅτ' ἴστω.
 Πείνινον, ὅς γὰρ Βασίλ' ἄρ' ὅτ' ὀχυρὸς τὰς ὁδῶν.
 Εὐτ' ἄρ' ἀθλῶαίης δὲ μὲν ἐν ἐλύματι πῆξας
 Γόμφρισι πελάσας πρὸς ἀρῆνεται ἰσοβοῦν.
 Δοῖα δὲ δὲ δὲ ἄρ' ὅτ' ὀχυρὸν πονησάμεν' ἡ κατ' οἶκον
 Αὐτόγυον καὶ πηκτόν, ἐπεὶ πολὺ λώϊον ὅτ' ἴστω.
 Εἴχ' ἑτόρον γ' ἄξαις ἑτόρον καὶ ἐπὶ Βασίλ' ἰσχυρὸν,
 Δάφνης δ' ἡ πῆλεις ἀπὸ τατοῖς ἰσοβοῦν.
 Δρυὸς ἐλύμα πρὶν γυνὴν, Βόε δ' ἐνναετήρῳ
 Ἀρσενεκεκτῆν. ἦ γὰρ δὲ γυνὴν ὅτ' ἡ κατ' ὀχυρὸν,
 ἡβῆς μέτρον ἔχοντε, τὸ ἐργάζεσθαι ἀείσω.
 Οὐκ ἄρ' τὸ γ' ἐλίσσαντο ἐν αὐλακῇ καμνὴν ἄρ' ὅτ' ἴστω.
 Αἶονα,

Cum deferbuerit Phœbeæ lampadis ignis,
Atq; calor sudorificus, cum Iuppiter imbrem
Mensibus autumnî fundit, corpusq; leuatur
Humanum, ac recipit vires (quia Sirius horis
Per lucem exiguis, hominum tunc imminet ardens
Verticibus, uerum sese plus nocte fatigat)
Denique cum cariem contemnit secta securi
Sylua, & fundit humifrondes, cessatq; uirere,
Cedere materiam è syluis tum sis memor aptam,
Ut mortariolum tripedale, trium cubitorum
Pistillum, atque axem resecato septipedalem:
Octo pedum si sit, tum malleus abscindatur,
Tres palmas rota habens, sit denas currui habenti,
Plurima ligna incurua seces, dentale per arua
Aut montem quæres, inuentum confer ad ædes
Ilignum, nam tale haud frangitur inter arandum,
Si clauis buri, Cereris qui munia tractat
Rusticus infigens, temoni adiunxerit apte.
Sed tibi sub tecto fabricans duo aratra parato
Perfectum ac rude, nam multo præstantius est sic,
Nempe uno fracto, tum tauris alterum ut addas.
Temonēs ualidos de lauro ulmoq; recides,
Ex quercu buris, dentale ex ilice fiat,
Sintq; nouem annorū tauri, his firmissima membra,
Conueniuntq; operi medio æui flore uigentes,
Non illi inter opus miscentes prælia, aratrum.

Frangent, inceptumq; ita opus linquent sine fructu.
Hos numerans annos uir quadraginta sequatur.
Postquam edit panem morsus quater octo tenentem,
Sollicitus rectum curet tum ducere sulcum,
Ad socios non respiciens, sed pectore toto
Incumbens operi: non iunior aptior illo est
Spargere sementem, & loca semine sparsa cauere.
Iunior ad socios crebro uaga lumina flectit.

Obserua si quando gruis uox clangit ad aures,
Nubibus ex altis dantis tibi signa quotannis:
Nam fert signa soli uertendi, & tempora brumæ
Indicat: at bobus uenit ipsa ingrata carenti,
Inclusas stabulo uaccas tum pascito fœno.
Dicere per facile est, cum bobus des rogo currum,
Et facile abnuere est, proprijs bobus labor instat
Vir cordatus ait, currum compinge tibi ipse.
Stultus at hoc nescit, centum is sibi ligna requirit,
Sed tu cuncta domi curato negocia primum,
Et simulac ipsum iam tempus uenit arandi,
Tum quoq; cum famulis insistas ipse labori.
Humidus & siccus sit ager cum scindis aratro,
Mane bene aggrediens, spicis onerentur ut arua,
Vere solum proscinde, iteratum haud fallet in æstu.
Esto noualis ager cui uis committere semen.
Dura nouale arcet, puerorum est blandaq; nutrix.
Terreno fac nota Ioui, Ceteriq; pudicæ,

Αἶψα γάρ, τὸ δ' ἔργον ἐτάσσειν αὖθι λίποιεν.
 Τοῖς δ' ἅμα τεσσαρακονταετὴς αἰζὺς ἔποιτο,
 Ἀρβύρ διαιπνήσας τετράτρυφον ὀκτώβλωμον,
 ὅς κ' ἔργον μελετῶν ἰδεῖαν αὐλά κ' ἐλαύνει,
 Μηκέτι πατῆλινωρ μεδ' ὀμήλικας, ἀλλ' ἐπὶ ἔργῳ
 Θυμὸν ἔχωρ, τ' οὐδ' ἐννέωτόρ θ' ἄλλ' θ' ἀμείνων
 Σπέρματα δάσασθαι, καὶ ὕδατος οὐρανὸν ἀλείψαι.

Κυρότορ θ' γὰρ αὐτὸς μεδ' ὀμήλικας ἐπῆοικτο.

Φράζεσθαι δ' εὐτ' ἄν φωνῶν γόρῳ νῦν ἐπακύνει.
 Ὑψόθεν ἐκ νεφέων ἐνι αὔραι λεκλεγγύης,
 ἢ τ' ἀρότοιό τε σῆμα φέρει, καὶ χέματ' ὦρῳ
 Δι' ἐκνύξ ὀμβρῶν, κραδίῳ δ' ἐδ' ἀκ' αὐδρὸς ἀβύττα.
 Δὴ τότε χερσὶν ἔλκεας βόας ἐνδὺρ ἰόντας
 Ρηίδιον γὰρ ἐπ' εἰπεῖν βόε δὸς καὶ ἅμαξαν,
 Ρηίδιον δ' ἀπαυλῶσθαι. πᾶρα δ' ἔργα βόεσσιν
 Φησὶ δ' αὐτὸς φρενίας ἀφνειὸς πᾶσαι ἀμαξάν
 Νῆπιθ', ὅδ' ἐπὶ τὸν οἶδ', ἐκατ' εἰς τε δόξα θ' ἀμάξης
 Τῶν πρόωγν μελέτῳ ἐχέμεν οἰκῆν ἰαθεῖν.
 Εὐτ' ἄν δὴ πρῶτις ἀροτ' ὀνητοῖσι φανείη,
 Δὴ τότε ἐφορμηθῆναι ὁμῶς δ' ὁμῶς τε καὶ αὐτὸς,
 Αὐτὸς καὶ διδρῶν ἀρόων ἀρότοιον καδ' ὦρῳ.
 Πρῶτ' ἄλλ' ἀσφύδων ἵνα βίη πληθύνῃ ἄρσεν.
 Εἴαει πολλῶν, θέρεθ' δὲ νικημένην ὅσ' ἀσταθήσει.
 Νεὶον δὲ σπέρμα ἐπὶ κερφίξασθαι ἄρσεν,
 Νεὶος ἀλεξιάρεν, παίδων ἐν κηλήτῃ.

Εὐχεσθαι δὲ δι' ἐχθρον ἰαθὲν δ' ἀγνῆν,

Εκτελεία Βεῖβαιρ δὴ μὲν τὸρ ὦ ἰδρὸν ἀκτῶν.
 Ἀρχόμενος τὰ πρῶτ' ἀρότρσ ὅταρ ἀκροῦ ἐχέτης
 Χερσὶ λαβὼν ὀρπηκα, βοῶν ὠδὶ νῶτον ἵκηαι
 Ενδρυορ ἐλκόντων μεσάβω, ὁ δὲ τυτθὸς ὀπιθῶν
 Διῶθ' ἔχωρ μακίλῳ, πόνον ὀρνίθεσι τιθεῖν,
 Σπέρματα κακκρὺ πῆωρ (ἐνθυμοσύνη γὰρ ἀείκει
 Θνητοῖς ἀνθρώποις, κακοθυμοσύνη δὲ κακίση)
 Ὡς δὲ ἔκν ἀδρουσῶν σάχυσ νόοισιν ἔραζε,
 Εἰ τέλος αὐτὸς ὀπιθῶν ὀλύμπιος ἐσθλὸν ὀπάξει.
 Εκ δ' ἀγέωρ ἐλάσσεας ἀρωχνῖα, καὶ σε ἔολπα
 Γηθήσεν βιότοιο ἐρδύμενον ἐνδρυέοντ' ὦ.
 Εὐοχέωρ δ' ἵξεαι πολιοῦν ἔαρ, ὅδ' ἔπῳς ἄλλος
 Αὐ γάσσαι, σέο δ' ἄλλ' ὦ ἀνὴρ κεχημῶν ἔσαι.
 Εἰ δὲ κνὴν ἡλίοιο τροπῆς ἀρόης κθόνα δῖαν,
 Ἡμῶν ἀμήσεις ὀλίγον ποδὶ χειρὸς ἔεργων,
 Αντία δὲ σμύων κεχημῶν ὅ μάλ' αὖ χαίρων.
 Οἷσεις δ' ἐρ φόρμῳ, παῦρον δὲ σε θνήσκοντα,
 Ἀλλοτε δ' ἄλλοι' ὦ ζῶός νό' ὦ αὐγίοχοιο.
 Αργαλέ' ὦ δ' αὐδρεαςι κτλ θνητοῖσι νοῆσαι.
 Εἰ δὲ κνὴν ὅψ' ἀρόσης, τόδε κνίτοι φάρμακον εἴη,
 Ἡμ' ὀκκνὺς ὀκκύνει δρυὸς γν' πετάλοισι,
 Τὸ πρῶτον τέρεπει τε βροτὸς ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν.
 Τῆμ' ὦ ζεὺς ὦοι τρίτω ἡματι μηδ' ἀκλήγοι.
 μήτ' ἄρ' ὑπερβάλλων βοὸς ὀπλήν, μήτ' ἀκλέπων
 Οὕτω κ' ὀψ' ἀρότης πρωτηρότη ἰσοφείζει;
 Ερ θυμῷ δ' ἐν πάντα φυλάσσειο, μηδ' ἔσε λήθοι,
μήτ'

Ut placi di pleno dent arua grauescere foetu.
Fac uota aggrediens terram sulcare, manūque
Corripiens stiuam, stimulus quum dorso trahentum
Vimine taurerum: ed tunc te ponē sequatur
Rastrā puer portans, quum mandas semina terræ,
Isq; aubus semen cælando negocia ponat,
(Sedulitas homines iuuat, at socordia lædit)
Sic grauis in terram fructu nutabit arista.
Siquē tuo placidus Deus annuat inde labori,
Eijce tum uasis quas fecit aranea telas,
Et cunctis plenis uictulata bere uisis,
Inueniet te uer epulantem, non eris unquam
Indigus alterius, sed opus tua ope alter habebit.
Sed tibi solstitio brumæ si terra subacta est,
Raras immittens genibus ressecabis aristas,
Dragmata pauca ligans, reptansq; in puluere tristis,
Corbe uehes messem, paucis erit illa stuz ori.
Nunc etenim magni Iouis hæc, nulla illa uoluntas,
Ac homini illius mens perscrutabilis ægrè.
Quod tibi si serò sit aratum, hæc una medela est,
Tempore quo primum coccyꝛat in arbore coccyx,
Humanasq; suis demulcet cantibus aures,
Tum triduum totum si fundat Iuppiter in brem,
Qui non destituat boues aut refugia uincat,
Primus ita æquē multa metent & serus arator.
Pectore cuncta tene memori, nec tempora cani

Te lateant ueris, nec tempus quo cadit imber.
 Fabrorum uitato focos, nugasq; calentes
 Tempore brumali, cū frigora corpus adurunt,
 Tum propriæ domui uir prospicit omnia gnauus,
 Ne te sæua dies hyems deprendat egenum,
 Constringatq; pedem manus attenuata tumentem.
 Multa uir ignauus, dum se spe pascit inani,
 Indigus interea uictus, mala corde uoluitat:
 Nanq; potest inopem minimè spes pascere, pigra
 Ocia sectantem, & tenuis cui copia rerum.
 Tu media exerce famulos æstate labore,
 Non erit usq; ætas, curate in tempore nidos.

Excoriatorem pecudumq; hominumq; Decembrem
 Euita studio summo, glaciemq; molestam,
 Quæ per humum Borea solet indurescere flante.
 Is per Thraciam equis claram flans, Oceanoq;
 Incumbens, mugire facit terramq; nemusq;
 Alticomas quercus, ornosq; ex monte profundam
 Deijcit in uallem, rapiens radicibus imis
 Flamine præcipiti strepitu boat ardua sylua,
 Tumq; feræ exhorrent, caudasq; sub inguina ponūt,
 Densa licet pellis setisq; pilisq; sit ipsis,
 Sic tamen armatas Boreæ uis frigida transit.
 Nec bouis hunc arcet tergus, sed ad intima perflat,
 Perflat & hirsutas capras, sinit esse bidentes
 Immunes, anno nam toto in corpore lanæ

Perdurant;

Μὴ τ' ἔαρ γινόμενον πολίον, μήδ' ὦραι ὄμβρο.
 Γὰρ δ' ἴθι χαλκείον βάκρον ἐπ' ἀλῆα λίσσῃ
 ὤρη χειμῶν ὅπότε λυγρὸν αἰέρας ἔργον
 ἰχθαίει, γνῶτα κ' ἀόκνῃ αὐτὴρ μέγαρ οἶκον ὀφέλλει,
 μή σε κακῶ χειμῶν ἀμνηχανίη καταμαρψῇ
 Σὺν τῇν, λεπτῇ δὲ παρυῶ πτόδ' αὖ χεῖρ πύξοις.
 Πολλὰ δ' ἀδργὸς αὐτὴρ λυγρὴν αὖτ' ἐλπίδα μίμνωρ,
 Χρηίζων βιότοιο, κακὰ πρῶσε λέξαι θυμῷ.
 Ἐλπίς δ' ὅκ' ἀγαθὴν λεχρημύον αὖδρα κομίζει,
 Ἥμενον γὰρ λίσσῃ μὴ βίῃ ἄρκει ἔη.
 Δείκνυε δὲ διμῶεσι θέρους ἔτι μέσσοι εἶναι.
 Οὐκ αἰεὶ θέραι εἰσέτι, ποιεῖδε καλῶς.

Μῆνα δὲ λυσαῖῶνα κακ' ἡμάτα βόδρα πάντα,
 Τῶν ἀλδύαδ', καὶ πηγυαῖας, αἵ τ' ἐπὶ γαῖαν
 πνύσαντες βορέας, δυσκλεγέες τελέθωσι,
 ὅς εἰ δ' ἄθρηκτος ἵπποτρόφος εὐρέει πόντω
 Εμπνύσας ὥεινε, μέμυκε δὲ γαῖα καὶ ὕλη.
 Πολλὰς δὲ δρυὺς ὑψικόμους ἐλάτας τε παχείας
 Οὐρεῖται βήσσης πλυνᾶ, χθονὶ πτυλυβοτείρῃ
 Εμπύπῃων, καὶ πᾶσα βοᾶ τότε νήειται ὕλη.
 Θῶρος δὲ φείσσο', ὅρας δ' ἔσσο μέζε' ἐβγνῶ.
 Τῶν καὶ λαχνη δέρμα κατὰ σκιον. ἀλλὰ νῦν ἐπὶ τοῦ
 Ψυχρὸς ἔωρ διακσι διασυστέρνων πόρ' εἶντων,
 Καὶ τε δ' ἄρ' ἴνδ' βοὸς ἔκεται. ὅσ' ἐμν' ἴχει,
 Καὶ τε δ' ἄρ' αἶγα ἄνοιτανύτριχα, πῶα δ' οὐτί,
 Οὐν' ἐπ' ηὐτὰν αἶ τριχὺ αὐτῶν ὅσ' διακσι

εἰς αὐτὸς βορέας, προχαλὸν δὲ γέροντα τίθησι,
 καὶ δῖα παρθενικῆς ἀπαλόχροθ' ὃ δάσιν,
 ἦ τε δόμων γι' τόδ' ὦλ' ἡ παρὰ μητίει μίμνει,
 οὐ πω ἔργ' εἰδὼς πολυχρῦτος ἄφροδίτης,
 εὐ τε λωεσαμένην τέρψα χροῶ, καὶ λίπ' ἐλαῖω
 χροσαμένη, νυχίη κατὰ λέξεται ἐνδοθὺν οἴκῳ,
 ἡμὰ δὲ χειμῶν ὅτ' αὐόσειθ' ὅρ' πόδια τένδρι,
 ἐρτ' ἀπύρῳ οἴκῳ καὶ ἐρ' ἥθισι λόνυ γαλέοισιν.
 οὐ γὰρ οἱ ἠέλιθ' δλείκνυ νόμον ὀρμηθῆναι,
 ἀλλ' ὕδ' κυανέωρ αὐδρῶν δῖημόν τε πόλιν τε
 στροφᾷται, βράδιον δὲ πανελιῶεσι φαίνει,
 καὶ τότε δὴ ἰόρασι καὶ νήεσσι ὕλη κοῖται,
 λυγρὸν μυλίοωντον αὐὰ δούχ' βροσθήντα
 φύγασιν, καὶ πᾶσιν ἐνὶ φρεσὶ ἰῶν μέμηλ' ἔσθ'·
 οἱ σκέπη μαοῖοι τωκινὲς καὶ δρωνας ἐχούσι,
 καὶ γλάφυ πετρῆν, τότε δὴ τρίποδι βροτῶϊσι,
 οὐ τ' ὕπ' νῶτα ἔαγε, κάρη δ' εἰς ὄθλια ὀράται,
 τῶ ἴκελοι φοιτᾷσιν ἀλδύοι μωνοί φ' αὐκλῶ,
 καὶ τότε ἔσσαδ' ἐρυμὰ χροῶς ὥς σε κελεύω,
 χλαῖν' ἄρ τε μαλακίῳ καὶ τὸρμίζοντα χιτῶνα.
 στήμενι δ' ἐρ' παύρῳ ποταμῷ ἰσόκα μεθύσαδ',
 ἴλῳ ποδίοσαδ' ἵνα τοι τρίχον ἀτρίμειωσι,
 μῖν δ' ὀρεῖα φείσασιν ἄερα μιναι ὑπὸ σῶμα,
 ἀμφὶ δὲ ποσσὶ πᾶσι δ' ἰλ', βοῶς ἴτε ὑπαίθριοι
 ἄρ' ἔμιναι δῖοσαδ', πῖλαις ἐν τοδ' ἐπυκνέσας.
 πρῶσσι γόνωρ δ' ἐρίφωρ ὅπ' οὐκ ἔχουσ' ὥσπερ ἔλθοι,
Δέρματα

Perdurant: facit ille senes incedere curuos,
At non mollicutes infestat uirginis artus,
Quæ manet intra ædes matri coniuncta paternas
Nescia adhuc quid amor, quid sint tua facta Dione,
Undique sed tenerum corpus bene lota, oleoq;
Perlita odorifero, tectum intra nocte quiescit,
Tempore quo polypus proprios depascitur artus
In gelido recubans antro, madidoq; cubili.
Nondum etenim inuitat sua lustra relinquere Titan,
Qui super Aethiopum populos incedit & urbes,
Tempus ad exiguum se terræ ostendit Achivæ,
Syluicolæq; feræ tunc undique quotquot inermes,
Quotquot cornigeræ, stridentes dentibus, altas
Percurrunt sylvas, resq; omnibus est ea cordi,
Quæ sitisq; diu in latebris sua corpora sternunt.
Sed similes homini, baculus cui tertius est pes,
Cuiq; est iam fructû dorsum & depēdet humi frons,
Huic similes, inde aufugiunt ubi nix iacet alba,
Tunc, quod mando, tuum corpus bene uestibus arma,
Indue talarem tunicam, superinde chlænam,
Staminibus raris inducas licia densa,
Iniicéque hinc uestem, ne horrescant frigore crines,
Neue tibi horriduli, rectiq; in corpore surgant,
Indue perones pedibus de tergore tauri
Fortiter occisi, prius intus crinibus opplens,
Et bruma aduentante, bonis tibi consue neruo

Pelles

Pelles hœdorum, ut latè imponantur ad imbrem
Pellendum dorso, crinesq; caputq; galerus
Arte laboratus tegat, ut ne aures madefiant.
Frigus in aurora sæuum est aquilone ruente,
Astriferoq; cadens in terram ex æthere mane
Aër fecundans segetem, super arua resedit,
Qui primum liquidis fluuiorum hauritus ab undis,
Hinc ui uentorum è terra sublatus in altum,
Nunc pluuiam sub noctē adfert, nunc flamina gignit,
Undique Threicio nubes aquilone ciente.
Hunc tu præueniens acto pete tecta labore,
Ne properans cœlo te fors nebula occupet atra,
Et madidum corpus, uestesq; intingat in imbre:
Hinc præuiato, mensis sæuissimus hic est
Brumalis, grauis & pecori & mortalibus ipsis.
Pabula iumentis tum parcius obijce, uerum
Plus humi apponas, quoniam longissima nox est.
Hæc obseruato, dum impletis mensibus anni
Æqua dies fuerit nocti, & dum denuò mater
Cunctorum tellus fructus ferat alma recentes.

Cum post solstitium brumæ regnator olympi
Sexaginta dies confecerit, illicò deinde
Oceanî Arcturus sacris releuans caput undis
Exoritur, fulgens noctis uenientibus umbris.
Hunc post, lugubris rege ex Pandione nata
Ad uer primum oculis hominum se ostendit hirundo,

Huius

Δέρματα συρρῶ πῃιν νόρῳ βόος, ὅφρ' ὕδ'ι νότω
 Υετοῖ ἀμυδαλῇ ἀλέω. κεφαλῇ δ' ὕπερθε
 Πῖλον ἔχωρ ἀσκητέρ, ἵν' ὅκατ' μὴ καταδίδῃ.
 Ψυχὴ γάρ τ' ἠὼς πέλεται βορέαο πεισύντῳ.
 Ἡδ' ὁ δ' ὕδ'ι γάων ἀπ' ὅραν ἄσδρογντῳ
 Ἀῆρ πυροφόρῳ τέταται μακάρων ἐπὶ ἔργοις,
 Ὅς τε ἀρυσάμεν ποταμῶν ἀπο αἶν' ναόντων,
 Υψὸ ὑπὲρ γαίης ἀρβύς ἀνέμοιο θυέλλῃ.
 Ἄλλοτε μὲν δ' ὕει ποτὶ ἔσδροον, ἄλλοτ' ἄνοι
 Πυκνὰ βρηκίς βορέα νέφεα κλονέοντῳ,
 Τὸν φθαμένῳ ἔργα τελέσας, οἷον δὲ νέεσθαι,
 Μὴ ποτέ σ' ὅραν ὀθὺν σκοτόν νεφος ἀμυδαλύνῃ.
 Χρῶ πάτε μυδιαλέον θείῃ ἡλ' εἴματα δίδουσι,
 Ἀλλ' ἵππαλδύαδ'· μείς γάρ χαλεπῶς ἔστῳ
 Χειμέρι, χαλεπὸς πρὸς αἶθροις, χαλεπὸς δ' αὐθρόποις
 Τῇμ' ὁ θώμισυ βασίρ, ἐπὶ δ' αὖτε ὁ πλέον εἴη
 Αἰμαλῆς· μακρὰ γὰρ ἐπὶ ῥέθοι δὲ φρόναι εἰσι.
 Ταῦτα φυλασσόμενος τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτῷ,
 Ἰσοῦσαι νύκτας τε καὶ ἡμέρας εἰσὸς αὖθις
 Γῇ πάντων μήτηρ καὶ πόρ σύμμικτον ἐνείκη.
 Εὐτ' αὖ ἐξήκοντα μετὰ τροπὰς ἡελίοιο
 Χειμέρι ἐκτελέσῃ ζεὺς ἡμέρας, δὴ ῥα τότε ἄσῃ
 Αἰκτῶρ πρὸς ἰδρὸν ῥόου ὠκεανοῖο,
 Πρῶτον παμφάνων ὕδ'ι τέλλεται ἀκροκνέφαι·
 Τὸν δὲ μετ' ὁ βρογὸν πανδίωνις ὥρ' ὁ χελιδὼν,
 Ες φάσ' ἀνδρώποισ' ἔαρος νέον ἰσχυμένον,

Τὴν φθὰνθ' οἶνας ποδισαμένους, ὥς γὰρ ἄμενον.

Αλλ' ὅπου τὰν φέρεινος ἀπὸ χθονὸς αὖ φυτὰ βαίνει,
 Πληιάδας φύγων, τότε δὴ σκάφος ἐκέλευ οἶνέων,
 Αλλ' ἄρπας τε χαρασέμεναι ἐπὶ δρυῶας ἐγείρειν.
 Φύγειν δὲ σκιδροὺς θώκους, καὶ ἐπ' ἠῶ κοῖτον
 ὦρην ἐν ἀμνητῷ, ὅτε τ' ἠέλιος χροῖα κέρφη,
 Τημέτωπ' ἀπὸ δύδην καὶ οἶκα δὲ καρπὸν ἀγείρειν,
 Ορθρῶ ἀνιστάμεναι, ἵνα τοι βίῃ ἄρκει εἴη.
 Ὡς γὰρ τ' ἐργοιο τρίτῳ ἀρμείρεται αἴσαν,
 Ὡς τοι πῶφ' ἐρεῖ μὴ δόλῃ, πῶφ' ἐρεῖ δὲ καὶ ἐργον,
 Ὡς ἦτε φανεία πολέας ἐπέδρασε λελόλυθα
 Ἀνθρώπους, πολλοῖσι δὲ ὕδ' ἱζυγὰ βροτὶ τίθησιν.

Ἡμεῖ δὲ σκόλυμός τ' ἀνθ' αὐτῶν καὶ ἠχέτα τέτλιξ
 Δρυοδρόῳ ἐφεζόμενος, λιγυρὴν καταχόνητ' ἀοιδίῳ
 Πυκνὸν ὑπὸ πηδύγων, θέρεθ' ἀματώδεος ὥρης,
 Τῆμεθ' πότατα τ' αἶγας καὶ οἶν' ἄριστον.
 Μαχλότατ' ἢ γυναικὸς, ἀφανρότατοι δ' ἔτε αὐδραῖ
 Εἰσὶν, ἐπεὶ κεφαλῇ καὶ γόνατα σείεθ' ἄξει,
 Αὐαλέος δέετε χροῖς ὑπὸ λαύματος, ἀλλὰ τότε ἦδη
 Εἶη πετραῖν τε σκιὴ καὶ βίβλιν' οἶνον,
 Μάλα τ' ἀμολγαῖν, γάλα τ' αἰγῶν σβεννυμέναων,
 καὶ βοῶς ὑλοφάγοιο βρέας, μήπω τε τοκῆς,
 Πρωτόγονων τ' εἰφῶν, ὅππ' δ' αἰθοπα πινέμεν οἶνον
 Εὐσκιῇ ἐζόμεθ' ἀπὸ κρημνίστου, ἥτορ ἐδιδωδῆς,
 Ἀντίον ὄλκρ' αἶμα τρέψαντα πρόσωπον,
 Κρίνω δ' ἀγνάσθ' καὶ ἀπερρύντα, ἢ τ' ἀθόλωτ'.

Τεῖς

Huius præueniens aduentum incidito uites.

Cùm calida è terra reptat testudo per agros
Pleiades fugiens, tum tempus mittere uites,
Sed falces acue, atq; in messem mittito seruos.
Desere mane thorum, & ualeat confessus in umbra
Temporibus messis, cùm Phœbus corpus adurit.
Sed properans cura, ut fructus sub tecta uehantur.
Surgito mane, tibi ut uictus contingat abunde,
Conficitur facile pars terna mane laborum,
Aurora acceleratq; uiam, acceleratq; laborem.
Multi iter inceptare solent illius ad ortum,
Bobus & iniicitur tum multis pondus aratri.

Carduus in pratis cùm floret, & ore cicada
Arboribus latitans dat acutum stridula cantum
Crebrò alas quatitans, operosæ æstatis in hora,
Tunc capræ pingues, tunc & mollissima uina,
Fœmina tunc coitus auidissima, languidus est uir,
Nam capiti & genibus uires Canis æstifer aufert,
Corpus & exuccum iacet æstu: at saxea tum te
Umbra habeat, tumq; adsint Biblina uina, placenta
Lactea, lacq; capræ, quæ non alit ubere fœtum,
Nec teneri uituli nondum enixi caro desit,
Hœdorumq; recens natorum: nigra sub umbris
Vina sedens misce, recrea cor dulcibus escis,
Spirantem leuiter faciem conuersus ad Eurus,
Et fontem aspiciens sine limo & sine fluentem,

Sed ter aquam funde, & quarta uinum uice misce.

Brachia cū primū profert robustus Orion,
 Sacra iube excutiant famuli Cerealia dona,
 Area in æquali & uentis regione patente.
 Excussam Cererem metire, in uasa reponens.
 Cumq; tenes omnem iam structū intra horrea uictū,
 Quære domo propria famulum, famulamq; carentem
 Prolibus, illa solet quæ lactat inutilis esse.
 Pascere cura canem quoque sit, ne parcito pani,
 Ne tua furetur solitus fur stertere luce.
 Postremo moneo, ut fœnum paleasq; recondas,
 Vnde boves pascas, mulosque: his omnibus actis,
 Tauris deme iugum, & famulis concede quietem.

Cū medio cœlo Canis, Orionque uagantur,
 Arcturūque aurora uidet sibi stare propinquum,
 Collige tunc omnes Perse de uitis uuas,
 Et bis quinque dies noctesque, exponito soli,
 Sint & quinque dies sine sole, in dolia sexto
 Munera lætitiæ Bacchi parientia conde.
 Postquā pleiades hyadesque, atque amplius Orion
 Occiderint, tum mox inuertere uomere terram
 Esto memor, sic quæque suo anni tempore fiant.

At tibi difficilis res si sit nautica cordi,
 Tempore quo Eoæ Atlantides Oriona
 Vitantes sæuim, pelagi conduntur in undas,
 Omnigeni miscent inter se prælia uenti,

Hinc

Τῷ δ' ὕδατος προχέειν, τὸ δὲ τέταρτον ἔμειν οἶνός.

Δμῶσι δ' ἐποτρύνειν διημέτερόν· ἰδρὸν ἀκτὺν
Δινέμεν· εὐτ' ἂν πρῶτα φωνῇ διγύνῃ ὠρίωνόν,
Χώρῳ ἐν δὲ καὶ καὶ εὐτροχάλῳ ἐν ἁλώῃ,
Μέτρῳ δ' ἐν κομίσσῳ ἐν ἄγγεσι. αὐτὰρ ἐπὶ μὲν δὴ
πάντα βίον κατὰ θῆκαι ἐπ' ἄρ' ἔμεινεν οἶκος,
Θῆτ' ἀοικὸν ποιεῖν καὶ ἀτεκνον ἔειθον
Δίξεδαικέλομαι, χαλεπὴ δ' ὑπόπορος ἔειθον,
καὶ λύνει καὶ χαρῶντα κομῆν, μὴ φείδεο σίτος,
Μὴ ποτέ σ' ἡμόροισι τοῖς αὐτῇ ἀπ' ἡγύμαθ' ἔληται.
Χόρτον δ' ἐσκομίσαι καὶ συμφόρῳ, ὅφρα τοι εἴη
Βροσί καὶ ἡμιόνοισιν ἐπὶ κτανόν. αὐτὰρ ἐπεὶ τα
Δμῶας ἀναψύξαι φίλα γυνάτα, καὶ βόε λῦσαι.

Εὐτ' ἂν δ' ὠρίων καὶ σείει· ὅν μ' ἐστὶν ἔλθῃ
ἔρῳ, ἀρκυῖον δ' ἐσὶ δὴ ῥοδολοδολοκτυλὸς πῶς,
Ωπέρῃ, τότε πάντας ἀπείδρεπε οἶκος δὲ βότρυς,
Δείξει δὲ ἡελίῳ δέκα ἡμέρας καὶ δέκα νύκτας,
Γέντε δὲ συσκιᾷσιν, ἔκτω δ' εἰς ἄγγε ἀφύσσει,
Δῶρα δινύσσας πολυγνήθῃ. αὐτὰρ ἐπὶ μὲν δὴ
Πηκίᾳ δὲ δ' ὑπ' αὐτῇ τε τὸ, τε δὲ ἐν ὠρίωνόν
Δωῶσι, τότε ἐπειτ' ἀρότρῳ μεμνημένῳ εἶναι
Ωραίοις. πλείων δὲ ἤν' ἡχθονὸς ἄρ' ἔμεινεν εἶναι.

Εἰ δέ σε ναυτιλίας διυσιμὸς ἐμὸς αἰρή,
Εὐτ' ἂν Πηκίᾳ δὲ δ' ὑπ' αὐτῇ ὁμβρομὸς ὠρίωνόν
Φόβῳ σσαι, πῆψωσιν ὅν ἡρόσει δέκα πόντον,
Δὴ τότε πάντῳ αὐτῶν δύσιν αἶνται,

καὶ τότε μηκέτι νῆας ἔχειν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ,
 γλῶσι' ἐργάζεσθαι μεμνημένῳ, ὥς σε κελεύω,
 νῆα δ' ἐπ' ἡπείρου ἐρύσαι, πυκνᾶσαι τε λίθοισι
 γαῖ' ὁππότε, ὅφρ' ἴχθυσ' αὔεωρ μένος ὑγρόν ἀγνῶν,
 χείμαρον ὀζυρῶν, ἵνα μὴ πύθῃ διὸς ὄμβρος.
 Ὅπλα δ' ἐπ' αἶμα πάντα τεῶ' ἐνὶ κῆρτι οἴκῳ,
 εὐκρόσμως σολίζας νῆος πῆδρά ποιντοπόροιο.
 Πηδάλιον δ' ὀδύγες ὑπὲρ καπνῷ κρεμάσας.
 Αὐτὸς δ' ὥραϊον μέμναι πλέον εἰσόκον' ἔλθῃ,
 καὶ τότε νῆα βοῶν ἀλαδί' ἐλκέμεν, ἐν δέ τε φόρτον
 ἄρμενον ἐνταῦκάδ', ἵν' οἴκαδε κέρδι' ἄρῃαι,
 ὧς περ ἐμός τε πατὴρ καὶ σὸς, μέγα νήπιε Πέρση,
 πλωίσεις κε νηυσὶ βίῃ κεχρημένῳ ἑδλοῦ.
 ὅς ποτε καὶ τῇδ' ἦλθε, πολὺν δὲ πότον ἀνύσας,
 κύμῳ αἰολίδια πρὸ λιπῶν, ἐν νηὶ μελαίνῃ,
 οὐκ ἄφρον' ἐφύγων, ὅδ' ἐπὶ πλεόν τε καὶ ὀλβον,
 ἀλλὰ κακῶν πρηνέω τῇρ Ζεὺς ἀνδρῶσι δίδωσι.
 Νάσσατο δ' ἄγχι' ἐλκεῖν ὀϊζυρὴν ἐνὶ κώμῃ
 Ἄσκη, χεῖμα κακῇ, θέρδ' ἀργαλέην, ὅδ' ἐπὶ τ' ἑδλῇ.
 Τυφὴν δ' ὧ Πέρση' ἔργων μεμνημένῳ εἶναι
 Ὀρσίωρ πάντων, πῶδ' ἀναπλῆκτος δὲ μάστιγι.
 Νῆ' ὀλίγῳ αἰνῆρ, μεγάλη δ' ἐνὶ φορτία θέσσαι,
 μέζων μὲν φόρτος, μείζων δ' ὕψι κίρσει κίρσει.
 Ἔσεται, εἴ κ' αὔεμοί γε κακὰς ἀπέχωνται αἴητας.
 Εὐτ' αὖ ἐπ' ἐμπερίῳ τρέψας ἀεισίφρονα θυμῷ,
 βούληαι δὲ χεῖρα τε προφυγεῖν καὶ λιμὸν ἀτόρτητον,

Hinc tua nulla mihi tum currat in æquore navis,
Cura sit, ut iubeo, tellurem invadere aratro.
Nauigium subduc in littus, & undique saxa
Aduolue, ut sedeat tutum spiramina contra.
Eijce aquas pluvias, ut ne Iouis imbre putrescat,
Armaratis cuncta ad tua tecum culmina confer,
Carbasa, quæ navis sunt alæ, ritè plicato,
Suspendat fumosa super laquearia clauum.
Ipse viam differ dum tempus venerit aptum,
Tum nauem æquoreas in aquas deducito, & illam
Mercibus opplet o, unde domũ bona lucra reportes.
Sic noster solitus pater est dare vela per undas
Perse chare, bonum victum hinc æquumq; parabat,
Et semel hâc tenuit cursum, emensus mare magnum,
Æolica à Cuma soluens cum naue picata,
Non quòd diuitias amplas fugiebat, opesq;,
Sed paupertatem, mortalibus à Ioue dimissam.
Haud Helicone procul, miserãda habitabat in Ascra,
Qui malus ac grauis est, brumãq; æstateq; vicus.
Curandum Perse, tempestiuo omnia fiant
Tempore, sed primam hanc curam res nautica poscit,
Laudato exiguam nauem, at res credito magnæ,
Quo maior vectura, lucra hoc maiora futura,
Si modò contineant rabiosi flamina venti.
Quando ad mercatum uertisti pectora, sic &
Debita conaris vitare, famemq; molestam,

Multifoni ostendam pelagi cursusq; modosque,
 Non tamen ipse rei, quæ pertinet ad mare, doctus,
 Nam nunquam rate sum spaciosa per æquora uectus,
 Præterquam Eubœam ad uicinã ex Aulide, ubi olim
 Argiui à ducibus populi collectio facta est,
 Dum sæuum mare ibi tenuit Troiam ire uolentes.
 Illuc Amphidamantis ego ad certamina ueni,
 Chalcidæque intraui, nam plurima præmia clari
 Proclamata uiri statuere: at carmine tum me
 Victorem, tripodem auritum retulisse recordor,
 Hunc ego suspendi Musis Heliconis honorem,
 Primum ibi fecerunt me hymnum tentare sonorum.
 Nunc mihi quanta fuit ratiùm experientia cernis,
 Attamen Ægiochi mentem reserabo tonantis,
 Nam docuere deæ me sacrum pangere carmen.

Quinquaginta dies post, quàm se uertit ab usto
 Sol Cancro, æstatis iam parte cadente suprema,
 Est opportunum fluctus intrare marinos.
 Non facile franges nauem, aut homines mare perdet,
 Perdere si nolit princeps Neptunus aquarum,
 Sive deùm simul atq; hominum rex Iuppiter altus.
 Nanq; per hos pariter stat cardo bonique malique,
 Non uarij tum flant uenti, iacet unda quieta,
 Tum trabe confidens uentis securus in altum
 Nauem, ac sarcinulas impone suo ordine cunctas.
 Ne differ reditum, citò sed properato reuerti,

Neu

Δείξω δὲ τοι μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης,
 οὔτε ἔνναυπλινς σεσορμισμένον, ὅτε τι νηῶν.
 οὐ γὰρ πώποτε νηὶ γ' ἐπέπλωρ' εὐρέα πόντον,
 εἰ μὴ εἰς' εὐβοίαν ὅζ' αὐλίσθῃ, ἢ πότ' Ἀχαιοὶ
 μέιναντο χειμῶνα πολὺν σὺν λαῶν ἄγραιον
 ἑλλάδος ὅζ' ἰορῆς, τροίῳ δὲ καλλιγύναικα.
 ἔνθα δ' ἐγὼν ἐπ' ἄεθλα διαΐφρονος ἄμειβ' ἄμαντος
 χαλκίδας εἶσεπέριξα. ταῖς προπεφραδ' ὀλύνει πολλὰ
 ἀλλ' ἐθέλων παῖδες μεγάλῃσιν, ἔνθα με φημί
 ὕμνων νικήσαντα φέρειν τρίποδ' ὠτῶντα.
 τὸν μὲν ἐγὼ μῦθος ἐλικωνιάδεσσι ἀνέθηκεν,
 ἔνθα με τοπρῶτον λιγυρῆς ἐπέβησαν ᾠοιδῆς,
 τόσον τοι νηῶν γε πεπείραμαι πολυγύμφων.
 ἀλλὰ καὶ ὥς ἐρέω ζῆλός νόον αἰγιόχοιο,
 μῦσαι γὰρ μ' ἐδίδαξαν ἀθεσφατον ὕμν' ἀείδειν.
 ἡματὰ ποντήκοντα μετὰ τροπᾶς ἡελίοιο,
 ἐς τέλος ἐλθόντες θέρεσθ' καματώδεσσι ὥρης,
 ὡρεῖσθ' πέλεται θνητοῖς πλόος, ὅτε κενῆα
 Κανάρξαις, ὅτ' ἀνδρᾶς ἀκροφθίσει θαλάσσης,
 εἰ μὴ δὴ πρόφρων γε ποσειδάων ἐνσιχθῶν,
 ἢ Ζεὺς θανάτωρ βασιλεὺς ἐβέλυσιν ὀλέσσαι.
 ἐν τοῖς γὰρ τέλος ὅστις ὁμῶς ἀγαθῶν τε κακῶν τε.
 τῆμ' αὖ δ' ὀυαίνεισθ' αὔραι καὶ πόντος ἀπύμων
 εὐκηνός, τότε νῆα θολὴν ἀνέμοισι πιθήσας
 ἑλκόμεν δὲ πόντον, φόρτον δ' εὖ πάντα τίθειαι.
 σπύδιον δ' ὅττι τάχιστα πάλιν οἶκον δὲ νέεαι.

Μηδ' ἄλλ' οἶνον τε νέον καὶ ὀπωρινὸν ὄμβρον,
 Καὶ χειμῶν' ἐπίοντα νότοιό τε δεινὰς ἀήτας,
 Ὅς τ' ὤειν θάλασσαν ὁμαρτήσας διὸς ὄμβρου
 Πολλῷ ὀπωρινῷ, χαλεπὸν δὲ τε πόντον ἔθηκεν.

Αλλ' οἱ εἰαρινὸς πέλεται πλόος ἀνθρώποισι.
 Ἡμ' οὖν δὴ πρῶτον, ὅσον τ' ὤλβια κορώνη
 Ἰχθυοῖσι ποίησεν, τόσον πέταλ' αὐτοῖσι φανείη,
 Ἐν ἡράδῃ ἀκροΐαται, τότε δ' ἄμβατος ὄξει θάλασσα.
 Εἰαρινὸς δ' ὅτος πέλεται πλόος, ὅμιον γὰρ
 αἰνῆμι, ὅ γάρ ἐμῷ θυμῷ λεχαισμενὸν ὄξει
 Ἀρπακτὴρ, χαλεπῶς κε φύγοις κακῶν. ἀλλὰ νῦν ἤδη
 Ἀνθρώποι ῥέζουσιν αἰδρήσει νόοιο.

Χρέματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι.
 Δεινὸν δ' ὄξει θανεῖν μετὰ λύμασι. ἀλλὰ σ' αὖτις
 φράζεσθαι τάδε πάντα μετὰ φρεσὶν, ὥς σ' ἀγορεύω,
 Μηδ' ἐνὶ νηυσὶν ἅπαντα βίον κοίλῃσι τίθεσθαι.
 Ἀλλὰ πλέω λείπειν, τὰ δὲ μείονα φορτίζεισθαι.
 Δεινὸν γὰρ πάντα μετὰ λύμασι πῆματι κῦρσαι.
 Δεινὸν δ' εἴκ' ἐφ' ἅμαξαν ὑπέρβιον ἄχθος αἰεταῖς,
 Ἀξονα λαυαλξαις, τὰ δὲ φορτὶ ἀμαυρωθεῖν.
 Μέτρα φυλάσσειν, καιρὸς δ' ὧν πᾶσι χρῆσθαι.

Ὡραῖα δὲ γυναικὰς τὸν ποτὶ οἶνον ἄγεσθαι,
 Μὴ τε τριηκόντων ἑτέων μάλα πολλὰ ἀκλείπων,
 Μὴ τ' ἐπιθείς μάλα πολλὰ, γάμος δέ τοι ὤμιος ἔσθαι.
 Ἡ δὲ γυνὴ τέτορ' ἠβών, πύμπῳ δὲ γαμοῖτο.
 Γαυθύνει δὲ γαμεῖν, ὥς κ' ἠθεὶς κελὶν ἐδιδάξῃς.

Neu pluuiam autumnū expectes, Bacchūq; recentē,
Insanosq; Noti flatus, hyemēq; sequentem:
Nanq; autumnali pluuia comitatus abunde,
Fluctibus horrissonis inū mare concutit auster.

Ast iter est aliud per pontum tempore ueris,
Cum primū apparent frondes in uertice fici
Tantæ, quanta pedum reddit uestigia cornix
Per terram incedens, tum sit uia per uia ponti.
Atq; hic est cursus, qui sit sub tempora ueris.
Sed nulla ille animo nostrorū ratione probatur
Maturus nimium, datur ægrē euadere cladem.
At tamen hæc homines cæci mente omnia tentant,
Nam miseris anima est durum mortalibus aurum,
Sed durum oppetere ac submergi gurgite falso est.
Hinc præceptorum uolo te memorem esse meorum,
Nunquam quicquid habes totum committe carinis,
Plura domi linquens, paucissima credito naui.
Nam graue damna pati medijs in fluctibus atris,
Ut graue si plaustrī nimio sub pondere pressi
Axis frangatur, res dispergantur & omnes.
Hinc modū ama, bonaq; in re occasio præualet omni.
Iunge tibi uxorem dum firmus adhuc uigor adsit,
Annos cum numeras ter denos, plusue minusue,
Aptum est coniugium: decimo sed fœmina quarto
Anno pubescit, nubat mox deinde sequenti.
Virginem, ut instituas laudatis moribus, opta,
Vicinamq;

Vicinamque tibi præ cunctis delige sponsam.
Sis tamen hic cautus, ne te uicinia ludat,
Nil uxore uiro melius contingit honesta,
Nilque mala peius, tali quæ uiuere laute
Clam solet: hæc quamuis ualidum sine torre maritū
Vrit & exiccat, citiusq; senescere cogit.
Sedulus observa curam, cultumque deorum.
Dilige post fratrem socium: quod si parem amorem
Esse uelis, socius ne lædatur prior abs te,
Neue illi fictum tua lingua ostendat amorem.
Si dicto incipiat prior ille aut lædere facto,
Tunc memor esto, eademq; illi cum scenore redde.
Rursus amicitiam ueterem obseruare uolentem,
Atq; pati pœnas uiolati fœderis à se,
Suscipe (nam miser est crebro qui mutat amicos)
Nec tua post unquam facies præ se ferat iram.
Nec multos, neu rursus habeas nullos tibi amicos,
Prauos euitato, bonis noli esse molestus,
Paupertatis inops nunquam grauis audiat ex te
Opprobrium, nam dos est numinis illa potentis.
Lingua bonum eximiū est homini, si pauca loquatur,
Siq; modum conseruet, inest tum magna uenustas.
Si probris laceres, laceraberis illicò peius.
Publica cum celebrat populus conuiuia, confer
Accedens aliquid tecum, nec sordidus esto,
Pro sumptu exiguo redit ad te magna uoluptas.
Mane Ioui ac reliquis superis libare caueo

Τὼ δὲ μάλιστα γαμέειν ἥ τις σέθεν ἐγγύθι ναῖσι.
 Πάντα μάλ' ἀμφὶς ἰδὼν μὴ γείθοι χάσματα γύμης.
 Οὐ γὰρ τοι γυναικὸς αὐτὴρ λήϊζέτ' ἄμεινον
 Τῆς ἀγαθῆς, εἰ δ' αὖτε κακῆς ὁ εἰγίου ἄλλο,
 Δαιπνολόχης, ἢ γ' αὐδρα καὶ ἔφθιμόν πορ' εὐόντα
 Εὖει ἄτορ διαλοῦ, καὶ ὠμῶ γέρας δῖον κεν.
 Εὖ δ' ὅπιν ἀθανάτων μακάρων πεφυλαγμένους ^{εἶναι}
 Μηδὲ κασιγνήτω ἴσον ποιεῖσθ' ἐταῖρον.
 Εἰ δέ κε ποιήσῃς, μὴ μιν πρότορθε κακὸν ἔρξῃς.
 Μηδὲ ψεύδεσθ' γλώσσης χάριν. εἰ δέ κεν ἄρξῃς,
 ἥ τις ἔπος εἰπὼν ἀκτύμωρ ἦε καὶ ἔρξας,
 Δίς τόσα τίνυνθ' μεμνημένῳ. εἰ δέ τις αὖτις
 Ἠγῆτ' ὄν φιλότῃτα, δίκῃ δ' ἐβέλῃσι πρᾶχῃς,
 Δέξαθ' (δαιλὸς τι αὐτὴρ φίλον ἄλλοτε ἄλλον
 Ποιῖται) σέ δέ μὴ πνέου κατελεγχέτω εἰδῖθ'·
 Μηδὲ πολύξεινον, μηδ' ἄξεινον καλεέσθαι.
 Μηδὲ κακῶν ἐταῖρον, μηδ' ἐδλῶν ῥαικεσῆρα.
 Μηδὲ ποτ' ἐλομνύω τω γυνὴν θυμοφθόρον αὐδρῇ
 Τέτλαθ' ὄνειδίζειν μακάρων δόσιν αἰὲν εὐόντων.
 Γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἀριστῶ
 Φειδωλῆς, πλείη δὲ χάρις ἢ μέτρον ἰότης.
 Εἰ δὲ κακὸν εἴπῃς, τάχα ἢ αὐτὸς μῆζον ἀκόςαις.
 Μηδὲ πολυφαῖνον διατὸς δυσσιέμφειλος εἶναι,
 Εκ κοινῶ πλείη δὲ χάρις, διαπάνη τ' ὀλιγίστη.
 Μηδὲ ποτ' ὄζη οὖς δι' εἰς αἶθοπα οἶνον
 Χόρσιν ἀνίπῃσι, μηδ' ἄλλοις ἀθανάτοισιν.

Οὐ γάρ τοι γε ἑλύσσι, ἀρ' ἤνυσσι δέ τ' ἄρας.
 Μηδ' αὐτ' ἠελίοιο τετραμμένῳ ὀρθὸς ὀμιχλῆν,
 Αὐτὰρ ἐπεὶ κε δύνῃ μεμνημένῳ ἔς τ' αὐιόντα.
 Μήτ' ἐν ὁδίῳ μήτ' ἐκτὸς ὁδίῳ προβαδίσω ἔρῃσιν.
 Μηδ' ἀργυμνωθεὶς, μακάρων τοι νύκτι δὲ ἔασιν.
 Ἐξομνῶ δ' ὅ γε θεῶν ἀνὴρ πεπνυμένος εἰδώς,
 Ἦ ὅ γε πρὸς τοῖχον πελάσας δὴ ὀρέετο αὐλῆς.
 Μηδ' αἰδοῖα γούνη πεπαλαγμένῳ γ' ἴδοθην οἴκῳ
 ἔσιν ἐμπελαδὸν πρῶτα φαινέμεν, ἀλλ' ἀλέαδαι.
 Μηδ' ἀρ' δυσφύμοιο τάφῳ ἀρνυομένηντα
 Σπέρμαίνε γυνεὴν, ἀλλ' ἀθανάτων ἀρ' διατός.
 Μηδέ ποτ' ἀγνάων ποταμῶν καλλιρροῶν ὕδατος
 Πρὸς ἱπποῖν, πρὶν γ' εὖ ξηλῶν δὲ καλὰ ῥέεθρα,
 Χεῖρας νιψάμενῳ πολὺ κραιπνῷ ὕδατι λούεσθαι.
 Ὅς ποταμόν δ' ἄβη κακότητι δὲ χεῖρας ἀνιπῆτο,
 Τῷ δὲ θεοὶ νειμεσῶσι, καὶ ἄλγεα δῶκαν ὀπίσσω.
 Μηδ' ἀρ' πυγυτόχοιο θεῶν ἐνὶ διατὶ θαλεῖν.
 Αὖθις ἀρ' χλωρὸν τὰ μιν αἶθωνι σιδήρω.
 Μηδέ ποτ' οἶνοχόῳ πθέμεν λεητῆρῳ ὑπὸ ῥυγῇ
 Πινόντων, ὅλοῦ γάρ ἐπ' αὐτῷ μοῖρα τέτυκται.
 Μηδὲ δόμον πειῶν ἀνεπίξετον καταλείπειν,
 Μὴ τι ἐφεζομένην ἐρώζει λακέρυζα κορώνη.
 Μηδ' ἀρ' χυτροπόδων ἀνεπὶ ῥέεκτων ἀνελόντα
 ἔδαι, μηδὲ λείδαι, ἐπεὶ καὶ τοῖς γ' ἔστι ποινὴ.
 Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν, ὅ γάρ ἄμεινον.
 Παῖδ' αὖτε δυνώδεκα ταῖον, ὅτ' ἀνὴρ ἀνήμερος ποιῇ,

Illotis manibus, Dii sordida sacra recusant,
Ad faciem solis conuersus meiere noli,
Sed quando occubuit, donec fuerit nouus ortus,
Atque quibus sis cunq; locis, facere inter eundum
Detectusue caue, nam Dii sacra quoq; noctes.
Vir pius ac dextro donatus pectore, meiet
Siue sedens, siue admoto stans corpore sepi.
Res fuit in thalamo chara cum coniuge, Vestæ
Tum tibi polluto caue ne peragantur honores,
Nec Veneri cœna funeri incumbere reuersus,
Verum epulis surgens lætis lautisq; deorum.
Ne fluxios pedibus calcaueris usq; fluentes,
Ni prius aspiciens exores pulchra fluentia,
Ac manuum sordes in aqua purgaueris antè.
Qui fluuium impurus nullum calcare ueretur,
Hunc superi oderunt, ac post mala plurima sentit.
Symposio in celebri, præsentes sunt ubi diui,
Ne resces unguis cultello a sorde repurgans,
Nec cratera super potantum pone lagenam,
Qui facit, eueniet mors illi cruda repenti.
Ædificansq; domum ne linquito semiparatam,
Ne sedeat clamosa super cornicula cantans.
Ne comedere ex illa quæ non benedicta patella est,
Ne laues quoniam factis quoq; pœna stat illis,
Ne puerum, seu sit natus ter quatuor annos,
Sed totidem menses, educas molliter inq;

Delicijs

Delicijs, siquidem nil uiribus officit æquè.
 Nèue ad balneum, ubi muliebris turba lauat,ur,
 Vir lotum uenias, nam pœna grauis quoq; tali
 Euenit: aut ueniens superis ubi Dijs sacra fiunt,
 Ne culpes ea, quippe Dei hinc accenditur ira.
 Præcipuè hoc caueas, uel fluminum in ostia, cursu
 In mare quæ properant, uel in ipsos mingere fontes,
 Nèue alium exoneret, nam non est utile factu.
 Sedulus ac hominum famam uitato molestam,
 Ingens fama malum, facilisq; illius origo est,
 Perfertur grauè, & orta semel deponitur ægrè:
 Illa etenim prorsus nequit euanescere fama,
 Vndiq; quam uulgus spargit, quoniam quoq; diua est.

HESIODI DIES.

R Itè dies seruans, quæ sunt Ioue patre creatæ,
 Optima dic seruis quòd sit tricesima mensis
 Ac opera inspicere, ac dimensum diuidere illis,
 Qua solet & populus tractare forensia iura.
 A magno Ioue principium est & origo diebus.
 Prima dies sacra est, tum quarta & septima sacra,
 Nanq; hac Latona genitus perhibetur Apollo.
 Octaua & lunæ crescentis nona putantur
 Esse bonæ, quæuis opera atq; negocia obire.
 Laudantur quoq; post decimam prima atq; secunda
 Scito tamen quod sit longè hæc præstantior illa.
 Hac tondè pecudes, lætam illa demete frugem.

Pendula

Μηδὲ διωδεκάμηνον, ἴσσυ καὶ ὄσφ τέτυκτοί,
 Μηδὲ γυναικείῳ λουτροῦ χροῖα φαιδρύνεσθαι
 Ἀνέρας, λουγαλέην γὰρ ὕδῃ χρόνον ἐς' ὕδῃ καὶ τρεῖς
 Ποινὴ. μηδὲ ἰορθεῖσι ἐπ' αἰθομενώοισι λυγρῆας
 Μωμόειν αἰδνῆλα, θεὸς τοι καὶ τὰ νεμεσᾷ.
 Μηδὲ ποτ' ἐν πελοχῶν ποταμῶν ἄλαδὲ πωρεόντων,
 Μηδὲ αὖτ' κελυῶν ὄρεϊν, μάλα δὲ δ' ἀλάεσθαι,
 Μηδὲ ἑναποψύχειν· τὸ γὰρ ὅτοι λῶϊον ὄξιν
 ὦδ' ἔρδισιν. δεινὴ δὲ βροτῶν ὑπαλδύεο φύμιω.
 Φήμη γὰρ τε κακὴ πέλετα, λύφη μὲν αἶερα
 Ρῆα μάλ', ἀργαλέην δὲ φέρειν, χαλεπὴ δὲ ἀκθεῖσθαι.
 Φύμη δὲ ὅτις πάμπαν ἀπόλλυται, ἢ τινα πολλοὶ
 Λαοὶ φημίζουσι, θεὸς νῦν τις ὄξιν καὶ αὐτὴ.

ΗΜΕΡΑ Ι.

Ημαῖα δ' ἐκδιόβην πεφυλαγμένος εὐκλῆμοῖρα
 Πέφραδ' ἔμερ δ' μῶεσι, ῥιπκὰ δ' αὖ μινὸς ἀρίστου
 ἔργα τ' ἐποπιδύειν, ἢ δὲ ἀρμαλικῶν διατέαθαι,
 Εὐτ' ἂν ἀληθείῳ λαοὶ κείνοντ' οὐ ἀγῶσιν.
 Αἱ δὲ γὰρ ἡμέραι εἰςὶ διὸς παρὰ μητόρην τ'
 Πρῶτον γινετρεῖς τε καὶ ἐβδμή ἰδρὸν ἡμαρ.
 Τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσόκορα γείνατο Λητώ.
 Οὐδ' ἀτὴ κ' ἐν αὐτῇ τε δύνω γε μὲν ἡματα μινὸς
 ἔξοχ' ἀεξομενώοιο, βροτήσια ἔργα πέλεσθαι.
 Ενδεκάτη δὲ διωδεκάτη τ' ἀμφω γε ῥ' ἐσθλαῖ,
 Ἡ δὲ διωδεκάτη τ' ἐνδεκάτης μέγ' ἀμείνων.
 Ἡ ῥ' οἷς πείκειν, ἢ δὲ εὐφρονα καρπὸν ἀμᾶσθαι

Τῇ γὰρ τοι νεινύματ' ἄροισι πότνη τ' ἄρα χνῆς
 Ηματ' ἐκ πλείω, ὅτε τ' ἴδῃς σωρὸν ἁμᾶτα.
 Τῇ δ' ἰσὺρ σήσαιτο γυνή, πλοῦτοι τό τε ἔργον.
 Μίωός δ' ἵστα μλύσ τρισκαίδεκά τις ἀλῆαδ',
 Σπέρματος ἄρξαδ', φυτὰ δ' ἐνδρέψαδ' αἰείη,
 Ἑκτη δ' ἡ μέσση μάλα ἀσύμφορός ὅστι φυτοῖσι.
 Ανδρογόν' τ' ἀγαθὴ, λῆρη δ' ὅ σύμφορός ὅστις,
 Οὔτε γῆν' αὖ πρῶτ', οὔτ' ἄρ' γάμψ' ἀντιβολῆσαι
 Οὐδὲ μὲν ἡ πρώτη ἕκτη λῆρη τε γῆν' αὖ
 Ἄρμυλ' ἄλλ' εἰφός τά μιν κὰκ πώεα μῆλων,
 Σηκόμ' τ' ἀμφοιβὰ λῆν ποιμνήϊον ἢ πιον ἢ μαρ.
 Εὐδλὴν ἀνδρογόν', φιλέει δὲ τε λῆρτομα βάζειν,
 Ψύδεά δ' αἰμυλίς τε λόγος ἐρυφίς τ' ὀαεισμός.
 Μηνός δ' ὀγδοάτῃ καὶ πρῶν κὰκ βδρ' εἰμυκοῦ
 Ταμνέμεν, ὅρῃας δὲ δ' ὕωδεκάτῃ ταλαοργούς.
 Εἰκάδ' δ' ἐρ' μεγάλη πλείω ἢ μάλα ἵσους φῶτα
 Γείναδ', μάλα γὰρ τε νόον πεπυκασμένον ὅστις.
 Εὐδλὴν δ' ἀνδρογόν' δεκάτῃ, λῆρη δὲ τε τετράτῃ
 Μίωσῃ. τῇ δὲ τε μῆλα κὰκ εἰλίποδ' ἑλίκας βδρ,
 Καὶ λεῶα καρχαρόδοντα, κὰκ ὅρῃας ταλαοργούς
 Περκύνειν ὑδὶ χεῖρα λυθείς. πεφύλαξο δὲ θυμῷ
 Τετράδ' ἀλδύραδ', φθίνοντός δ' ἱσαμνίου τε
 Αλγα θυμοβορεῖν μάλα βί τε τελευτήϊον ἢ μαρ.
 Ερ δὲ τετάρτῃ μίωός ἄγεδ' δ' ὅ οἶνον ἄποιον,
 Οἶωνός κείνας οἱ ἐπ' ἔργματι τῷ τῷ ἄριστοι
 Γέμεπῃας δ' ὄξα λῆαδαι, ἐπεὶ χαλεπαί τε τ' αἰνάι.

HESIODI

Pendula & hac tenues connectit aranea telas,
 Quod sit plena dies, formicaq; rodit aceruum,
 Illa exordiri telam mihi femina curet.
 Tertia post decimam infelix conspergere cultum
 Semine agrum præstat tamē optima robora plantis,
 Sexta super decimam teneris asperrima plantis,
 Aptam mari gignendo, sed non aptam puellæ
 Gignendæ primum, nec eam tum nubere præstat,
 Sextaq; præcedens gignendæ inimica puellæ est,
 Aptam hœdis cuiumq; uiris excindere testes,
 Et pecudum stabulum communire undiq; septo,
 Dandis aptam uiris, & amat conuicia, falsa
 Verba loqui, clām sermones serere inter amantes,
 Mensis at octaua castres caprumq; bouemq;
 Luce duodecima mulis castratio fiat.
 Sed quum uicinus lunæ iam uoluitur orbis,
 Vir tibi nascetur prudens & ad omnia dexter,
 Dandis aptam uiris decima est: hinc quarta puellæ
 Blanda fauet, pecora hac, curuq; boues pede euntes,
 Et celeres catulos, mulosq; operum patientes
 Imposita cicurato manu: uitare memento
 Quartam iam mediū, tum quartam deficientis
 Mensis, nanq; animum tum curæ mille remordent.
 In quarta prima uxorem tibi ducito charam,
 Auguria obseruans, quæ sunt dexterrima tædis,
 In primis quintas fuge pestiferasq; grauesq;

His etenim Eumenides terrāq; hominesq; pererrant,
Suppliciumq; ferunt periuria falsa locutis.
Septima post decimam felix Cerealia dona
Aræ in æquata rectè, terere atq; flagellis
Excitere: ad thalamum faber hac tibi ligna secato,
Tum quoq; materiam fabricandis nauibus aptam,
Incipiat quarta naues sarcire uetustas.
Iam nonæ medicæ pars uespertina probatur,
Ac homini innocua est, quæ nona est ordine primo,
Confert & plantis, tum foemellisq; uirisq;
Gignendisq; simul est felix, nec inutilis unquam est.
Sed latet hoc multos, quòd sit penultima mensis
Optima, seu reserare uelis uas, seu iuga dura
Bobusq; & multis & equis annectere collo,
Seu tibi si placeat nauem deducere in altum,
Nanq; datum paucis discrimen noscere uerum.
Vasa aperiri decima quarta, nam præ omnibus hæc est
Sacra dies, post uicenam, quæ solis ad ortum
Est bona, ad occasum mala, laudant pauci alias hinc,
Iamq; dies aliæ felices atq; benignæ,
Contrà aliæ ancipites, sunt & uirtute carentes,
Et laudant alias alij, est cognitio paucis.
Sæua nouerca dies nunc est, nunc mater amica.
Is felix ac prosper aget, qui hæc omnia seruans,
Sic uitam instituat, Dijs inculpabilis ut sit,
Auguria obseruans, nec quicquam spernere tentans.

F I N I S.

Εὐ πώμπη γὰρ φασὶν εἰνυῖας ἀμειπιδύειν
 Ὀρηὸν ἰννυμένους, τὸν εἰς τέκε πῶμ' ἐπιόρκους.
 Μέσση δ' ἐβόδιον τε διημήτορ ὅϊδρόν ἀκτῶν,
 Εὐ μάλ' ὀπιπιδύοντα εὐφοχάλλω ἐν ἄλῳ
 Βάλλειν, ὑλοτόμον τε ταμῆν θαλαμήϊα δίδρα,
 Νηϊά τε ξύλα πολλὰ, ἵάτ' ἄρμενα νευσὶ πέλουται.
 Τετράδι δ' ἄρχεσσιν ἡσας πύγνυδι ἄραιάς.
 Εἰνὰς δ' ἢ μέσση ἐπιδίδελα λώϊον ἡμαρ.
 Πρωτίσση δ' εἰνὰς πάντ' ἀπὴμων ἀνθρώποισιν,
 Εὐδλὴ γὰρ τ' ἠδὲ φυτόντων ἠδὲ γυνέσσιν.
 Ἀνέει τ' ἠδὲ γυναικί, καὶ οὐ ποτε πάγκαλον ἡμαρ.
 Παῦροι δ' αὐτ' ἵστασι τρισενάδια μηνὸς ἀείσω.
 Λεξάδαί τε πίθω, καὶ ὑδὶ ζυγὸν αὐχρῆα θῆναι
 Βοσὶ καὶ ἡμόνοισι καὶ ἵπποις ὠκυπόδεσσιν,
 Νῆα πολυκλήϊδα δοῶν εἰς οἶνοπα πόντον
 Εἰρύμελαι, παῦροι δ' ἐτ' ἀληθέα λιηλήσκεισιν.
 Τετράδι δ' οἷγε πίθω, πῶδι πάντων ἰδρόν ἡμαρ
 Μέσση, παῦροι δ' αὖτε μετ' εἰκάδια μηνὸς ἀείσω
 Ἡδὲ γινωμῶν, ἐπιδίδελα δ' ὅστις χόρειον.
 Αἱ δ' ἡμέραι εἰσὶν ἐπιχθονίοις μέγ' ὄνειαρ,
 Αἱ δ' ἄλλαι μετὰ δρυποῖ, ἀκήροιο ὅτι φέρουσαι.
 Αλλ' ὅ δ' ἀλλοίω αἰνῇ, παῦροι δ' ἐτ' ἵστασιν.
 Ἄλλοτε μήτηρ τέλει ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ,
 Τάων ὀυδαιμῶν τε καὶ ὀλβιῶ, ὅς τ' αὖτε πάντα
 Εἰδὼς, ἐργάζηται ἀνάτις ἀθανάτοισιν,
 Ορνιδας κείνων καὶ ὑπορβασίας ἀλείνων.
 Τέλει.

VLP II FRANEKE
RENSIS FRISII, CURSIM
ANNOTATA IN HESIODVM.

Um tria sint genera poematis, *διεξαμα-
τικόν, ἐξηγητικόν, μικτόν*, secundus
liber Hesiodi totus *ἐξηγητικός* est, id
est, in quo poeta ipse semper loquitur.
Sic habent se & quatuor libri Georgicorum Vergi-
liani, excepto sine quarti, ubi admiscetur fabula Ari-
staei. Primus liber Hesiodi maxima ex parte quoque
ἐξηγητικός est, nisi quod introducatur Iuppiter lo-
quens ad Prometheum et Vulcanum, ceterosque deos.
Præterea recensetur fabella accipitris & lusciniae,
quare *μικτός* dici potest.

Μοῦσαι πρῶτον.) Non bene seruauit poeta
noster legem procemiorum: nam aut primum propo-
nendum est, deinde inuocandum, quod obseruant om-
nes ferè Latini: aut propositioni simul inuocatio immi-
scenda est, quod in utriusque operis initio facit Home-
rus: quam legem procemiorum non solum seruasse, sed
alijs constituisse testatur Quintilianus. Hesiodus au-
tem à nuda inuocatione auspicatur. Et sciendū quod
bis inuocet, primum Musas, deinde ipsum Iouem, ibi
scilicet, *Κλυθὶ ἰδὼν ἄϊων τε*. Verum quantum ad
hanc rem attinet, non inutile fuerit consulere Eras-
mum super Nucem Ouidianam,

Μῦθος

Μῦσαι.) Dores & Æoles dicunt Μῦσαι, quibus familiare est uertere & in ω. Hinc appellatas uolunt eas à uerbo μῶ, quod est quaero, inuestigo, nam inuestigando disciplinas assequimur. Quæ ratio, eisi non planè inepta uideatur, miror tamen cur uersa sit ω in ε, & communi lingua dicamus μῦσαι, non μῶσαι. Adfert aliam rationem Plutarchus, forsitan probabiliorem. Is enim in commentario πρὸς φιλαδέλφους, dicit μῦσαι nominas at ut ὁμῶς ἔσας, idq; δι' εὐνοίαν αἰεὶ καὶ φιλαδέλφειαν, quæ scilicet uiuunt in perpetua quadam beneuolentia & mutua charitate. Et ut meam quoq; asseram sententiam, id fortasse habent nomen, quòd Μῦσαι, hoc est, artes & disciplinæ, tali inter se cognatione & nodo coniunctæ conglutinatæq; sint, ut altera ex altera pendeat, & altera sine altera manca sit. Sed adscribam uerba ipsius Plutarchi: ὁ δ' ἐπιστάτης δὲ οὗ παρέχεναι μνησενὶ παῖδας τῶν πατρίων ἐπικληροῦναι, & ταῦτα τῶν μυσῶν γεγωνὸς μαθητὴς, ἃς ὁμῶς δι' εὐνοίαν αἰεὶ & φιλαδέλφειαν ἔσας, ὅπως ὀνόμαζον μῦσαι. Locum, quem hic citat ex Hesiodo, observa in calce primi libri.

Πιερίῳθεν) construaturs cum δεῦτε aduerbio hortantis. Musæ huc adeste ad me ex Pieria.

θεν enim particula finalis de loco uocat. Poëtæ interdum v abijciunt, ut λιβύαθε, pro λιβύαθεν.

Theocritus primo Idyllio.

Εννέπτε.) Alterum v interijcitur propter metrum, compositum uerbum ab ἔπω.

Υμνεῖσσαι.) Vide quàm rusticus poëta Hesiodus, quàmq; elegantiae & gratiae metricae negligens, cui primi duo uersus sunt durissimi, nempe spondaici. Longè scrupulosiores Græcis in hac re sumus Latini, cùm tamen nostra lingua sit angustior.

Διὸς μεγάλοιο ἔκκλι.) Responsio Musarum. Sic apud Homerum, Διὸς δ' ἔτελειτο βουλή. Subintelligitur hic γίγνεται, aut simile uerbum.

Ρεῖα μὲν γάρ.) Ratio est interrogationis, quare alij sint clari, alij obscuri. Dicuntur hæc à Musis.

Βεραῖαι) & sequentia uerba, nominatiuum habent ζεὺς ὕψιβρεμέτης.

Κλῦθι ἰδὼν.) Secunda inuocatio ad ipsum Iouem per periphrasim. Quæ hætenus dixit, tanquam pro ludium quoddam fuisse, nunc seriò inuocat & proponit. Propositio est, Cupio fratri meo Persæ alijsq; tradere præcepta quædã, legesq; bene uiuendi (hoc enim uocat θέμιστας) tu igitur Iupiter adsis, &c.

Θέμιστας) ἅπλ. θέμις, triplicem habet genitiuum, ἰδλθ, ιτθ, ιςθ.

Οὐκ ἄρα.) Narratio.

Αγαθὴ δ' ἔρις ἥδε βροτῶσι.) Epiphonema interponit.

Κοτῆς,

Κοτῆς, φθονῆς.) Verba hæc pertinet hic ad laudem: probat enim illam æmulationem artificum, qua alter altero citius ditescere conatur. Mira huius loci suauitas, dum artifices aliquot nominatim exprimuntur, putas enim te coram uidere eos concertantes. Quoties Erasmus citat & explicat in Chiliad. loca ex Hesiodo, non dissimulabimus, si forte dexterius interpretaretur, ut ubiq; felicissimum ille agit interpretem. Vide igitur prouerbium, figulus figulo inuidet.

Μυδὲ σ' εἰς κακὸν χεῖρ.) Suprà in narratione duplicem posuit contentionem, bonam & malam: bonam breuiter laudauit, & utilem hominibus esse dixit, nunc malam fugiendam esse hortatur.

Κακὸς χεῖρ.) id est, malo gaudens. Nota aptissimum epitheton εἰς εἰς ἐμπνευστῆς. Multi litigant in foro, non tam ut ipsi aliquid consequantur, quam ut alios vexent & molestant. Minimè ociosa sunt epitheta apud Homerum & Hesiodum: quare hunc nostrum maximè in nominibus occupatum esse scribit Fabius.

ὦ γῆ.) Ionico more pro ὦ γῆ scribitur sine aspiratione, & significat curam. Ætiologia est precedentis adhortationis. Ille forum & litigium uitare debet, qui sibi non conscius est magnarum diuitiarum. Non absurdum fortasse fuerit legere ὦ γῆ cum aspiratione, ut significet tempus; & sensus tum erit, Ille li.

tes diu sustentare non poterit, cui non est bene instructa & opulenta domus. O quanti semper co-
sistunt comparere ante tribunal. Nil miror artem de-
glubendi rusticos in nostris aduocatis, seu dicam rabu-
lis, cum illa tam antiqua sit profecta ad nos ab ætate
Hesiodi.

Τὸν γὰρ.) τὸν pro ὅν. Poëtæ postpositiuo arti-
culo τ præponere solent, ubi exigat metrum.

Διμήτηρ & ἀκτὴν.) Appositio est, ἀκτὴν à
nominatiuo ἀκτῆς, quod idem est quod βίβη, id
est, uictus, cibus. Διμήτηρ autem dicitur Ceres,
quasi γημήτης hoc est, terræ mater mutata γ in δ.
Eadem mutatio literarum apud Latinos est: nam Ce-
res dicitur tanquam Geres, à gerendis fructibus è
terris. Vide Ciceronem secundo libro de natura Deo-
rum, & Macrobij Saturnal.

Τοῦ λεκροῦ ἀμύλη.) τοῦ pro τούτου. Arti-
culus præpositiuus loco pronominis demonstratiui, sæ-
pe apud poëtas ponitur. Metaphora est in participio
λεκροῦ ἀμύλη. Sensus est, si amplos habeas reddi-
tus annuos, litiga: sed ironice loquitur.

Δωροφάγος.) Acre epitheton in iudices auar-
ros, qui que se nummulo corrumpi sinunt. Porro sin-
gularum rerum publicarum iudices, reges uocat: ut
olim singularum ciuitatum pastores, episcopi nomi-
nabantur.

ὅσῳ πλεον ἡμῖν.) Consule prouerbium, Dimidium plus toto: ubi omnia, quæ ad hunc locum pertinent, adferunt.

Κρύψαντες ἔχουσι.) προἔκρυψαν. Est locutio Attica, per participium aoristi primi ἔκρυψαν uerbum ἔχω.

Πνιδίως γὰρ κεν καὶ ἐπ' ἡματι.) Verba hæc per se obscuriora sunt: nos aliquot uersus ad uerbum reddemus, ut uideas sensus absurditatem. Non sciunt quanto plus sit dimidium toto, nec quanta in malua & albuco utilitas: nam Dij uictum hominibus occultarunt. Facile autem in die laborasses, ut in totum annum haberes, licet uiuens in ocio, &c. Non minus hæc inuoluta sunt, quàm oracula Loxiæ. Illustrabimus igitur pro nostro intellectu. Innuit poëta facilitatem uictus querendi apud priscos & primos homines, quam suo seculo abiisse queritur. Illi nō arabant, non seminabant, uno die tantum colligebant, quantum per totum annum erat necessarium. Erant autem frugalissimi, malua & asphodelo contenti (nam per has herbas frugalitatem temperantiamq; indicat) uerum posteri homines ad uoluptatem proni, nec quibuslibet contenti, laboriosissimam sibi uitam compararunt, dum undique uentri grata querunt. Non enim intellexerunt utilitatem & commodum maluæ & asphodeli, id est, frugalitatis. Voluptas autem in mundum cum alijs malis immissa est per Pandoram.

doram, de qua & Prometheo & Epimetheo longam fingit fabulam. Sed poëta noster, ut omnes olim ethnici, veri luminis expers, nec satis à Deo illustratus, Mosaicæque scripturæ ignarus. cum tamen sciret tanquam per somnium, post primam mundi creationem felicissimum humanæ vitæ statum fuisse, eam paulatim varios labores & ærumnas occupasse, fingit fabulam, qua istius rei bellam se rationem adferre arbitratur: fingit enim Prometheum offendisse Iouem, hinc mundo tantorum causa malorum, fabricatur Pandora, mittitur in terram, pyxidem adferens Epimetheo omni malorum genere refertam: quam cum ille aperuisset, ignarus alicuius doli, illa euolarunt, ac totam terram occuparunt. Habemus fabulam poëta dignam. Sed reuera, Pandora nihil nobis nocuit. Eva nostra fuit Pandora: si enim illa non peccasset, aut ad peccatum per serpentem non inducta fuisset, adhuc hodie nobis cuncta nascerentur αὐτὰρ τε καὶ ἄσπερτα.

Πηδ' ἄλιον.) Catachresticòs, nam πηδ' ἄλιον propriè est clauis nauis: hic pro stiuâ ponitur, & stiuâ pro toto aratro: nam à parte totum intelligitur. Sic indicat primæ ætatis homines non arasse.

ὑπὲρ καπνοῦ κατὰ θεῖο.) Solent rustici in non nullis locis peracto opere instrumenta lignea collocare super fumosa laquearia, quo fumus ea corroboret

ret & exploret. Sic in secundo libro iubet, ut gubernaculum ratis sub hyemem ponatur ad fumum. Et Vergilius in Georgicis,

Et suspensa focis exploret robora fumus.

ἐν κοίλῳ νάρθηκι.) Narthex fruticis genus est, latine ferula. Ignem ferulis optime seruari, auctor est Plinius libro 13. capite 22.

Εγέλασε πατήρ.) Risit Iuppiter, sed risum plane Sardonicum, in quo prouerbio uide Erasmus,

Καλὸν εἶδ' ἐπύρατον.) Græci multa epitheta apponunt uni substantiuo sine connexu. Est autem hic repetendus infinitiuus γινόμεν. Iussit ut imponeret pulchram & amabilem formam.

Γυμνὸς μελεδῶνας.) Eandem etymologiam habent epithetum & appellatio, utrunq; enim dicitur à uorando, quòd membra uorent & depascant curæ. Horatius in Odis:

Disipat Echyus curas uoraces.

Bene dicit curas collatas esse à Venere, nam amor plenus angorum & sollicitudinum est.

Ἀργαφόντις.) Sic dicitur Mercurius, quòd Argum Ius custodem occiderit, & sic nos uertimus. Didymus addit, illum sic quoque posse dici, ὅτι ἀργὸς ἐκ τοῦ φόνου, quòd sit purus à cæde, nam Deus pacificus est. Aliud adfert Macrobius Saturnal. lib. 1. capite 19.

Ἥραι καλλινομοί.) Horæ Deæ sunt, cæli ian-
trices; ut Homerus bis in Iliade testatur. Tres sunt
quarum nomina ponit Angelus ille Politianus in
suo Rustico:

Auricomæ iubare exortæ de nubibus adsunt
Horæ, quæ cæli portus atq; atria servant,
Quas Ioue plena Themis nitido pulcherrima partu
Edidit, Irenêq; Dicêq; & mixta parenti Eunomie.

Αὐτὰρ ὁ δὲ ξάμευ () ὁ pro ὅτ (). Vide prover-
bium, Malo accepto stultus sapit.

μόνη ἐλπίς) Docet in medijs malis semper spe-
randum esse, quod aliquando meliora contingere
possint. De spe autem, quod sola ex omnibus dijs ver-
setur adhuc apud homines, optimos legimus apud
Theognidem versiculos, quos non grauabimur hic
adscribere, & ex tempore uertere:

Ελπίς γν' ἀνθρώποισι μόνη θεὸς ἐσθλὴ γ' ἔστι,
ἄλλοι δ' ὅλνυμπον ἐκπελιπόντες ἔβαν.
ὦχετο μὲν πίστις μεγάλην θεός, ὦχετο δ' ἀνδρῶν
ζωφροσύνη, χαιετές τ' ὧ φίλε γῆρ' ἐλιπον.
ἄρκοι δ' ὅκ' ἐτι πίστοι ἐν ἀνθρώποισι δίκαιοι,
οὐδέ τίς θεὸς ὁδὸν αἴξετα ἀθανάτοιο.

Id est,

Spes homines inter uersatur sola deorum,
Nam petijt celsos cætera turba polos,
Cana fides abiit, petijt pudor, ipsaq; mentis

Sobrietas,

Sobrietas, Charites deservere solum,
 Nulla manent homines inter nunc fœdera firma,
 Non superest unus numina ritè colens.

Σιγνῆ πειφωλύ) Verissimè contra Hesiodum
 dicit Plutarchus in præceptis sanitatis, non omnes
 morbos solere tacitè & furtim invadere in ipsos ho-
 mines, sed plurimi, καθά πορ πτωργέλης καὶ πτω-
 δρόμος, καὶ κύρηκας ἔχουσιν ἀπεψίας καὶ δι-
 σκιννοσίας.

ὡς ὁμόθεν γεγάασι) Sequitur ætatum descri-
 ptio, qua monstrat omnia fati in peius ruere. In hac
 re imitatores habet Aratum, & Ovidium primo Me-
 tamorphos. libro.

Καε πορ δ' ἔφορε.) Vergil. primo Georg. vertit
 hunc locum:

Isaq; tellus

Omnia liberius nullo poscente ferebat.

Ζείδωρε) Elegans epitheton terræ, quòd vi-
 tæ necessaria det. Sic etiam Venus dicitur Ζείδωρε.
 Plinius vult sic terram dictam, quòd Zeam proferat:
 an bene, nescio.

Τοὶ μὲν δαίμονες εἰσι.) Tales forsitan facti sunt
 quos vocamus genios bonos, nam hoc Græci δαίμο-
 νας vocant. Dicuntur autem δαίμονες, quasi δαΐ-
 μονες, quòd dii omnia sciant, ut Plato in Cratylo.
 Plura de etymologia Macrobius Saturnal. libro i. ca-
 pite

pite 23. Apud eundem hi uersus in latinam linguam traducti leguntur:

Indigetes diui fato summi Iouis hi sunt,
Quondā homines, modō cū superis humana tuentes,
Largi ac munifici, ius regum nunc quoq; nacti.

Οὐδ' ἐφ' αὖ.) ἐφ' αὖ non raro apud Græcos capitur pro sacrificare, ut facere apud Latinos. Vergilius in Georgicis:

Cūm faciam uitula pro frugibus.
Sic usurpat & Cicero pro Archia.

Κακόχαετος συγρώπης) Aptissima epitheta inuidiæ. Similia illi tribuit Ouidius libro secundo Metamorphos.

Νῦν δ' αἶνον) Quid αἶνον sit, explicat Erasmus in principio Chiliadum. Quintilianus libro quinto asserit fabularum primum fuisse autorem Hesiodum, propter hunc accipitris & luscinia Apologum. Et multi audent affirmare, sequentes Quintilianum, apologos Æsopi nomine celebres, non esse Æsopi. Certe Cleodemus apud Plutarchum in conuiuio septem sapientum, fatetur imitatione huius fabellæ Hesiodæ, Æsopum suas composuisse. Admonet autem superiores hoc apologo, ut temperent ab iniuria & uolentia, nec inferiores se opprimant, quod omnium operum nostrorū Dij testes sint, qui benefacta præmio, malefacta pœna compensant; tum quod nisi ad tem-

pus prospero successu facinora utantur, tandem prævalente iure & se vindicante.

Δίκα δ' ἰσχυρὸν ὕβερ' ἔχει.) Aurea est sententia, & ad incutiendum facinorosis metum ualentissima. Fabius Maximus apud Liuium his uerbis eam effert: At ueritate laborare nimis ius sæpe aiunt, extinguere nunquam. Simili modo de ueritate loquitur diuus Hieronymus aduersus Pelagianos, imitans Liuium: Veritas, inquit, laborare potest, uinci non potest. Miror Erasmus in prouerbio, Malo accepto stultus sapit, sic legere, Δίκα δ' ἰσχυρὸν ὕβερ' ἔχει, & uertere, Tandem sua pœna nocentem Consequitur.

Non ille germanus sensus est poëtæ, sed hic, nempe interdum quidem regnare uiolentiam iustitia oppressa & calcata, sed id non impune, & nisi ad exiguum tempus fieri, cum tandem iterum ἔχει, id est, præualet, & se fortiter vindicat iustitia. Hoc non antè credunt ueroces & malefico corde homines, quàm iam propter facinora supplicium experti sint. Sed non dubito, habuit Erasmus quem imitatus sit.

Οὐδ' ἂν ἴδῃ νηὸν νέος οὐ τοῦ.) Putat non extremam esse felicitatem, si quis non opus habeat quærere uictum per mare: & Hercule sic est. Cæterum Hollandi nostri pro summa felicitate ac uoluptate ducunt natàre per cœrulea uada, adeò homines Salaminij sunt, longè dissidentes à Baccho illo Aristophanico.

Ἰλαδίον ἐλέσθαι) Hoc aduerbium elegantissime in Dialecticis suis explicat, perpetuum Frisicæ nostræ decus Rodolphus Agricola, uir nimium præmatura morte studiosis ereptus: cuius mortem, quod moderatius feram, facit Viglius Zuichemus, qui ita se ad illius æmulationem comparauit, ut uideatur quodammodo superaturus. Certè quantum ad Iuris civilis sapientiam, iam pridem Rodolphum longè antecessit. Horum me laudes obiter non tam celebrasse quàm leuiter perstrinxisse, lector candide, æqui boniq; accipe.

Τῆς ἀρετῆς πρὸ πάροιθιν.) Anastrophe est. Construe, πρὸ πάροιθιν τῆς ἀρετῆς ἔθηκεν. & uide prouerbum, Difficilia quæ pulchra. Similem sententiam habet Euripides in Heraclide, ἀλλ' ἀρετὰ βαίνει διὰ μόχθων.

Πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ λιηδίῳ ὀπηδίῃ) Cum diuitiæ in omnibus rebus maximum pondus habeant, tum certè in hoc prosunt, quòd præcedant ad uirtutem, paupertas faciliè ad malefaciendum inuitatur. Vnde Callimachus poëta, non uirtutem sine pecunia, nec pecuniã sine uirtute, sed utranq; simul à Ioue sibi dari optabat. quòd inops non bene innocentiam suam tueri & custodire queat. Quare poëta noster uult, ut quis sibi honesto labore comparet diuitias: earum enim comites esse uirtutem & honorem.

Αἰδώς οὐκ ἀγαθή.) Occupatio est, forsitan pridet

det laborare, sed hic pudor inutilis & noxius est.

Χεῖματὰ δ' οὐχ' ἄρ' πακτὰ.) Correctio est præcedentis uersus: nam non uult quenquam ita impudentem esse, ut audeat aperte raptorem agere. Laudat igitur θεὸς δότ' αὖ χεῖματὰ, quæ nobis Deus confert, dum industrii sumus, & manum cum Minerva simul mouemus. Neminem enim ille dormitantem & oscitantem adiuvat, imò odio prosequitur, ut superius dixit poëta.

καὶ δὲ δύναμιν δ' ἐρδλει.) pro κατὰ δύναμιν. Primum è præpositione & abiicitur, deinde litera τ mutatur in δ. Explicat hunc uersum Socrates in Apophthegm.

ὅς δ' ἄρ' βούς ἀπόλοιτο.) Magna commendatio uicinorum, adeò ut si boni sint, antepondere uideatur ipsis cognatis & affinibus. Verùm quòd hic de boue dicitur, pertinet ad omnes partes rei familiaris, teste Columella libro primo, capite tertio, & eo sensu nos uertimus. Nihil igitur tuarum rerum facile interibit, si habeas uicinum bonum, qui statim in periculo succurrat. Vide Erasmi chiliades, Aliquid mali propter uicinum malum. Rursum aliud, Ne bos quidem pereat.

ὅς μὲν γὰρ κερ αὐτὸς ἐδέλωρ.) Vide quot habent Græci uoculas planè ociosas, quibus carmen farciunt, μὲν, γὰρ, κερ, νυ, δὲ, δὴ, τοι. Longè difficilius latinum agere poëtam, cui tales uoculæ desunt, & si infarcias

non suo loco, ridetur. Sensus est huius loci, hilarem datorem & promptum, quoties aliquid dat de suo, semper aliquam latentem animi lætitiā inde percipere: contra, raptorem suo animo tormenta & cruciatus parare, licet sit uel minutissimum quod rapiat. Nam iuxta uulgare dictum, Conscientia mille testes. Et Seneca tragediographus,

Tutum quis habuit nemo securum scelus.

οἰκοὶ βέλτερον εἶναι.) Præstat domi habere quod indigeas, quàm foris quærere per uiciniam, si tu careas. Admonet diligentem patrem familiās, ut in tempore omnia necessaria domui suæ prospiciat. Nam incundum est de præsentī cumulo sumere, ut dicit sequens uersiculus.

ἐργον ἐπ' ἐργῶ ἐργῶ ζεῶσαι.) Concludit hunc librum commendatione laboris. Nota in fine, poetam ubique usurpare infinitiuium pro imperatiuo: quod semel admonitum uolo.

ANNOTATIONVM

FINIS.

T R I T I C V M

BAP. FIERAE.

Non tantum natura tibi nunc cura libelle,
 Qua duce prisca tamen gens ea vixit anus.
 Ut glandis ut pasta fauos rude corpus alebat,
 Satq; illi iniussi prandia ruris erant.
 Nunc vitæ, nunc et ventri cura addita maior,
 Arte opulenta magis cœna paranda tua est.
 Arti mille manus, naturæ et ut æmula tendit,
 Non minus est solers, non operosa minus.
 Triticea de messe tibi ferat area panem,
 Quæ rubra grana magis, et mage crassa terat.
 Næue molas nec cribra time purgamina ad ima,
 Docta sit hinc et mox uda coire Ceres.
 Pituitam commista adimant fermenta tenacem,
 Sal faciles aditus membra ad alenda pareat.
 Sic calet, et seu sit tenerè durèue subactus
 Vincet foecundo salgama cuncta cibo.
 Ipse uelim prima tenerum mihi luce reponi,
 Si ualeam stomacho, gratus et alter erit.
 Ars bona, quæ genus hoc et tu miserata caducum
 Protrahis, atq; aucta uiuere cogis ope.

PIO II. PONT. MAX.

NICOLAUS VALLA.

SI uacat Ænea, rerum dignissime præsul,
Grataq; sunt animo carmina nostra tuo,
Perlege qui quondam dulci modulatus auena,
In Latios ausus uertere Græca modos,
Ascræi inspiciens ἡμέρας καὶ ἔργα ποῦτα,
Græcia quo quondam floruit Hesiodo.
Hæc fuerant, fateor, plectro meliore canenda,
Hic opus ingenij quippe senilis erat:
At quia nonnullos tam magna superbia uates
Elevat, ut nulla Græcia in honore putent,
Sum tamen hoc ausus bis septem & quatuor annis,
Dum mea labuntur lustra trahente Dea.
Sumpsi & tenuis Græcorum è fontibus haustus,
Mixtaq; cum Græca lingua Latina fuit.
Quicquid id est, ad te uatum clarissime uates
Mittimus, es Clario non minor ipse Deo.
Suscipe & Hesiodum placido complectere uultu,
Hic quoq; iudicio stetq; cadatq; tuo.

HESIODI ASCRÆI

POETAE OPERA ET DIES,

Georgicôn liber, Nicolao Valla

Interprete.

Ierides Musæ, quarum uiget inclyta
cantu

Fama ducum, & uestri nomen immor-
tale parentis,

Dicite cur hominum pars hæc sine nomine uitam
Ducat? & illius cur fama æterna per altum
Euolet? hæc Iouis est magni diuina uoluntas.
Ille etenim altitonans summi regnator olympi,
Excitat imbelleis animos, & fortia corda
Debilitat, duce quo fortuna inimica superbos
Deprimit, atq; humileis clarum super æthera tollit.
Tum mala mens hominis meliorem inclinat ad usum,
Et capiunt molles crudelia pectora cultus.
Exaudi qui cuncta polo specularis ab alto,
Cui nihil ignotum est, sanctissima dirige iura
Iustitiæ, liceatq; mihi fraterna monere
Pectora, & ignotos uiuendi ostendere mores.

Sunt geminæ in terris, quibus altercantur in unum
Mortales causæ, uaria quoq; mente trahuntur.
Vna quidem studium laudabile sedula curat,
Altera crudeli rerum depascitur haustu,
Bella cupit, pugnaeq; exercet iniqua tumultus,

Inuisum atq; atrox pestis genus: hanc tamen ipsi
Mortales fugiunt, tandemq; uolentibus hanc Dijs
Exoptant, huius nequeunt cohibere furores.
Illam autem prius obscuræ genuere tenebræ,
Sed fato meliore pater Saturnius illam,
Et generi humano, & terræ radicibus imis
Imposuit, segnes artus & inertia corda
Excitat: alter enim segnis, cui uita manebat,
Alterius spectans cumulos, mora nulla, bouesq;
Iungit, & impresso terram diuertit aratro,
Sive domum curat, sive inserit, alter ad artes
Vicinum uicinus agit, laudabilis hæc est
Pugnandi ratio, fugienda sed altera, sub qua
Inuidet aut figulus figulo, uel egenus egeno,
Sive faber fabro, dulcisq; poëta poëtæ.
Hæc mea dicta precor toto cape pectore Perse,
Nec te crebra foro speculante iurgia uulgi,
Auocet à studijs, pugnandi inimica uoluntas.
Nemo forum sequitur, quem non fouet annua messis,
Et bene clausa domi Cereris gratissima dona.
Hæc quærenda prius, dehinc si uacat, i pete uulgus
Et fora, in alterius rebus certamina pone.
At non illud ages iterum germane quod olim
Ausus es infelix, litem hanc data iura resoluent.
Scis quondam inter nos patria est partita facultas,
At tu nil iusta multum plus parte uereris

Tecum

Tecum efferre rapax: corruptus munere iudex
Ille tuo est, sub quo tota hæc sententia pendet,
Ignarus: non novit enim quam dulcius, aut quam
Sit melius toto medium, seu vivere malua
Vtilius, quantum vili seu vivere porro,
Hos veterum victus occultauere superni,
Inq; polo retinent cœlestes, tempore quorum
Sat fuit una dies tenui exercenda labore,
Vna quiescenti tibi dehinc alimenta parabat
Annua, tunc poteras temonis robora fumo
Exploranda dare, & nulli iuga curua premebant
Terga boum, nullum multi sensere laborem.
His voluit faciles viuendi abscondere mores
Ira Iouis, quum se deceptum fraude Promethi
Sensit, & illius causa mortalibus auxit
Curarum moles, surreptumq; abdidit ignem.
Reddidit hunc iterum terris, curuaq; latentem
Surripuit ferula cauto puer ille tonanti
Iapetionides, iacto qui fulmine gaudet.
Lusit fraude sua, subitam tamen arsit in iram.
Hæc puer effatus nubis collector aquosæ,
Iapetionide cuius prudentia cunctos
Consilio excellit, magnum spreuisse tonantem
Arte tua, gaudesq; dato mortalibus igne,
Heu nociture tibi generi nociture futuro.
Tale mali genus excutiam quo pectore toto

Exultent homines, cupidi sua damna ministrent.
Subrisit fatus diuûm pater atq; hominum rex
Vulcanum aspiciens, atq; illi talia mandat:
Vade celer speciem è terra, mixtoq; liquore
Confice mortalem cui uocem & robora iunge:
Sitq; ea uirginæ cœlestis imago puellæ
Quam sibi quisq; uelit, dea quam doctissima Pallas
Instruat, & uarias percurrere pectine telas,
Adjiciat capiti facilem Venus aurea formam,
Curet ut assidua stimulata cupidine corpus,
Fallacemq; addat mentem & fallacia uerba
Interpres superûm uictor Cyllenius Argi.
Dixerat, imperio Iouis annuit æqua uoluntas
Cœlicolum, ex templo fingis Vulcanæ puellam
Virginis ora deæ: similem, quam glauca Minerva
Cinxit, & ex omni fulgentem parte poluit.
Huic etiam Charites, etiam celeberrima Pitho
Aurea candenti posuere monilia collo,
Effusæq; comas ori de flore coronam
Vernali tribuere deæ: tamen Attica Pallas
Illam præcipuo formæ decorauit honore.
Et superûm interpres uictor Cyllenius Argi,
Fallacem attribuit mentem & fallacia uerba,
Sic pater altitonans diuino iusserat ore.
Quandoquidem dederat sua munera quisq; deorum,
Mercurius meritò Pandoram nomine dixit,

Exitiale

Exitiale malum mortalibus & fera pestis.
Postquam autem tantos confecit Iuppiter astus,
Mercurium ad magnum iubet ire Epimethea dono,
Cui ferat hanc, qui nil ueritus præcepta Promethi,
Scilicet à magno ceperet ne inuitus olympo?
Cepit, & accepto nouit sua damna Epimetheus.
Nam prius humano generi secura manebant
Tempora, nulla mali species aut cura laboris,
Morborumq; genus, tristem qui funeris attri
Corripuere uiam, quibus omnis frangitur ætas.
Viuerè dulce fuit quondam, sed tegmen ab urna
Dum Pandora leuat, totum exiliere per orbem
Curarum infestæ effigies, spes sola remansit
Intus, & è labris ima sub parte resedit.
Obstitit impositum, nam tegmen abire uolenti.
Sic qui fulmen agit nubis collector aquosæ
Iusserat, innumeræq; etiam mortale uagantur
Per genus infandæ species, quibus æquor & omnis
Terra infecta tumet, morbi noctesq; diesq;
Sponte sua sine uoce ruunt, nanq; ab Ioue summo
Ablata est illis quæcunq; potentia fandi.
Sic impune parens offenditur ille deorum.
Si uacat ô frater, si non audire recusas,
Ordine plura canam, genus immortale creatum
Ac mortale simul credendum est, aurea primum
Secula Dij superi totum sparsere per orbem,

Tempore

Tempore quo cœli imperium Saturnus habebat,
Tunc homines diuûm uiuebant more, neq; illos
Anxia curarum moles, operumq; labores
Lassabant, aberat tristi cum mente senectus,
Semper & in ualido regebant corpore uires,
Nulla mali labes, conuiuia læta placebant.
Mors similis somno fuit, atq; uberrima tellus
Omnia liberius nullo cogente ferebat,
In commune bonum, nec quisquam inuidit habenti,
Quàm felix ætas? erat omnibus una uoluntas,
Et taciti lætos soluebant pectora in usus.

Aurea postquàm hominum paulatim defuit ætas,
His pater altitonans meritos adiunxit honores,
Sub terris habitare dedit, qui numina facti,
Et genus humanum, sanctè quoq; iura tuentur.
Iustitiæ tenebris circumfusiq; peragrant,
Terrarum fines & opes mortalibus augent.

Proxima successit terris argentea proles,
Auro deterior, sensuq; & moribus impar.
Tunc sibi quisq; suæ fecere sub ubera matris
Ocia mortales, paulatim adoleuit in annos
Ingenij rude principium, quo decolor ætas
In proprijs etiam laribus rude pectus agebat.
Aucta tamen postquàm ad summos peruenerat annos
Viuenti breuius spatium fuit, anxius ardor
Curarum incumbens aderat, quas improba mentis

Gaudia

Gaudia fecerunt, alterna iniuria nunquam
Destitit, & nulla in superos reuerentia, nullos
Sacrorum ritus ætas argentea uidit.

Hanc Deus extinxit meritam flammatus in iram.
Postquàm hominum occuluit argentea secula tellus,
Non tamen illorum sine nomine uita recessit,
Sub terrisq; Dei sedes coluere secundas.

Tertia post illam successit ænea proles,
At nihil argento similis, Dryadumq; creata
Sanguine, dura quidem, robustaq; pectora tendens,
Tota feri misero Martis feruebat amore.
Nulla quies illi, nullum ius, durior ætas
Ipso adamante fuit uultu metuenda superbi,
Cui nunquam inuictum robur, fortesq; lacerti
Defuerant humeris, tunc ærea tela, domusq;
Omnis in ære labor, non ferri emerferat usus.
Hæc autem proprio proles consumpta furore
Ad gelidi loca nigra Iouis sine honore recessit,
Et quanquam extiterit inuicto robore, ab atra
Morte tamen uicta est, solis lumenq; reliquit.

Postquàm autẽ occulta est, atq; ænea corruiet ætas,
Quarta fuit soboles melior, cui plurima toto
Iustitiæ hærebant animo præcepta uerenda,
Diuinum genus heroum, primumq; uocari
Semidei, immensos illi patuere per orbes.
Hos insanus amor Martis, belliq; nephandi

Ardor

Ardor, Agenoridae septem prope moenia Cadmi
Oedipodae imperij causa consumpsit. & alti
Hos maris undisoni fluctus, quum Pergama classes
Argolicae peterent, ubi pallida mortis imago
Desuper incubuit, dum iusto ulciscitur ense
Tyndaris, hos etiam toto diuisit ab orbe
Iuppiter, & uitae meliorem tradidit usum,
Elysiosq; dedit colles habitare profundi
Littus ad oceani, felix & sancta propago
Hic ubi uernat humus, ubi dulcia poma quotannis
Ter gremio effundit nutrix uberrima tellus.
O utinam non me quinta cum stirpe creassent
Fata, sed ante mori, seu post licuisset oriri.

Ferrea nunc aetas, quam curae & mille labores
Nocte dieq; premunt, paulatimq; illius instant
Exitio: sic Dijs placitum, seu prospera tanto
Fata etiam uenient aliquando in turbine rerum,
Nec minus haec infanda hominum delebitur aetas,
Cum matura annis illorum tempora cani
Insicient crines: natis nec ut ante parentes,
Nec patribus nati similes, nec ab hospite tutus
Hospes erit, sanctum corrumpent fœdus amici,
Et furet arma ciens inter discordia fratres.
Viuat bonoris inops hominum properata senectus,
Nec pudor effractus senio obiurgare parentes,
Infelix soboles legem & praecepta deorum

Nescit,

Nescit, & inualido non hæc alimenta parenti
Iusta suo reddet. quid enim quid iniqua rapaces
Apparet usq; manus, urbesq; & mœnia narrem
Alternata deleta manu? iurataq; fallent
Numina, iustitiæ nulli tribuentur honores,
Pulsa gemet bonitas: illum uenerabitur orbis
Cui mala mens suadet fera crimina: toto iacebit
Tota quidem orbato tecum reuerentia uultu.
O dea iustitiæ soboles, en improba lædet
Si probus ullus erit, quem contra insurget iniqua
Voce furens factum affirmans, altrixq; malorum
Inuidia incedet fatali turbida uultu,
Protinus humanas sedes Astræa relinquet,
Diuæ suos pariter tendet reuerentia cursus
Ad superos, nitido uelatae corpus amictu.
Mille recedentes illæ mortalibus ægris
Non cessanda tamen rerum mala semina linquent.
At nunc te moneam, quanquam sapias omnia, iudex
His intende animum: sed quid iuuat ista monere?
Stultus maiori quicunq; resistere tentat,
Vincitur, & magno pœnas subit inde pudore.
Si ego sum tanquam uolucris quam prenderit astur,
Prensaq; sublimes agitur philomela per auras.
Hæc dolet infelix ungui transfixa recuruo,
Quam contra horribili raptor sic intonat ore:
Quid misera exclamas? te multo fortior astur

Te premit, huc adsis quo te meus egerit ardor,
Et quanquam benè suaue canas, mibi cœna futura es
Si lubet, aut dimissa iterum remeabis in auras.
Sic fatus, tacuit pennatus & impiger astur.
Tu modò iustitiam cole, nulla iniuria Perse
Tecum habitet, fatale gerit secum illa, nec illam
Vllus amat, nisi mēns cui uilis & improba surgit.
Vir bonus hanc inferre timet: quòd si intulit, acti
Pœnitet, & magno contristat corde dolore.
Est uia iustitiæ melior, qua uincitur omnis,
Omnis ad extremum ueniens iniurius ardor.
Quid dicam? quòd nunquam aliquid dementia nescit,
Nè modò passa prius: qui male iura ministrat,
Peierat, & tandem dementi panditur error.
Eripe iustitiam, corruptus munere iudex
Ius uiolat, dolet hæc, & nulli uisa per orbem
Tristis it, & lachrymans pœnam mortalibus orat,
Qui uiolant iura, & recti sacra fœdera rumpunt.
Verùm ubi iustitiæ sancti seruantur honores,
Iudicioq; pares & ciuis & aduena pendent,
Vrbs uiget, augetur soboles, pax læta uagatur,
Pax iuuenum nutrix, nunquam his fatalia bella
Præparat altitonans, nullis in rebus egestas
Imminet, in quenquam nulla est offensio, dulci
Quos iuuat interdum genio alleviare labores,
Terra quibus largè fundit sua semina, & altæ

Montibus

Montibus innatæ mittunt sua munera quercus
Glandiferæ in summo: media tamen arbore mustant
Undiq; apum ingentes acies, uestemque ministrant
Lanigeræ pecudes, per se magis omnia florent,
Non his externas merces uehit ardua puppis,
Omnia dat tellus. quid enim quod iuncta marito
Et patribus similes emittit fœmina partus?
Non datur hoc quibus illa placent uolentia iuris,
Hos ad supplicium uocat alti cura tonantis.
Sæpe subit pœnas plebs tota miserrima tantum
Vnius ob noxam, pestis furit atra per urbem,
Et malesuada fames, paulatim deficit omne
Vulgus, & hic uacuos ostendunt tecta penates,
Fœmina nulla parit. Sic scæuit Iuppiter erga
Quos malefacta iuuant, qui si modò forte cruentum
Militiæ exercent studium, mora nulla sinistro
Marte cadunt: uel si potius iuuat ire per altum,
Fluctibus in medijs summergeitur obruta puppis.
Vos igitur qui iura datis, conuertite mentem
Ad tales hominum pœnas, diuina potestas
Mortales circumuolitans uidet improba, quorum
Iudicia emergunt multorum in damna, deumq;
Ignorant monitus, genus hi mortale pererrant
Innumeri, tenebris circumfusiq; tuentur.
Iustitiæ sacra iura domant, genus omne malorum.
Illa quidem uirgo est supero Ioue nata parente;

Nomine clara suo, cunctaque uerenda deorum,
Quam si quis uiolet lachrymans sua fata parentis
It Iouis ante pedes, & lamentabile fundens
Humanos queritur mores, ac debita poscit
Supplicia in populos. tu iudex causa malorum
Qui uiolas sacra iura deæ, iam dirige mentem,
Ius cole, in alterius te nulla pecunia uertat
Damna, nocet sibi qui cuiquam nocet, & male suadet
Ille sibi, in quenquam si quis male iura ministrat.

Cuncta uidet pater omnipotēs, et quod mihi tecū est
O iudex, modò si lubeat speculatur ab alto,
Nil latet hunc, aut hoc quales tribuantur honores
Iustitiæ in populo, quam non ego pectore toto
Nec mea progenies coleret, postquam orbe sub isto
Spreta iacet bonitas, & ius iniuria uincit,
Inuito Ioue ni fierent. hæc accipe frater,
Hæc animo meditare, iniustum pone furorem,
Ius quoque frater ama, sine quo genus omne ferarum
Credimus alterno certatim corpore pasci.
At nos instituit uitæ melioris origo.
Iura dedit pater omnipotens, ea pectore toto
Si quis habet, decus æternum pia præmia reddet.
Iuppiter affligit si quis pro teste uocatus
Peierat, ac merito pensatur culpa nocentis
Supplicio: offendens ius, ille offenditur unâ,
Ex quo obscura quidem nulli quoque cognita surget
Posteritas

Posteritas: iusto de sanguine nata propago,
Clara caput tollet patrio servata decore,
Hæc quoq; quæ referam stultissime concipe frater,
Quàm facile innumeras uitiorum amplectimur artes,
Haud procul illa habitant, brevis est uia quâ sit eundū.
Est uia uirtutis contraria, sudor anhelus
Hanc sequitur, quæ se scopulosis ardua cliuis
In longum prorumpit iter, riget aspera primo
Ingressu, leuis est postquàm alta cacumina tanges.
Optimus hic sese qui nouit cuncta magistro,
Prospiciens rerum fines meliora sequutus,
Dignum laude uirum parentem recta monenti
Credimus: ille tamen sibi qui non consulit, aut qui
Alterius præcepta fugit, uir inutilis extat.
Ergo age frater, ades generoso è sanguine Perse,
Neu fuge fraternos monitus, operare laborem,
Alma Ceres ornata caput sua dona ministret,
Sic tibi plena domus, segnem crudelis egestas
Opprimit, hunc homines odio superique sequuntur,
Torpenti similem fucō, cui spicula surgunt
Horrida, distensumque fauis consumit edendo
Semen apum, piger ipse sedet, uitatque laborem,
Tu modo curam operi quantum potes adijce frater,
Horrea sic rumpunt messes, sic copia rerum,
Sic pecus augetur, sic tu mortalibus & Dijs
Gratus eris: segnes animos & inertia corda

Oderunt: operi laus est imponere curam,
Turpe sed hinc prohibere manus: incumbere labori,
Forsitan ad studium torpentia pectora uertes,
Dum partas ostendis opes, uirtutis adeptus
Nomen & æternum laudis decus, utere quæso
Arte, para uictum, uiolare aliena nephandum est,
Fac superis æquandus eas, incumbere labori,
Nec pudeat, pudor hic multos inhonestus egentes
Secum habet, auget opes fiducia, qua melior res
A superis non it: proh rerum insana cupido,
Proh animis infusa lues, iam nulla pudoris
Cura, iacet passim longe post terga relictus,
Tu coleris, duce te paulatim corrui ille.
Dijs inuisus homo cui mens intenta rapinis
Inuigilat, neq; enim semper felicia durant.
Nec minus omnipotens pœnis affligit eisdem
Qui seruum offendit, uel qui sanctissima frangit
Fœdera amicitiae, seu qui cum coniuge fratris
Non pauer infandos coitus fraternus adulter,
Vel qui in pupillos audet uim ferre nephandam,
Vel qui in longæua confectum ætate parentem
Horribili uoce insurgit, uixque abstinet illi
Verbera, non impune tamen stat pœna nocenti
Post obitum. Depone igitur tam falsa superbæ
Mentis consilia, & melioribus utere quæso.
Thure pio venerare deos, ijs tempore in omni

Et mundè & purè liba cum clara nitescet
Sole dies, aut cum nox circumfusa tenebris
Abscondit terras, casto torrenda sub igne
Hostia mactetur, hymnos cane, thura ministra,
Ut tibi Dijs faueant, immensaq; copia rerum
Hinc tibi nascatur, multis ut egentibus ipse
Subuenias, non ut uiuas germane rapina.
Conuiuas inter si uis discumbere amicus,
Non hostis, ueniat primum uicinia: nam si
Auer si quicquam acciderit de more repente
Primum illa occurret, quæ si sine uestibus esset
Nuda etiam ueniet, quod nec tibi sanguine iunctus
Non aget, iste sibi uestes atq; omnia ponet.
Improba damnosa est uicinia, sed proba si sit,
Vtilis. hæc igitur cupienda est pectore toto
Tanquam laudis opus: neq; enim lamenta refundes,
Amisisse bouem, proba si uicinia tecum est.
Acceptum metire, & eodem pondere redde
Vicino tibi, ut hic iterum succurrat egenti.
Res male paria mala est, damnosaq; semper ab illa,
Ergo caue: nec te uincant in amore sodales.
Illum adeas qui te, fac mutua munera reddas,
Sponte datum capias, scelus est letale rapina.
Quicumq; etsi magnum aliquid largitur amico.
Letatur: quicumq; iacit de fronte pudorem,
Et rapit alterius quanquam infima, turbat amici

Visceraque & mentem cui uis illata rapinae.
Adde parum paruo, paruo superadde pusillum,
Fiat & hoc magnum, infelix pelletur egestas,
Si modò rem cumules. hominem non lædit habere
Cuncta domi, nocet esse foris: quàm dulce bonumque
Præsens accipere, atq; absente carere molestum est.
Tunc bene potandum cum plena effundit ab alto
Vina cadus: tunc parcus eris cum parte Lyæus
Defluit è media: sed cum declinat ad imum,
Spumantes iterum cyathos & pocula sume.
Quicquid polliceare homini seruetur amico.
Si quicquam cum fratre tibi est, testem adijce rebus
Subridens: nocuit non credere, credere semper.
Nèue tua alliciat meretrix caue fœmina mentem,
Rem totam uorat illa nimis dum blanda uidetur.
Heu quàm damnosum est mulieri fidere cuiquam.
Rem patris acceptam melius fouet unicus hæres,
Augeat & hanc, at tu plures in morte relinque
Ex te ortos: nam plura pater Saturnius illis
Attribuet. sed te si cæcus tangit habendi
Ardor adhuc, fragilisque placet tibi gloria rerum,
Hæc age quæ moneam, & uarios operare labores.

LIBRI PRIMI

FINIS.

Cum cœlo emergunt sublimi ab Atlantide notæ
Pleiades, truncanda Ceres, morientibus illis
Mitte in aratra boues: latitare ea sydera dicunt
Viginti totidemque dies, annoque uoluto
Apparent iterum, maturam incidere messim
Rursus & incipiunt dentata falce coloni.
Hanc legem agricolæ atq; habitantes littora seruant,
Aut qui pingue solum, uallosque recta tenerent.
Nudus ara, nudusque sere, & mete corpore nudo,
Si tempestuosos agrorum ducere cultus,
Augeri que illos magnis successibus optas,
Nèue aliena roges interdum pauper egenus.
Quod si ad nos supplex iterum fortasse redibis,
Non iterum dabimus, iuuat exercere labores
Improbè, quos inter mortales diua potestas
Sortita est, ne tristis inops cum coniuge mœsta,
Aut cum natorum misera comitante caterua
Victum à uicino rogitas, dare negliget iste:
Bis uel ter fortasse dabit, dehinc si petis ultra,
Proficies nihil: at tu plurima uerba refundes,
Orabisque iterum, frustra tamen: artibus ut te
Iampridem admonui inuigila, atq; incumbe labori,
Dira fames procul hinc abeat, tua debita solue.
In primis tibi conde domum, precioque ministram
Dehinc eme, quam possis custodem adiungere bob.
Pone domi quantum toto tibi sufficit anno,

In rebus spes est alienis irrita: nam si
Hic dare fortè neget, tu semper pauper egebis.
Tempora labuntur, operum quoq; deficit usus.
Ad cras rem differre nocet, nunquam horrea, nunquam
Implet iners, aut qui tempus producit, habenda est
Cura operi, turgescet opus. mala mille molestant
Affliguntque hominem cui segne & inutile corpus.
Cum bene seposuit rapidi uis ignea Phœbi,
Ac pater omnipotens fecundis imbribus æther
Desilit in terras, & languida membra resumunt
Iampridem amissas æstiuo in tempore uires.
Nam breue sol hominum supra caput astat ab alto,
Ac de nocte magis currus exercet agendo.
Tunc operum multò antè memor discinde securi
Syluam incorruptam, tunc germina desinit arbos
Fundere, datq; suas uolitare per aëra frondes.
In tres tende pedes mortaria, contineat tres
Pistillus cubitos, pedibus quoq; confice septem
Temonem, qui si fuerit protentus in octo.
Hinc tibi malleolus crebros formetur in ictus,
Palmarumque trium rota sit, uarijsq; repone
Ligna efficta modis, ualidamque in montibus altis
Quære, uel effuso campi super æquore pinum
Æstiuam, compone manum qua firmet arator,
Temoni cuneis dentalique alliget imo,
Torqueat & fortes illa durante iuuenkos,

Binàque

Binæque præterea tectis seruentur aratra,
Sic melius: nam si casu discinditur unum,
Restat adhuc aliud ualidos agitare iuuenkos.
Temonem ex ulmo uiridi seu confice lauro.
Stiua sit ex pino, dura dentalia quercu,
Duc in aratra bouem nono qui uiuat in anno,
Apta ætas operi matura est: franget aratrum
Bos iuuenis minitans iuuenili prælia cornu,
Et rixam exacuens opera imperfecta relinquet.
Quære quater decies annorum ætate bubulcum,
Quadrifidus panis & ofellas cæsus in octo
Sit cibus huic: recto sulcabit uomere terram
Si maturus erit: Studium intermitte arandi
Iunior, aspiciensque pares ætate colonos
Ibit ad hos, ludosque ciet lasciuia iuuentus.
Ergo non melior iuuenis, neq; semina uersæ
Spargere humi, quantum terræ mensura requirit.
Contemplare etiam cum grus è nubibus altis
Assiduos agitat clangores, nunciat imbrem
Venturamque hyemem, tempusque indicit arandi.
Angit & illius mentem cui nulla bouum spes.
Tunc redeant fessi plena ad præsepia tauri,
Tunc proprios operare boues & plaustra. sed inquis,
Non habeo, dabit hic, facile est petere atque negare.
Mentis inops alius, quid enim componere currum
Tunc uolet, ignarus non nouit quantus in illo.

Sit labor, & centum compagibus insita ligna
Quæ debent multa antè domi prouisa reponi.
Præterea cùm tempus adest rescindere campum
Fortius insistas operi, exercere ministros,
Nam uertenda duplex tibi sicca atq; humida tellus,
Vrre nouo ueniant celeres ad aratra iuuenti,
Fertilis ut grauida culmus procumbat arista,
Neu te decipiat cùm semina colligit æstas.
Sit noua cui studeas tellus in aratra quotannis,
Terra recens large natis alimenta parabit.
Plutonem in primis uenerare, atque annua sacræ
Vota refer Cereri, cùm stiua innixus agendo
Incipis exercere boues, stimuloque fatigas,
Sic immensa tibi surgent Cerealia dona.
Semina cùm terræ committis ponè sequatur
Seruulus, atque auib; rastro sata læta recondat.
Optima crede iuuat rerum prudentia cunctos,
Læditur aduerso qui negligit omnia fato.
Si sit pingue solum, grauidæ inclinantur aristæ,
Felicèsque operum successus ab Ioue summo
Hinc capies, neq; sub tectis extendat arachne
Fila, sed immensæ replebunt horrea messes
Tunc gaude, & cani florentia tempora ueris
Lætus agas, cùm te incassum crudelis egestas
Aspicit, & parto turget domus, atq; aliena
Re tibi non opus est, tua pluribus adiumentum.

Fit steri.

Fit sterilis tellus medio uersata sub æstu,
Hincque solo residens imas falcabis aristas,
Auerfos religans culmos, tenuisque sequetur
Spes uitæ, pauci te mirabuntur ab agris
Parua sub exiguo referentem farra canistro.
Difficile interdum mutabile noscere tempus.
Mobilis & uaria est alti natura tonantis.
Ac si tardus aras tarde tibi solus aranti
Afferet auxilium: si largis imbribus æther
Tris noctes totidemque dies non cessat ab alto.
Donec repletit ualidi uestigia tauri.
Tempore quo querna residens super arbore coccyx
Exululat, gaudentque hominum mortalia corda,
Vere sub aprico sit tardus forsitan eques,
Qui tempestiuo diuerit uomere terram.
His intende animum, nec florida tempora ueris
Te lateant: glacialis hyems tibi cognita surgat,
In qua incumbendum est, nec te ulla taberna moretur,
Aut narrata loco sub aprico fabula tardet,
Dum frigent alij, uir rem tamen impiger auget,
Surget igitur nec te paupertas opprimat illo
Tempore, dira fames tenues facit esse lacertos,
Elatosque pedes & crura tumentia multo
Sanguine. segnis inops & spe suspensus inani,
Inclinat mentem sceleri, & meditatur iniquos
Vnde paret uictus; hominem spes nutrit egentem

Irrita

Irrita cui nihil est, & tota luce uagatur.

Dum media elapsa est æstas, properate ministri,

Condite dic casulas, nam semper non erit æstas.

A Iano mensem dictum caue, nubibus ille

Letales bobus glacies & frigora ducit.

Thracius insurgit boreas, & turbine facto

Disturbat maria ac campos syluamque sonantem,

Alticomas quercus, annosaque robora pinus

Diruit ex alto, & ualles iaculatur ad imas.

Sylvarum auditur fragor undiq; sed fera duos

Arrigit ipsa pilos, caudamque in cruribus angit,

Quin etiam quibus est uillis densissima pellis,

Perforat ille quidem setosaque pectora transit.

Nec se defendunt dura sub ueste iuueni,

Et miserae algescunt hirsuto crine capellæ.

Vincit ouis boream instantem, fultoque repellit

Tegmine lanarum, sed non obsistitur illi

A senibus, curuo facit hos incedere collo.

Non tamen ad teneram penetrat boreale puellam

Frigus, at illa domi cui nondum nota libido

Matris apud charæ gremium sedet, atq; hyemales

Non sentit glacies, & tota nocta quiescit,

Atq; oleo teneros interdum perluit artus.

Tum polypo durum est gelidis habitare sub undis,

Nec uidet unde sibi uenetur in æquore prædam,

Allenietque famem, proprios tum deniq; in artus

Vertit atrox rabiem immensam, sic imbris atris
Turbatur mare, sic atra caligine cœlum.
Sol quoq; ad Aethiopas radios & lumina fundit,
Rarus apud Graios, fugiunt animalia curui
More senis, ualles imas & dente trementi
Concava saxum petunt, nemorum tenebrosaq; tecta.
Tunc quoque ne noceant hyemes tibi protegat artus
Mollis chlœna tuos, cui tecta ex ordine recto
Pauca, sed aduerso ducantur plurima fila,
Sitque ea crure tenus, uetat hæc per corpora setas
Surgere, & instanti prohibet durescere uento.
Tegmina sint pedibus taurorum è pelle cothurni,
Nec nocet hos inflare pilis, ut frigora uincas.
Hædorum teneras neruò bouis insue pelles,
Ac dorso suspende, tegant capita alta galeri
Ne madeant aures. borea spirante cauendum est
Frigoribus, tunc ros cœlo diffusus ab alto
Educat & Cererem sacros operumque labores,
Ille quidem ui uentorum è fluuijalibus undis
Tollitur in sublime, & matutinus in agros
Desilit, interdumque expectat tempora noctis,
Interdum borea nubes agitante procellas
Vertitur in uentosam hyemem, fuge prouidus illam.
Acceleretur opus, pete tecta obstantia uentis,
Ne fortè obscuro nebularum infusus amictu
Immadeas, largosque imbres pluat humida uestis.

Pasqua

uo. HESIODI OP. ET DIES,
Pascula tunc carpant, quamuis non pingua tauri.
Quippe levis labor & longa sub nocte quiescunt,
Nutrimentum ingens, uobis uberrima mando
Agricolæ, facillique dies transire labore.
Hæc seruanda tibi donec nox æqua diebus,
Atq; iterum satio committit semina terræ.
At dum sexdecies sol arduus occidit undis
Hybernum post solstitium, sacrosque relinquens
Oceani fluctus sublimi Arcturus olympo
Exoritur, primumque cupit splendescere sydus,
Tunc uites incide: noui neq; nuncia ueris
Antiquos iterans questus præcedat hirundo.
Dum tamen immensos effundit Pleias æstus,
Profiliensque umbrosa petit plantaria limax
Tellure è sicca, tunc uinea nulla ligonem
Sentiat, accelerentq; uncata falce ministri
Maturam in segetem, nec te pulcherrima Tempe
Detineant segnem, matutiniq; sopores.
Eia age rumpe moras, pelle ocia segnia pelle,
Dum uocat alma Ceres, robustaq; collige farra,
Pone domi quantum toto tibi sufficit anno,
Mane operi assurgens, operis parsteria mane
Conficitur, labor haud grauis est de mane uiator
Longum linquit iter, taurósque exercet arator.
Præterea sua dum scolymus florentia mittit
Germina, & in ramis dulces resonare cicadæ

Sole sub

Sole sub ardenti incipiunt trepidantibus alis,
Fit capra tunc mollis. tunc sunt dulcissima uina,
Fœminâque urenti ueneris prurigne corpus
Appetit insanos coitus, lassantur ab æstu
Membra uirum, tantumque potest uis ignea solis.
Tunc licet ardores gelida releuare sub umbra
Fontis ad apricos latices semperque fluentis
Murmur aquæ, faciles quam circum leniter auræ
Aspirant, Zephyris plerunque agitantibus illas.
Hic hilares latus cyathos & pocula sume
Biblina, ter infusa magis quæ temperet unda.
Hic tibi ab uberibus caprarum caseus adstet,
Quæ nullos pascant foetus, hic lactea liba,
Hic tibi sylvestris ponatur caro iuuentæ,
Quæ nondum enixa est: hic mollior hœdulus adsit,
Et iaceas saturus patula sub tegminis umbra.
Surge tamen cœlo dum fulget Orionis astrum,
Tempus adest, Cereri sacras terat area fruges
Ad uentos posita atq; ingenti æquata cylindro,
Nec nisi libratae ducantur ad horrea messes.
Postquam autem satis ad uictum tibi contulit æstas,
Continuò cui nulla domus sit quære ministrum,
Adde etiam ancillam quæ sit sine prole, molestum est
Ac graue seruitium illius, quam cura remordet
Natorum. blandire cani, panemque ministra,
Peruigil ante fores sedet ille, domumque tuetur

Dente

Dente rapax, furique altis latratibus instat.
His properè exactis, scenum paleasque reconde,
Hemionos quantum satis ac nutrire iuuenços.
Inde laboranti requies præbenda colono
Tempus, & exhaustis pariter iuga demere tauris.
Dum tamen in media cœli statione refulget
Sirius, Oriónque loco splendet eodem,
Et rosea Arcturicernit Pallantias astrum,
Tunc uas tenero abscindens de corpore matrum,
Per bis quinq; dies tepido sub sole iacentes
Pande: dies etiam mollescant quinque sub umbra,
Dehinc torque, & capiant uegetes iucunda Lyæi
Munera. sed sydus cùm deficit Orionis,
Pleiadèsque Hyadèsque cadunt, meminisse iuuabit
Protinus impresso subuertere uomere terram.
Stat tempestiuo cuncta exercere labore,
Si tamen infestum iuuat ire per æquor, & alta
Puppe uehi, moneo ne quando ab Atlantide natas
Orion sequitur, totóque excludit olympo,
Vt uideas illas medio submergere ponto,
Nauigio incumbas, mare tunc tollentibus Euris
Obscurum undosos iaculatur ad æthera fluctus.
Tunc igitur iaceant religatæ ad littora puppes
Saxorum obnixæ obicibus, ne fortè ruentes
Discussant uenti: pateat pars ima carinæ,
Ne pluuiam excipiens putri marcescat ab imbre,

Instrumenta

Instrumenta domi naualiaque arma quiescant
Pensa, gubernaculiq; exploret robora fumus.
Interea Cereris sacros operare labores,
Nec prorsus fuigendus ager, labatur in altum
Æquor amica ratis dum non magis unda tumescit,
Nec refruunt vasti sublato gurgite montes,
Vadat onusta tamen censu reditura superbo.
Sic meus ille quidem genitor dum pauper egeret
Errabat maria alta secans, fluctusque profundos.
Ille olim Æolidam curuataque littora linquens
Appulit huc, non spe lucri commotus auara,
Durum opus exercere inuisa urgebat egestas.
Ille uagus demum prope Tempe Heliconia sedem
Ascræam incoluit, cœli in regione molesta,
Frigore nunc nimio, nunc quæ intolerabilis æstu est.
Tempore quosque suo iuuat exercere labores,
Nauigium ante omnes, cuius si te ulla remordet
Cura, placetque altos sulcare per æquora fluctus,
Dum faciles spirant uenti & furor ille quieuit,
Ne te inuisa fames alieno uiuere parto
Cogat, & inuitus multorum debitor extes,
Vade nec in cymba, sed te uehat ardua puppis,
Ingentes referant census ingenia mercis
Pondera præterea quæ sint aptissima nautis
Tempora narrandū est, quanquā mihi parua per undas
Vita fuit, uixq; ex illa tantū Aulide cursus

Littus ad Eubœum, sub quo omnis Græcia quondam,
 Dum pelago defœuit hyems conuenit in unum,
 Et meritò infandos fatum iuratur in hostes.
 Inde mihi placuit non longè ad Chalcida cursus,
 Huc ubi magnanimum genus Amphidamantis Achivi
 Constituunt populis certamina, & inclyta quondam
 Munera defuncti ponunt in honore parentis.
 Hic ego me dulcis referentem præmia cantus
 Auratos memini tripodas, quos sponte dicaui
 Musarum ante aras, quibus antra Heliconia curæ,
 Illæ ubi me primùm dulcem docuere pœsim.
 Tantum igitur mihi res naualis cognita surgit.
 Dicam aliquid tamen, et uarios pendam ætheris usus,
 Hæc etiam nobis aspirauere Camœnæ.
 Æquora tuta legant instructo remige puppes,
 Cùm decies quinq; est series exacta dierum
 Aestiuum post solstitium & iam deficit æstas:
 Nam neque tunc classes medio nec nauita ponto
 Obruatur, ni fortè uelit Iouis alta potestas,
 Aut deus ipsarumq; parens Neptunus aquarum,
 Exitus omnis in his rerum manet exitus omnis.
 At lenes spirant Zephyri, tranquilla quiescunt
 Æquora, tunc celerem uentis committe carinam.
 Vadat onusta, tamen reditum properare memento,
 Quàm prius ipsa noxos fundant uineta liquores,
 Autumniq; imbres & hyems infauista procellis,

Aut Notus insurgat pluvia rorantibus alis,
Incumbatq; mari, totumq; evoluat ab imo.
Exercent etiam studium navale sub ipso
Vere novo, cum se tam latas arbor ab alto
Induit in frondes, quantum uestigia cornix
Pandit humi depressa: silet tunc nabilis unda.
Ast ego nauigium graue tunc, semperq; molestum
Crediderim, hoc naturæ homines leuitate nephanda
Subtraxere, agitant diuersa pericula fluctus,
Et tamen ire placet, quanquam mors dura sub undis
Diuitiæ fiunt hominum, atq; insanus habendi
Ardor. ad hæc animum germane intende parumper,
Concipe fraternos monitus. maria alta secando
Fac tecum ne cuncta uehas, maiora reserua,
Nec nimis est oneranda ratis. sit ponderis æqui
Quicquid in hac, durum est aduerso occurrere fato,
Fluctibus in medijs currus discinditur omnis
Si grauius superinstat onus: seruare memento
Mensuram in rebus & idonea tempora ad usus.
Cum propèter decies tibi uita elabitur annos
Connubium maturum aderit. decimumq; puella
Exigat & quartum, sed quinto nubat: & illa
Virgo sit, atq; habitet prope te, cui sedulus astes,
Sedulus inspicias artemq; usumq; puellæ.
Hæc age, ludibrio ne te uicinia cantet.
Coniuge nil melius casta, nil turpius illa

Quæ uenerem prurit sine fine, & prostat ad omnes
Semper, & exitio superimminet illa uirorum.
Nemo etiam fratris in amore æquetur amicus:
At par si quis erit, sit amandus tempore in omni.
Nulla ex te inceptum fœdus discordia soluat.
Mentiri scelus est, præstat compescere linguam
Infandam, si uim tibi quisquam inferret amicus
Aut ore aut manibus, surge & te ulciscere, redde
Redde uicem duplicem, quod si illum pœnitet acti,
Ac pœnam implorans iterum te exoptat amicum,
Suscipe: uile quidem est homines noua quærere semper
Fœdera amicitiae, multos si frater amabis
Non laudo, nullos etiam, medium sit in isto.
Si tibi corda tument, uultus non indicet iram.
Turpe sequi sceleratum hominem, maledicere cui
Infandum est qui iam uita laudatur honesta.
Nunquam à te nunquam misera obiurgetur egestas,
Diuinum donum est, diuinumq; æterna uoluntas,
Illa quidem quæ sæpe uiri sublimè molesta
Impedit ingeniumque uetat super alta leuari.
Qui loquitur parcè, linguam nec in omnia soluit,
Thesaurum præ se gerit ille: ea gratia magna est
Vt linguam moderes, pensatâque uerba loquaris.
Si quenquam uerbo lædes, læderis & ipse.
Grata in amicorum uenias conuiuia sumptu
Communi, dato particulam, gratissima sunt hæc.

Acre

Aëre Ioui uinum seu Dijs de mane cauendum est
Illauta libare manu, tum uota precando
Incassum fundes nulli exaudita deorum.
Solis ad aspectum nec quenquam mingere fas est,
Nocte sub obscura recto neque corpore nudo,
Nox quia sacra deis media: nec credimus illud
Posse licere uia: si declinetur ab illa,
Esse etiam uetitum: diuus uir & omnia noscens,
Hærens parietibus sedet atque exponit urinam
Intus, ubi orbatæ tenuis latet angulus aulæ.
Non coitu polluta sacros genitalia pandas
Ante ignes, neq; cum dulci tibi coniuge præstet
Concubitum ut generes, dum mœsto à funere tristi
Mente redis, superùm sacra, sed lætus ab ara.
Credimus inuisum superis semperque molestum,
Qui natat assiduo labentia flumina cursu,
Quin sit lota manus prius, & pia uota precèsque
Fuderit, ante ipsas supplèxque orauerit undas.
Infandum ante aras ungues incidere, cum Dijs
Sancta facis: scelus est cyathos imponere uasi
In quo uina latent, sacros operare lebetas.
Nil ubi cum in sacris etiam hinc lauisse nefandum est.
Perfice tecta priusquàm cornix garrula ab alto
Nunciet atram hyemem, ruit hæc inimica procellis.
Fac sedeat bis sex, quibus ætas exigit annos,
Aut totidem menses natorum chara propago,

Sede sub instabili, iuuat hoc, omnemq; repellit
 Segnitiam. facit esse agiles & ad omnia promptos,
 Ecce dum ac turpe uirum est thermis muliebribus uti,
 Hoc prorsus fugiendum etiam, stat talibus atrum
 Supplicium, ante aras superũ obiurgare nefandum est,
 Sacra ministeria ac diuinos spernere cultus.
 Nec licet in fluuio neq; fontis mingere in unda.
 Est quoq; turpe aliud uetitum. fuge pessima famæ
 Nomina, fama malum facile in sublimē leuatur,
 Est graue sufferri nimium nimiumq; molestum,
 Difficile ut taceat, nunquam delabitur illa
 Sedula, quæ uarias populi penetrarit ad aures,
 Est dea fama quidem, sunt ipsi numina famæ.
S I tibi præterea series seruanda dierum,
 A Ioue natæ omnes, sunt à Ioue tempora nata,
 Ultima mensis erit nullo exercenda labore.
 At genio utendum est: illa omnes festa per urbes
 Ducitur, illa forum claudit, neque iura resoluit.
 Prima dies sacra est, & quarta & septima: prima
 Natus Apollo die radiantia lumina fudit.
 Luce dein quarta felix ducenda sit uxor,
 Omine captato sunt omnia prospera rebus,
 Et licet incuruam irabibus componere nauim.
 At quintas fuge, nanq; illarum pallidus Orcus,
 Tum diræ Eumenidum facies toto orbe uagantur,
 Castigant si qua in terris periuria falsum

Affirmant

Affirmant, quælis alternè agitata creauit.
Sexta dies tristem ostendit mulieribus ortum,
Læta uiris: multique etiam nascuntur in illa
Quis mala mens, fallax animus, fallacia uerba,
Et qui concubia exercent arcana per artem.
Hac ouium fœtus licitum castrare uel hœdos,
Et licet infixæ pecudes circundare mandra.
Scindimus oëtaua fœto genitalia tauro,
Castramusque sues, felix est ponere plantas.
Nona uiros gigni uel amica sorte puellas.
Luce uiris decima faustos quoq; credimus ortus,
Vnaq; post decimam felix incidere uites,
Et tempestiuam segeti supponere falcem.
Hoc curat bis sexta etiam felicior illa,
Stamina & ex alto tenuissima torquet arachne,
Ingentem accumulanti formicæ farris aceruum,
Et iuuat arguto percurrere pectine telas,
Tunc quoque syluestres licitum castrare iuuenços.
Tertia post decimam plantaribus optima surgit,
Spargere semen humi, pallet contraria semper.
Quartaq; post decimam mulierum prospera natu,
Ac prensos domitare boues ualidosque labori
Hemionos canibus faciles adiungere cultus,
Ac lenire manu pecudique imponere mores,
Atque aperire cados, & dulcia fundere uina.
Sextaq; post decimam plantaribus inuida surgit,

Opportuna uiros nasci, sed iniqua puellas
Aut nasci, aut thalamos petere, aut hærere maritis.
Septima post decimam Cereris terat hordea sacra.
Ingentemque licet ferro discindere syluam,
Ac uarias aptare trabes, quibus ardua tecta
Moliri, at structam possis agitare carinam.
Nonâque post decimam felix est cum Dea surgit
Lutea sed medium cœli quum uenit in orbem
Fit grauis, ex media ad finem lætissima fulget.
Proxima lux sapientem hominem diuina creandi
Insigni uiget officio, nec luce dolendum est.
Post illam quarta sacra est, ea læta trahantur
Gaudia. quinta dies post hanc iuga curua iuuentis
Ponit, & hemionos & colla exercet equorum,
Aliaque ueliuolas deducit ad æquora puppes,
Quam pauci nouere & recto nomine dicunt.
Sunt harum humano generi seruanda dierum
Tempora, quippe illud magnis successibus augent.
Sunt alij ancipitesque tamen sine mente, neque ullo
Officio excellunt, hanc alter laudat & illam,
At paucis natura illarum cognita surgit:
Nam nunc ipsa dies totum complectitur orbem
More piæ matris sæuæ modò more nouercæ,
Nunc fulget, nunc atra latet felixq; beatus
Ille quidem qui Dijs gratus, cui cognita sunt hæc,
Omniaque inspicieus rerum se exercet ad usus.

F I N I S.

ANGELVS POLITIANVS

Iacobo Saluiato suo S. D.

EN Rusticum tibi, id illi scilicet ab argu-
mento inditum nomen: tuo coactu
prodit in uulgum, tibi est uni quicquid ac-
ciderit, imputaturus. Iam ne sentis quam
tibi tuendus sit, uel tuo ipsius nomine, uel
meo? Tua enim fides in eo, meus honos
agitur: cuius quidem etsi semper cura a-
pud te iam inde à pueritia excubuit, ta-
men cum tueri nunc uel ob ipsum impen-
sius debes, quòd es nuper Laurentio Me-
dici principi uiro, cuius ego cliens alum-
nusq; sum, unus ex omni Florentina iu-
uentute gener ascitus. Profer igitur in tali
patrocinio auctoritatem omnem, atque gra-
tiam, quam uidelicet tibi, & uiri excellen-
tis affinitas, & tua egregia indoles,
morumq; suauitas conci-
liant. Vale, meq; ut
facis, ama.

ANGELI POLITIANI
SYLVA, CVI TITVLVS RVSTICVS,
in poetæ Hesiodi & Vergilij Georgicon
enarratione pronuntiata.

R Vris opes saturi gnauoq; agitanda colono
Munera, & omniferæ sacrum telluris honorem
Ludere septena gestit mea fistula canna,
Fistula Mantoæ quam nuper margine ripæ
Ipse renidenti dum dat mihi Tityrus ore,
Hac puer Ascræum repete, inquit, arundine carmen,
Pan ades, & curui mecum sub fornice saxi
Versibus indulge, medio dum Phœbus in axe est,
Dum gemit erepta uiduatus compare turtur,
Dum sua torquati recinunt dictata palumbes.
Hic resonat blando tibi pinus amata susurro,
Hic uaga corniferis insibilat aura cupressis,
Hic scatebris salit & bullantibus incita uenis
Pura coloratos interstrepit unda lapillos.
Hic tua uicinis ludit lasciuia sub umbris
Iandudum nostri captatrix carminis Echo.
Felix ille animi diuisque simillimus ipsis,
Quem non mendaci resplendens gloria fuco
Sollicitat, non fastosi mala gaudia luxus,
Sed tacitos sinit ire dies, & paupere cultu
Exigit innocuæ tranquilla silentia uitæ,
Urbe procul, uoti exiguis, sortemq; benignus
Ipse suam fouet, ac modico contentus aceruo.

Non

Non spes corde auidas, non curam pascit inanem,
Securus quòsceptra cadant, cui dira minentur
Astra. Et sanguinei iubar exitiale cometæ.
Non illum fragilis fauor, indocilisq; potenti
Plebs seruare fidem, euectum popularibus auris
Casuro imponit solio, nec ducit hiantem
Huc illuc uanos ostentans purpura fasces.
Non mentem pauet ipse suam, nec conscius omneis
Exhorret strepitus, nec edaci pectora culpa
Carpitur occultè, non opportunus iniqui
Iudicio uulgi, aut celsa conspectus in arce
Degeneri patet inuidiæ, non ipse uicissim
Obliquo liuore macet, uetusq; ueneno
Aestuat, atq; aliena oculis bona limat acutis.
Rure agit in uacuo, spacijsq; indulget aperti
Aetheris aut operi insudans. aut illi supinos
Euadens cursu in monteis: hinc scilicet omnes
Gratæ epulæ, nudis Acheloum in pocula palmis
Aduocat, excussæq; cibos dant brachia syluæ,
Et fessâ in duro renouantur membra cubili.
Maior quippe uenit comitata labore uoluptas,
Nec satias dominam, aut fastidia lenta sequuntur.
Ergo neq; imbrifero pallens autumnus hiatu,
Nec malus hunc afflat rabioso Sirius astro,
Sæuâ ue Riphææ labefactant frigora brumæ,
Quippe hyemem excipere, Et uentos, cœliq; ruinam
Suetum

Suetum, atq; octipedem, nec opaco uertice cancrum,
Et Ioue sub gelido nocturnos carpere somnos,
Et pede concretas nudo calcare pruinas,
Et perferre suum, & ieiunia soluere glande,
Et lassare feras cursu, & superare natatu
Torrentem, & uolucris fossam transmittere saltu,
Et quercum annosam ferro obturbare bipenni,
Tum prædam extorquere lupo, fasciâq; maligno
Subiecisse humeros, & iniqui pondera rastro
Prædura tractare manu, & domitore lacerto
Sub iuga cornigeri colla obluçantia tauri
Ducere, & iratis concurrere cominus ursoris.
Hinc agilis subit ora uigor, robustâque magno
Pectore uis habitat, fortesque animosa tuentur
Membra tori, & crudo tendunt se robore nervi.
Hinc facies procera, hinc fronti Martius horror.
Quod si bella uocent, quis ad aspera promptior armat?
Aut quis equum sternacem arctis fregisse lupatis
Acrior? aut fortem mucrone haurire cruorem?
Aut torquere sudem? aut nervo exturbare sagittam?
Aut præpilatis aciem perumpere contis?
Quis certet duro agricolæ? seu ducere uallum,
Seu sit opus celso præcingier aggere castra,
Seu fronte aduersa tormentum figere abenum,
Quod tonitru horrifico magna sternentia turres
Ardua fulmineo iaculetur saxa rotatu,

Seu vigil insomnem peragat custodia noctem,
Seu tacitum rapiatur iter, seu parcere parto
Conueniat, si fors lenta obsidione premantur.
Scilicet his Babylon dextris, Nabathæaq; regna
Creuerunt, hic Mopsopio delectus ab aruo
Miles, Achæmenium Marathonis in æquore Persem
Contudit, his adiuta uiris, se Romula tellus
Imposuit mundo, & rerum tractauit habenas.
Nunc age, quæ studia agricolis industria solers
Extudit, atq; operum quanta experientia, dicam.
Protinus extremo cum iam Boreas autumnus
Incubuit terris, primò cum frigore tactæ
Labuntur frondes, maternaq; brachia relinquunt,
Nec cariem cæsæ formidant robora syluæ,
Ecce sagax tacitam uenientis rusticus anni
Curam corde coquit, qua bubus ab arbore plaustrum
Deolet, unde iuga, & curuum fabricetur aratrum.
Nec mora quin ueteris truncata cacumina fagi,
Chaoniæq; cadant quercus, nudatæque ramos
Ulmus, & audaci laurus sonet icta securi,
Quarum quæque nouam fumo explorata calenti
Vertitur in faciem, diuersaq; munia tractant.
Continuò auditus gruis inter nubila clangor
Agricolam citat, & crista spectabilis alta
Auroram gallus uocat applaudentibus alis.
Excitat ille operum socios, simul horrida cautus

Terga

Terga rudi centone fouet, capitique galorum
Induitur, crudusque operit uestigia pero.
Hinc saturos iungens loris ad aratra iuuenkos
Increpitat stimulo, & cantu minuente laborem
Prælongis ferrata terit dentalia sulcis,
Ac latè elicibus collectos exprimit imbres,
Ieiunamque fimo tellurem & rudere pascit.
Tum plenum farris læua seruante canistrum,
Semina dispensat parca cerealia dextra:
Quæ ne iacta auidæ populentur grana uolucres,
Et prædam sublimè ferant, ita ponè minutus
Sarcula parua tenens puer, & frugem obruit aruo,
At cum se Eois iam uespertinus ab undis
Extulit Arcturus, cum uersicoloribus ardet
Terra comis, rutilosq; interuiret herba colores,
Daulias & Getici tandem secura mariti
Ales adest, plausuque larem, cantuque salutat.
Rursum inuadit opus, stiuaq; innixus, adunco
Ponè nigrescentes proscindit dente nouales,
Quas rapidi soles urant, gelidæq; pruinae.
Mox ubi iam sapiens cœpit frondescere morus,
Antè quidem sapiens, nunc ambitiosa, nec ullum
Quæ pariat pomum, sed serica pensa ministret.
Ille aliam atq; aliam culturam dulcis agelli
Pertentans, truncos plantariaque infodit aruo,
Nec pietas lugubrè fabas, nec pabula parcit

Vernaeto

Veruacundo mandare putri glebasque bicorni
Persequitur ferro, & secat insuperabile gramen,
Et montem cedit scrobibus, fortiq; bidente
Terga soli frangit, baccheaque semina rectum
Explicat in quincuncem, & differit ordine longo,
Atq; iterum, atq; iterum terra capita ima frequentat,
Et ramos tondet falce, atq; impure fluentem
Compescit uitem fingens, & robore fulcit
Deciduam, charaq; hærentem in pectore matris
Acclinat sobolem sulco, iuxtaq; propagat,
Aut ipso durus genitricis ab ubere flentis
Abscissam rapit, atq; aliò traducit alendam.
Quid dicam? externis cum se uernacula succis
Robora nobilitant, peregrinaq; segmine duri
Accipiunt trunci, aut discreto germina libro.
Nanq; oculis oculos, non blandi tempora ueris
Iungere, sed medijs gaudet feruoribus æstas,
Æstas congestos Cereris tritura maniplos,
Æstas absconsum siliqua excussura legumen,
Æstas qua grandes expectant horrea messes,
Dum coaceruatas euentilet area fruges.
Tum sola puluerei pinguescunt arida campi,
Soluunturq; putres glebæ, ac peritura lupini
Germina parturiunt, tum cliuorauca sonantes
Eliciuntur aquæ, præcepq; recumbit agro fons.
Post ubi iam medio uestigia librat in axe

Ensifer

Ensiser Orion, croceoque insignis amictu
Aspicit Arcturum pulsa Pallantias umbra,
Sentibus horrenteis aperit iam uinea sepes,
Aureolamq; metit lentis de uitibus uiam
Vinitor, & fœtos rubicundo nectare fructus,
Quos coniunx, quos uirgo comes par uertice matri,
Aut cista exportant, aut rasilibus calathiscis:
Nec sentitur onus studio, leuat ipsa laborem
Sedulitas. quin frugiferos curuantia ramos
Poma sinu, baccasq; ferunt, ficumque nucemque.
Nec nihil addit hyems, nigros tum laurea fœtus
Exiit, tum myrta legunt, glandemque caducam,
Glaucâq; Palladiæ dstringunt brachia syluæ.
Nocte autem ad lychnos, aut iunco texit acuto
Fiscellam, aut crates uirgis, aut uimine quallos
Rusticus, infunditq; faces & robora ualli,
Dolia quassa nouat, ferramentisq; repellit
Scabritiem, tritaq; docet splendescere cote.
Nam quid delicias memorem? quamq; alta labori
Ocia succedant? iam primùm obfessa pruinis
Cum iuga floriferi regelauerit aura Fauoni,
Suauè serenato rident uaga sydera cœlo,
Suauè ciet tardos per sudum luna iuuenços,
Ipsa quoq; ætherij melius nitet orbita fratris
Terque quaterque manu madidantes nectare crines
Exprimit, & glebas fœcundis roribus implet

Veſta Meduſæo Titonia præpete coniux.
Alma nouum tellus uultu nitidiſſima germen
Fundit, & omnigenis ornat ſua tempora gemmis
Idalio pudibunda ſinus roſa ſanguine tingit,
Nigræque non uno uiola eſt contenta colore,
Albet enim, rubet, & pallorem ducit amantunt.
Vi ſunt orta, cadunt, niue candidiora liuſtra.
Nec longum durant calathos imitata parentis
Lilia, ſed longum ſtant purpurei amaranthi.
Hic Salaminiaſci ſcribunt ſua nomina flores,
Hic gratum Cereri, plenûmque ſopore papauer
Oſcitât, hic inhiat ſibi met Narciffus. at illic
Corycios alit aura crocos, notumq; theatris
Aëra per tenerum flatu diſpergit odorem.
Nec iam flameolæ conniuent lumina calthæ,
Nec melilotos abeſt, Tyrium ſeges illa ruborem
Induit: hic uiuo ceſpes ſe iactat in auro,
Hæ niueos, hæ cyaneos ſuperare lapillos
Contendunt herbæ, uernantque micantiæ latè
Gramina per tumulos, perque umbriferas conualles,
Perq; amniſtaciti ripas, atq; omnia rident,
Omnia luxuriant, & amica luce coruſcant.
Parturiunt ſtipulæ frugem, & genitalibus auris
Peruia turgeſcunt lactentibus hordea culmis,
Palme agit rupta lachrymantis cortice gemmas,
Seq; rudes primis monſtrant in uitibus uua,

Dulcè uirent teneræ modò nata cacumina syluæ,
Succrescuntque piæ pullorum examina matri,
Ipsa sibi ignotas miratur adultera frondes
Arbor, & adscitis natiuas inserit umbras,
Auricomæ iubare exorto de nubibus adsunt
Horæ, quæ cœli portas atque atria seruant,
Quas Ioue plena Themis, nitido pulcherrima partu
Edidit, Irenèque, Dicèque, & mixta parenti
Eunomie, carpuntque recenteis pollice fœtus,
Quas inter Stygio remeans Proserpina regno
Comptior ad matrem properat, comes alma sorori
It Venus, & Venerem parui comitantur Amores,
Floræque lasciuo parat oscula grata marito,
In medijs resoluta comas, nudata papillas,
Ludit, & alterno terram pede Gratia pulsat.
Vda choros agitat Nais, decurrit Oreas
Monte suo, relinquunt faciles iuga celsa Napeæ.
Nec latitat sub fronde Dryas, non iubila Fauni
Fundere, non iunctis Satyri dare sibila cannis,
Nec querulæ cessant tenerum tinnire uolucres,
Fluctibus halcyone, densa philomela sub umbra,
Canus olor ripis, tecto uaga plorat hirundo,
Lenè susurrat apis, plenòque saporibus alueo.
Candida multiforæ solidat fundamina cere
Colludunt per prata greges, atque omne beato
Flagrat amore nemus, iuuenem lascina maritum

Fert equa, fert tergo salientem buccula taurum,
Setigeraeq; subant matres, decertat amator
Fronte aries, avidos olidum pecus accipit hircos.
Spectant innisi baculis, gaudentque magistri.
Inde ubi pregnantem partu Lucina recenti
Solvit, ut exæquet numero fœtura parentes.
Ipse rudem, nec adhuc uestigia certa prementem,
Fert sobolem gremio, sed ouem gracilem ve capellam
Enisas humero subit, atque in stramine molli
Componit sensim pastor, stabuloque recondit.
Mox ut conualuere rubos hæc rupibus altis,
Illa recens campo gramen decerpit aprico.
Aut dulcis gelido delibant amne liquores,
Ut sua conclusis ne desint pocula natis,
Ut q; fluat plenis diues mulsura papillis.
Subrumi expectant hædique agnique petulci,
Cornigerasque uocant tremulo clamore parentis,
Bruta gregem plenum densis alit uberibus sus
Exporrecta solo, & grunntu adlestat amico
Fellanteis, turpique luto se immunda uolutat.
Radices eadem calloso avidissima rostro
Erui & bulbum, aut madida se pulte saginat.
Flet vitulum mœsta absentem mugitibus altis
Mater, & immensam raucis miseranda querelis
Sylvam implet, boas omne nemus, uallèsque lacusque,
Illa nigros latè lucos saltusque peragrat

Crebra gemens, crebra ad montem, stabulumq; reuifit
Tabescens desiderio, non ulla dolorem
Pabula, nec salicum frondes, nec gramina rore
Sparsa leuant, non quæ uiridi uaga flumina ripa
Perspicuam tenui deducunt murmure lympham.
Prata tener persultat equus, libatq; uolucris
Æquora summa fuga, aut alti subit aspera montis
In iuga, saxosumq; amnem pede plaudit inermi,
Cui pulchro micat acre caput, luduntq; decoræ
Fronte comæ, uibrant aures, atq; orbe nigranti
Prægrandes extant oculi, tum spiritus amplis
Naribus it feruens, stat ceruix ardua, qualem
Perfert Marmaricis metuenda leonibus ales,
Ales quæ uigili lucem uocat ore morantem.
Crescunt spissa toris, lateq; animosa patefcunt
Pectora, consurguntq; humeri, & iam sessile tergum est,
Spinaq; depressos gemino subit ordine lumbos,
Et castigatum cohibent crassa ilia uentrem,
Fundunt se lætæ clunes, subcrispaq; densis
Cauda riget setis, & luxuriantia crebræ
Velant colla iubæ, ac dextra ceruice uagantur.
Tum tereti substricta genu, mollissima flectit
Crua ferox, celsum ingrediens, fremituq; superbit:
Grande sonat tornata cauo breuis ungula cornu,
Ingenti referens corybantia cymbala pulsu.
O dulces pastoris opes, o quanta beatum,

Quam

Quàm tenet hunc tranquilla quies? ut pectore toto
Lætitiâ, totâq; fouet bona gaudia mente?
Nempe odi, fraudumq; expers, exemptus inani
Ambitione, uacantq; metu, spe liber, & insons,
Natio cultu, & gaza prædiues agresti.
Ipse sibi uiuit nullo sub teste, suoq;
Pendet ab arbitrio, suus ipse est censor, & alto
Calcat opes animo, ac regum deridet honores.
Si non Tænareis illi stant fulta columnis
Robora, cælaturq; altè laquearia subter
Ridet ebur, postem ue silex asaroticus ornat,
Nec Maurusiacos pulchræ testudinis orbeis
Delphica sustentat, nec docto trita Myroni
Pocula multiplici florent radiantia gemma,
Aut bis in Herculeâ Milesia uellera concha
Versantur, tenuiq; satur lanugine bombyx
Luteolos follis, preciosâq; fila relinquit,
Textile nec tenero subtegmine fulgurat aurum,
Spiranteis referens uultus, quæ Pergamos olim
Artifici descripsit acu, quæ stamina Memphis,
Quæ Tyros & Babylon radio pinxere sonanti:
At iacet in molli proiectus cespite membra,
Quæ cauus exesum pumex testudinat antrum,
Quæue susurranti crinem dat aquatico uento
Arbor, & aut calamos, aut fixa hastilia iungit
Cortice, statq; leui casa frondea nisa tigillo,

Quam metuant intrare pavor, curæq; sequaces,
Sub qua iucundos tranquillo pectore sensus
Nutrit, in abruptoque fouet sua corpora somno,
Sylvarum & pecoris dominus, stant sedula circum
Turba canes, audaxque lacon, acérque molesus,
Dant ignem extritum silices, dant flumina nectar
Hausta manu, dat ager Cererem, non caseus aut lac,
Lucorum ne dapes absunt, stat rupibus ilex
Mella ferens trunco, plenoque cacumine glandem.
Illi sunt animo rupes, frondosaque tesqua
Et specus, & gelidi fontes, & rosida tempe,
Vallésque, Zephyrique, & carmina densa uolucrum,
Et Nymphae, & Fauni, & capripedes Satyrisci,
Pánque rubens, & fronte cupressifera Sylvanus,
Silenique senes, subdiuallésque Ithyphalli,
Et montana Pales, & quo pastore Pheræi
Gaudebant campi, & crinem resoluta Mimallon,
Et qui cornigera bicolores fronte corymbos,
Pampineamque manu tenera quatit Eubryus hastam,
Semper amor, semper cantus & fistula cordi est,
Semper odorati Venerisque stipendia flores,
Vitarumque altrix urbi male nota uoluptas.
Talibus in studiis pastor molle exigit æuum.
Post ubi raucisonæ pinna uibrante cicadæ
Increpuere, ardénsque metentibus ingruit æstus,
Paulisper tum cessat opus, saxique sub umbra

Prostrati

Prostrati indulgent genio, non mollia pleno
Desunt uina cado, non lacti mixta polenta,
Aut pinguis tergum uitulæ, placidusque sonora
Lapsus aquæ, crinemque auræ frontemque lacescent,
Inde opus integrant, donec sub nocte coruscent
Flammigero parvæ stellantes clune uolucres.
Ecce autem dulces labris pater ingerit uuas
Autumnus, crebræq; elisus uerbere plantæ
It per præla latex, puerique examine denso
Exultant lasciua cohors circumque supraque,
Ille manu panda pronus bibit, alter ab ipso
Sugit musta lacu crepitantibus hausta labellis,
Hic sua suspensum resupinus in ora racemum
Exprimit, hic socij patulos irrorat hiatus,
Irriguumque mero sordet mentumque sinusque,
Ebriæque incertis titubant uestigia plantis.
Postquam acris successit hyems, et pendula tectis
Dirigit glacies, larga strue tollitur altè
Collucetque focus, coeunt uicinia simplex
Vnà omnes, iuuenesque probi, materque seuera
Coniuge cum duro, et pueris, et uirgine grandi,
Conuigilantque hilares, et primæ tempora noctis
Decerpunt, molli curas abigente Lyæo,
Mutuaque inter se ludunt, tum tibia folle
Lascium sonat inflato, tum carmina cantant,
Carmina certatim cantant, tum tenta recusso

Tympana supplodūt baculo, & caua cymbala pulsant,
Et læti saltant, & tundunt æribus æra,
Et graue conspirat cornu tuba flexilis unco,
Conclamantq; altum unanimes, tolluntque cachinnos.
Porro autem quanta est differtæ copia uillæ?
Quamq; fenu diues? neq; enim uel frugibus hornis
Horrea sufficiunt, uel odoro dolia musto,
Testaque Palladijs iam non uacat ulla trapetis,
Terga suis pendent fumosa sordida tigno,
Pertica pensilibus oneratur longa racemis,
Non uuæ arentes, non pruna & carica desunt,
Sorbaque cum cerasis, duroq; putamine clausa
Persica nux, regumque altas imitata coronas
Mespila, cumque pyris miserorum munus amantum,
Iam laxum in rugas malum, decoctaque ahenis
Defruta, et omphacinus liquor, et lachrymosa sinapis,
Et meditata nouos sicyonia bacca saporos
Tum sapa, melque recens, edulcatique lupini,
Et prunæ increpitans balanus, contextaque cannis
Fiscina lacte madens, & durati sale fungi,
Annonam facilem uicinus suggerit hortus.
Murmur apricantes niuea dant turte columbi,
Expandunt alas, & amicam (blanda rogantes
Oscula) circumeunt, insertantque oribus ora.
Iam uicibus nido incubitant genitrixque paterque,
Iamque oua excludunt, natisque implumibus escam

Com-

Commansam alternant, rostellâq; biantia complent.
Adde gregem cortis, cristarumque uolucrum
Induperatores, laterum qui sydera pulsu
Explaudunt, uigilique citant Titana canore,
Et regnum sibi Marte parant, quippe obuia rostris
Rostra ferunt, crebrisque acuunt assultibus iras,
Ignescunt animis, & calcem calce repulsant
Infesto, aduersumque affligunt pectore pectus,
Victor ouans cantu palmam testatur, & hosti
Insultans uicto, pavidum pede calcit iniquo.
Ille silet, latebrasque petit, dominumque superbum
Ferre gemit, comes it meritò plebs cætera regi,
Formoso regi, cui purpurat alto
Fastigatus apex, dulciq; errore coruscæ
Splendescunt cervice tubæ, perque aurea colla
Perq; humeros it pulcher honos, palea ampla decenter
Albicat ex rutilo, atque torosa in pectora pendet
Barbarum in morem, flat adunca cuspide rostrum,
Exiguum spatij rostrum, flagrantque tremendum
Rani oculi, niueasque caput latè explicat aureis,
Crura pilis hirsuta rigent, iuncturaque nodo
Vix distante sedet, durus uestigia mucro
Armat, in immensum pinnâq; hirtique lacerti
Protenti excurrunt, duplicique horrentia uallo
Falcatae ad cælum tolluntur acumina caudæ.
Ipse salax totam fœcundo semine gentem

Implet, & oblongo nunc terram scalpurit ungui,
Rimatúrque cibos, nunc edita nubila uisu
Explorat cauto: non illum squamea tutò
Aggreditur serpens, non raptor ab æthere miluus,
Vocibus interea crebrum singultat acutis
Parturiens coniux, quæ scilicet ova subinde
Tollit anus, signatque dies, uigilemque lucernam
Consultit & lunæ crescentis tempora seruans.
Ut primùm gallina glocit numero impari subdit,
Versatisque diu solers auscultat, an intus
Pipiat inuolucer pullus, tenerumque putamen
Pertuderit molli rostro, atque erumpere tentet.
Parte alia bisero plumosam corpore messem
Nutrit, & in crassa satur urinare lacuna
Anser auct, stagnumque super pede remigat udo,
Depictæ cervicis anas, prolemque natatum
Inuitans, nunc extat aquis, nunc mergitur altè.
Erigit explicitæ gemmata uolumina caudæ
Ambitiosus amans: at ficu & polline gliscit
Pellaci cantu deceptus ab aucupe turdus.
Insidit mutilo turtur, seseque saginans
Rauca gemit, dulcèsque miser suspirat amores.
Flet uiduus perdix, queritur peregrina coturnix
Inclusi caueis: hic cæca cuniculus antra
Excavat, hic septo prægnans lepus errat in amplo.
Capreolique hinnulique, & aduncis dentibus apri.

Hac

Hac stertunt glires, hac scemina foctat echinus,
Dædala somniferos peragunt examina bombos,
Plenaque captivos seruant uivaria pisces.
Scilicet his opibus placidè sua corpora curant,
Dulciàque inter se læti tellure magistra
Officia exercent, ut quæ neque ferre recuset
Imperium, neque non grandi mercede rependat
Si qua laborifero debentur farra colono.
Ille autem & uolucris petit ardua sydera mente,
Scrutatùrque sagax quæ sit sententia diuim.
Quid quæq; emergens, latitans ue, oriens ue, cadensue
Stella paret, quid quadruplici celer adferat annus
Cardine, quæ sulcis, quæ sint stata tempora messi,
Quidque pecus uehat Olenium, qua grandine colleis
Trux nepa dilapidet, quo turbine surgat Orion,
Quos glomerent imbreis, aut pressus Arione Delphin,
Aut Pleas, Arcturùsque senex Hyadèsque puellæ,
Vnde bibant herbæ diuini pocula lactis,
Cur rubigo satis, uredoque uitis obsit,
Quid nebulas abigat, tempestatesque repellat,
Quòd uento ingenium, quæ nubes causa serenet,
Quidque silens moneat, quidq; inter menstrua Phœbe,
Vel cum plena meat, uel cum decrescere rursus
Incipit. Ille etiam numeros legèsque dierum
Prouidus obseruat: scit enim quid septima portet,
In qua nascentem excepit bona Delia fratrem,

Scit

Scit quoq; post decimam quid prima, quid altera lucēs
Iniungant operum, quocirca aut uellera lanæ
Demetit, aut grauidō maturas mergit aristas,
Aut telam locat uxoris, nam pendula in ortu
Posteriore suos etiam net aranea casses.
Quæ sequitur bona uirgultis, inimica serendis
Frugibus: ergo cauet quod obest, quodq; expedit urget
Novit enim quota connubijs, quota partibus obstat
Aspirēt ne dies, quota pinguem emasculēt hœdum,
Septaque circundet pecori, quota iungat amanteis,
Et clandestinos iubeat miscere susurros,
Qua ponat canis hiritum, malesuadaq; pectus
Cura nimis laceret, qua tristis oberret Erinny
Nocte magis, secat ille suo sibi tempore lignum,
Dolia degustat, subigit iuga ferre iuuentum,
De flabris quoq; de pluuia, dulciq; sereno,
Aut lunæ occasus, aut idem consulit ortus.
Tractat opus si pura micet, sin atra recedat,
Aut quinto directā die, aut medio orbe retusa,
Nec gracili cornu, aut triplici sit culta corona,
Tecta subit metuens hyemis: si rubra coruscet,
Tum uera expectat uentos, nec fallit eundem
Quo boream cornu, quo Cynthia prouocet austrum.
Consulit & Phœbi flammās, an grandinis augur
Palleat, an radijs monstret discordibus imbrem,
An præ se exoriens nubeis agat, an niger orbem

Circulus

Circulus extremum claudens, qua rumpitur, acres
 Carceris Æolij moneat consurgere flatus.
 Adnotat & cœli faciem, num stella sereno
 Æthere lapsa cadat, rapidi prænuncia Cauri,
 Conscia num subita semet caligine obumbrent
 Astra, trahantq; hyemem: gemino Thaumantias arcu
 Quid ferat, aut curto cùm uix secat aëra gyro.
 Et penè unicolor taurina fronte minatur.
 Nunc præsepe oculis, nunc Bacchi spectat asellos,
 Quiq; Noton cernit, quiq; est obuersus ad Arcton,
 Fulgores, tonitrus, inspersaque uellera cœlo,
 Brumalemq; diem, & totum semel aspicit annum,
 Necnon & nautis ruiturum in carbasa nimbum
 Augurat, undisonum si fors mare surrigit ægon,
 Canaque conspergit sale saxa, & littora frangit,
 Tunc & tristifico reboant montana fragore,
 Et repetunt siccum mergi, atque ex æquore clamant.
 Ipsa uolans sublime auræ, æthramq; laceßit
 Ardea, collidunt fulicæ, plauduntq; gregatæ.
 At lasciua lacus alis præstringit hirundo,
 Et summas propè radit aquas, ranæq; coaxant.
 Fusca gradu cornix lento metitur harenas,
 Aut fluxum capite, & madida cervice receptat,
 Crocituq; graui pluuiam increpat usq; morantem.
 Clangunt Naupliadæ uolucres, & peruia pinnis
 Nubila conscribunt, incertus in æquore Delphin

Difflat

Diffilat aquas, latrant corui, uocemque resorbent,
Progerit oua canis patiens formica laborum,
Blanda canis terram pedibus scabit, ore lapillos
Tardigradus prendit cancer, seseque saburrat,
Atq; hæret ripæ, densum occinit improbulus mus,
Straminaque exculcat: quin centipedes scolopendræ
Parietibus reptant, aures pigra motat asella,
Dependent bullæ lychno, sitiensque cruoris
Musca redit, summosq; proboscide mordicat artus,
Nec longe à tectis apis ingeniosa recedit,
Prunæque concretusque ima cinis hæret in olla,
Carboque pellucet: neque non prænunciat Euros
Pluma natans, foliūmue errans, pappiq; uolantes,
Flammæque cum flectit, cum sese elidit, & ipsis
Vix sedet in stuppis, scintillamque excutit udam.
Vos quoque pastores uentos horretis & imbres,
Cum temere excursans pecus ampla in pascua fertur,
Cumque alacres ludunt agni, calceisq; proteruos
Subsultim incutiunt inter se, & cornibus hærent,
Aut cum se è pastu ui, uix, ægréque reuellunt,
Cumque boves liquidi suspectant lumina cœli,
Olfactantque auras, & succos naribus udos
Crebra trahunt, dextrumq; latus cōsternere gaudent,
Aut lingunt aduersa pilos, aut uespere sero
Mugitu ingenti redeunt, caulāsque fatigant,
Cum sibi non factos sus dissipat ore maniplos,

Cumque

Cūque antro lūpus exululat, cūq; improbus idem,
Nec metuens hominum, propius consistit, & offert
Se mendicanti similem, ac loca culta pererrat.
Ergo in consilium maria aduocat, æthera, terras,
Naturāque omnem, uiuūq; autoribus astris
Cura deū agricolā, atque animo præscita recenset,
Et rerum euentus sensu præsagit acuto.
Hanc o cœlicolæ magni concedite uitam,
Sic mihi delicias, sic blandimenta laborum,
Sic faciles date semper opes, hac (improba sunt
Vota) tenus, nunquam certè, nunquam illa precabor,
Splendeat ut rutilo fons inuidiosa galero,
Tergemināque grauis surgat mihi mitra corona,
Talia Fasuleo lentus meditabar in antro
Rure suburbano Medicum, quā mons sacer urbem
Mæoniam, longiq; uolumina despicit Arni,
Qua bonus hospitium felix placidāque quietem
Indulget Laurens, Laurens haud ultima Phœbi
Gloria, iactatis Laurens fida ancora Musis:
Qui si certa magis permiserit ocia nobis,
Afflabor maiore deo, nec iam ardua tantū
Sylua meas uoces, montanāque saxa loquentur,
Sed tu (si qua fides) tu nostrum forsitan olim
O mea blanda alrix non aspernabere carmen,
Quamuis magnorum genitrix Florentia uatum,
Doctāque me triplici recinet facundia lingua.

FINIS.